

શિક્ષણનું ગુણવત્તાવધી સર્વવ્યાપીકરણ એ જ આપણો સંકલ્પ

કૈાષી

અંક : ૩-૪

જુન-જુલાઈ - ૨૦૦૯

તંત્રી : ડૉ. એ. વી. પટેલ
સહતંત્રી : શ્રી એસ. એચ. પટેલ
શ્રી આર. કે. પટેલ

ઘોરણ ૩ થી ૭ અભ્યાસક્રમ ફાળવણી વિશેષાંક

મહાન પુરૂષોના મંતવ્યો

- બાળકોને શાબાશી, પ્રસંશા અને પ્રોત્સાહનની જરૂર છે.
- ઢાણે ઢાણે કેમ જીવવું એ શીખવે એનું નામ શિક્ષણ.
- વિજ્ઞાન + અધ્યાત્મ = વિકાસ
- વિજ્ઞાન - અધ્યાત્મ = વિનાશ
- હું તો મનની એકાગ્રતાને જ કેળવણીનો સાર સમજું છું, માહિતીના ખડકલાને નહીં.
- શિક્ષક કબી સાધારણ નહીં હોતા, પ્રત્યેક ઔર નિર્માણ ઉનકી ગોઠ મેં પલતે ઢે
- હું કદી શીખવતો નથી હું તો એવા સંજોગો પેદા કરું છું, જેમાં વિદ્યાર્થી જાતે શીખે છે.
- આજે ૩ આર ની કેળવણી (રીડીંગ, રાઈટીંગ અને એરીથમેટીક) ના બદલે ફોર એચ (હેડ, હેન્ડ, હાર્ટ અને હેલ્થ) ની કેળવણીની જરૂર છે.

- વિનોબા બાવે

- સ્વામી વિવેકાનંદ

- ચાણક્ય

- આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈન

- મહાત્મા ગાંધીજી

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન

સંતરામપુર જિ. પંચમહાલ

પ્રાથમિક શિક્ષણનું નવલું નજારણું

વર્ષ : ૩
અંક : ૩-૪

મૈત્રી
સામયિક

જૂન-જુલાઈ
૨૦૦૯

સંપાદન

તંત્રી શ્રી : મૈત્રી / જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સંતરામપુર જી. પંચમહાલ

સંપાદક મંડળ

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સંતરામપુરનો પરિવાર

લેખકોને :.....

- શિક્ષકોને પ્રેરણાદાયી બને તેવા મૌલિક, સરળ ભાષામાં લખાયેલા અનુભવજન્ય, તલસ્પર્શી, અભ્યાસપૂર્ણ ટૂંકા, લેખો આવકાર્ય છે.
- લેખો હસ્તાક્ષરમાં સફેદ કાગળ ઉપર એક જ બાજુએ જોડણીની ભૂલો વગરના હોય તે ઈચ્છનીય છે. ● લેખ પાછા મોકલવામાં આવતા નથી. ● લેખ, પત્રવ્યવહાર અને સમાચાર મોકલવાનું સરનામું સિ. લે. ડૉ. એ. વી. પટેલ જિ.શિ. અને તા. ભવન સંતરામપુર, જિ. પંચમહાલ

સાંકળિયું

૧. પ્રસ્તાવના - શ્રી જી. બી. પટેલ ૧
૨. સંપાદકીય - ડૉ. એ. વી. પટેલ ૨
૩. અભ્યાસક્રમ - ૩થી ૭ -સંકલન શ્રી આર. કે. પટેલ ૩

પુરુષાર્થ

ચાણક્યનુ સુંદર કથન છે. “પુરુષાર્થ વિના આપણું જીવન પાંગળુ છે.”

જીવનની સફળતાનું રહસ્ય અને આત્માનું રત્ન એટલે “પરિશ્રમ” આપણે દરેક કાર્ય કરવા માટે મન દ્વારા, હાથ-પગ દ્વારા કે શરીરના કોઈપણ અંગ દ્વારા શ્રમ કરવો પડે છે અને આવો શ્રમ કર્યા પછી તેનું ફળ મળે છે. પરિશ્રમ કરવા માંજ આપણી માનવતા ખીલી ઉઠે છે. કહેવત છે કે “સિદ્ધિ તેને જઈ વરે જે પરસેવે ન્હાય”

આપણે જીવનમાં અનુભવીએ છીએ કે પરસેવો પાડ્યા વગરની કમાણી તેનું સુખ અલ્પ હોય છે અને તે આપણા જીવનની શાંતી પણ હણી લે છે.

શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસ પરિશ્રમ માટે કહે છે કે “માખણ ખાવાની ઈચ્છા હોય તો દૂધ માં માખણ છે, દૂધમાં માંખણ છે એમ ગોપ્યે શું વળે ? વલોવવાની મહેનત કરવી જોઈએ ત્યારે માખણ ઉપર આવે છે.”

હા, આપણો પુરુષાર્થ વ્યર્થ જતો નથી. ઘણી વખત ફળ મોડું મળે એટલે શ્રમ એળે ગયો છે એવું લાગે છે પણ પરિશ્રમ થકી આપણા બળ, ઓજસમાં વધારો થાય છે અને ખબર ન પડે તે રીતે ગુણો બમણા પણ થાય છે.

કેલ્વિન કહે છે “કામ કરશો તો પ્રભુને વ્હાલા રહેશો સખત કામ કરતા રહો, કર્મશીલ માટે સ્વર્ગમાં જગ્યા છે પરિશ્રમજ સફળતાની સીડી છે.

“સમૂહમાં કાર્ય કરવાથી સાગર પણ ઝૂકી જાય છે તથા સફળતા કદમ ચુમે છે.”

પ્રસ્તાવના

સારસ્વત મિત્રો,

“યોગઃ કર્મસુ કૌશલમ્” સૂત્રને અપનાવી ભવિષ્યને ઉજ્જવલ બનાવો એ નૂતન આપણો શુભકારી સંદેશ છે. અવાર-નવાર યોજાતા સેવાકાલીન તાલીમી કાર્યક્રમો નવસંસ્કરણ, તાજગી અને વ્યાવસાયિક સજ્જતાને પોષે છે. શાળામાં આવતા વિવિધ મેગેઝિન તમારી અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાને બળવત્તર બનાવવા મિત્રની સલાહકારની અને ભોમિયાની ગરજ સારે છે. તેમાં વળી “મૈત્રી” નું એક નવું છોગુ ઉમેરાય છે. આ સામાયિકોનું વાચન થાય, તેનું અનુસરણ થાય તે શિક્ષકની ભૂમિકા બની રહેવી જોઈએ અને તો જ આપણે ગુણવત્તામય શિક્ષણ આપી શકીશું.

વેકેશનમાં આપ તહેવારોની પરિવાર સાથે ઉજવણી કરી પૂલકિત બન્યા હશો. હવે શાળાઓમાં પણ ગુણવત્તાલક્ષી શિક્ષણ દ્વારા દરેક દિવસને મંગલપર્વ માની કૃતાર્થ બનો. આભસને ખંખેરી નાખો, સમય સોનું છે તેને વેડફવો એ નરી બેવકૂફી છે. સમયની સાથે ચાલી નિત્ય નવી વિકાસશીલતાનો ગુણ અપનાવો, હરક્ષણ વિકસતા રહેવું એ માનવતાની અને શિક્ષકની નિશાની છે. વાંચતા રહેવું. વિચારતા રહેવું અને વિકસતા રહેવું તેમજ આજીવન વિદ્યાર્થી બની રહી મારૂ શિક્ષણકાર્ય એ જ મારૂ પ્રભુકાર્ય ને અનુસરી એક સાચા ગુરૂ તરીકેની આપણી ઓળખને ઉજાગર કરીએ. નવા સત્રમાં વર્ગખંડમાં બેઠેલા નાના બાળદેવોમાં સંસ્કાર અને શિક્ષણનું આનંદપૂર્વક હરહંમેશ સિંચન કરતા રહીએ. ફરી ફરીને આપને ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છાઓ.

જી. બી. પટેલ
પ્રાચાર્ય
ડાયર, સંતરામપુર

સંપાદકીય

સુજા સારસ્વત મિત્રો,

નૂતન સત્રની માંગલ્યપૂર્ણ શરૂઆત આપણે “કર્મ એ જ ધર્મ” ના સિદ્ધાંતથી કરી છે. ત્યારે નૂતન સત્ર આપની આકાંક્ષાઓ, અરમાનો, તમન્નાઓ, લાગણીઓ અને સંવેદનાઓનું સંતોષીકરણ કરે. આપણે શિક્ષણના સાવજ બની સિંહાવલોકન કરીએ અને નિત્ય નવા વિચારોથી મનને સમૃદ્ધ બનાવીએ. શ્રેષ્ઠતાની સંવેદના ઉભી કરીએ. ગુણવત્તાના દિપ જલાવીએ. હકારાત્મક વિચારોના તોરણ બાંધીએ.

વ્યક્તિ વિકાસનો મુખ્ય માપદંડ તેની વ્યવસાયિક સજ્જતા છે. ઉત્કૃષ્ટ વ્યવસાયિક સજ્જતા પ્રાપ્તિ માટે ઉચ્ચ પ્રકારનું પ્રશિક્ષણ અને વાચન એ બે આધાર સ્તંભો છે. તમે કેટલું વાંચો છો તે મહત્ત્વનું નથી, કેવું વાંચો છો તે મહત્ત્વનું છે. પ્રતિબદ્ધતા અને નિષ્ઠાને જગાડી જે આર્ષદ્રષ્ટા બને છે તે ઉત્તમ શિક્ષક છે. પરિવર્તન તેજ કરી શકે જે પરિવર્તન માટે Lead કરે, તમે પરિવર્તનના પ્રહરી છો મને તમારી શક્તિ પર નહીં તમારી હકારાત્મક માનસિકતા ઉપર વિશ્વાસ છે. પરિવર્તન માટે મનુષ્યને ભગવાન તક આપે છે. પરંતુ પરિવર્તન માટે આપણે સમય જાળવીએ છીએ ખરા ? જે પરિવર્તનમાં માનતા નથી તે વિકૃતિને પામે છે. શિક્ષક તો ચમકતો તારો છે. પરખ હીરાની શું કરવી ? હીરો તો પોતે જ પોતાનો પરિચય આપે છે. અંધકારની છાબડીમાં પણ તે પ્રકાશે છે. અંતરિયાળ સ્કુલમાં પણ જે નિષ્ઠાથી કર્મ કરે તે નિબાનંદને પામે છે. આપણે આપણી પ્રતિભાને જગાડીએ, પોતાની જાતને પોતાના અને અન્યના હિતાર્થે ઉપયોગી બનાવીએ. હંમેશાં Committed Person બનીએ. Can do નો Approach કેળવીએ. હંમેશા Self Talk કરીએ. પોતાની જાત સાથે વાત કરીએ. મારામાં શું ખામી છે. તે શોધવાનો સતત પ્રયાસ કરીએ.

અભ્યાસક્રમ વિશેષાંક નો અંક આપને શિક્ષણકાર્ય ક્રમબદ્ધ પગથીયા પ્રમાણે અને સરળથી કઠીન તરફના એપ્રોચ મુજબ કામ કરવા માટે પ્રેરણારૂપ અને દિશારૂપ અવશ્ય બનશે. અભ્યાસક્રમ વિશેષાંકમાં ધો. ૩થી ૭ ના તમામ વિષયની અભ્યાસક્રમ જાળવણી કરવામાં આવેલ છે. આપણી પ્રાથમિક શાળામાં હવે સેમેસ્ટર પદ્ધતિ દાખલ કરવામાં આવેલ છે. છ માસિક પરીક્ષા સુધી આપેલા અભ્યાસક્રમમાંથી જ સત્રાંત કસોટીના પ્રશ્નો પૂછાય છે. વાર્ષિક પરીક્ષામાં પછીના છ માસ દરમ્યાન ચાલેલા અભ્યાસક્રમમાંથી જ પ્રશ્નો પૂછાય છે. આ બાબતને ધ્યાને રાખીને આજથી શિક્ષણકાર્ય તે રીતે જ કરી બાળકોની શિક્ષણની ગુણવત્તાનું સર્વવ્યાપીકરણ કરવા મંડી પડીયે. નૂતન વર્ષમાં આપ સૌને સર્વ દિશાએથી સારા વિચારો પ્રાપ્ત થાય આપની અને બાળદેવોની મનદુરસ્તી અને તંદુરસ્તી જળવાઈ રહે તેવી વિભુવંદના અને શુભેચ્છા સહ

ડો. એ.વી.પટેલ

તંત્રી “મૈત્રી”

ડાયટ, સંતરામપુર

મૈત્રી

સફળ શિક્ષણ સફળ જીવનનો પાયો છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જૂન	૧. ચાંદલા ગમે (કાવ્ય)	૧.૩.૧, ૧.૩.૪, ૨.૩.૧, ૫.૩.૧ • ગીતનું ગાન • ઋતુઓનું વર્ણન • મુખ્ય ચિત્ર પરથી પ્રશ્નોત્તરી • રંગપૂરણી
૨	જૂન	૩. ચાંદા મામા જંગલમાં	૧.૩.૧., ૫.૩.૧, ૬.૩.૧ • પૂરક ગીત-ચાંદલો ગમે • ચિત્રદર્શન • વાર્તાકથન • જીવજંતુની યાદી, ઓળખ • જંગલી પશુઓની યાદી - ઓળખ • નિબંધ : અનુલેખન
૩	જુલાઈ	૨. ઈસપની વાતો	૧.૩.૧, ૨.૩.૫, ૩.૩.૪ • પાલતુ પ્રાણી ઓળખ • વાર્તાકથન • ખાદ્ય પદાર્થોની ચર્ચા • જંગલી પ્રાણીની ચર્ચા અને સમજ • ચિત્રદર્શન • નિબંધલેખન : મારો પરિચય
૪	જુલાઈ	૪. જાદુઈ પેટી	૧.૩.૪, ૨.૩.૩, ૨.૩.૪, ૨.૩.૫, ૪.૩.૬ • મૌખિક પ્રશ્નોત્તરી • ગીત-દોસ્ત વાંચન • પાઠ આધારિત પ્રશ્નોત્તરી • પાઠ આધારિત પ્રશ્નોત્તરી • નવીન શબ્દલેખન • ટેલિવિઝનની જાણકારી
૫	ઓગષ્ટ	૫. સૌ સૌની ભૂખ	૧.૩.૧, ૨.૩.૨, ૨.૩.૪, ૩.૩.૫, ૩.૩.૨, ૪.૩.૩ • ગીત - આ અમારી ગાડી છે. • વાર્તાકથન • ચિત્ર પરથી પ્રશ્નોત્તરી • બાળકો દ્વારા વાંચન • નાટ્યકરણ • શબ્દલેખન
૬	ઓગષ્ટ	૬. ડુગડુગિયા-વાળી (કાવ્ય)	૧.૩.૧, ૨.૩.૫, ૨.૩.૬ • અભિનય સહ ગીતગાન • ચિત્રદર્શન દ્વારા • ડુગડુગિયાવાળીનું વર્ણન • ફેરિયા વિશે સમજ આપવી • નિબંધ લેખન :- ગાય
૭	સપ્ટેમ્બર	૭. સાચી મિત્રતા	૧.૩.૧, ૨.૩.૫, ૨.૩.૨, ૪.૩.૪, ૩.૩.૩ • વાર્તાકથન (કૃષ્ણ સુદામા) • વાંચન • પ્રશ્નોત્તરી • ચિત્રદર્શન • વાર્તાકથન • સમાનાર્થી વિરોધી શબ્દની સમજ
૮	સપ્ટેમ્બર	૮. કબુતરને ઓળખો	૧.૩.૪, ૨.૩.૩, ૨.૩.૪, ૨.૩.૫ • ઘરઆંગણાના પંખી વિશે ઓળખ • પ્રશ્નોત્તરી કરવી • ચિત્રનિદર્શન • પ્રવૃત્તિ કાર્ય • શબ્દલેખન • નિબંધ : કબુતર વિશે

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગુજરાતી

૯	ઓક્ટોબર	૯. છોગાળા હવે તો	૧.૩.૧, ૨.૩.૨, ૩.૩.૩, ૩.૩.૪ • વાર્તાકથન • ચિત્રદર્શન દ્વારા પ્રશ્નોત્તરી • પ્રાણીની ઉપયોગિતા વિશે • શબ્દલેખન • પાલતુપ્રાણીઓની સમજ • નિબંધ :- હાથી વિશે.
૧૦	ઓક્ટોબર	૧૦. કરો રમકડા કૂચ કદમ (કાવ્ય)	૧.૩.૧, ૨.૩.૬, ૧.૩.૩, ૪.૩.૩ • અભિનય સહગાન • પ્રવૃત્તિ - બાળકો પ્રાણીઓની ચાલ તેમજ અવાજનો અભિનય • રંગપૂરણી કરાવવી • શબ્દ રમત

મૈત્રી

મૃત્યુ એટલે ચેતનાનો અંત; શિક્ષણ એટલે માનવીના ચેતન્યનો આવિષ્કાર

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૫

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧૧	નવેમ્બર	૧૧. માણસ પરખાય વાણીથી	૧.૩.૧, ૧.૩.૪, ૩.૩.૪, ૪.૩.૫, ૪.૩.૨ • વાર્તાકથન • ચિત્રદર્શન • પ્રશ્નોત્તરી • રમત • નિબંધ લેખન : અનુલેખન
૧૨	નવેમ્બર	૧૨. ખડખડ ખડખડ ખોદત હૈ,	૧.૩.૧, ૨.૩.૫, ૩.૩.૩, ૩.૩.૪ • વાર્તા કથન • ભાષાની લઠણ • શ્લોકનું પઠન • અભિનય પાઠનું • પ્રશ્નોત્તરી • શબ્દલેખન
૧૩	ડીસેમ્બર	૧૩. સિંહ અને સસલું	૧.૩.૧, ૨.૩.૨, ૨.૩.૩, ૪.૩.૪ • વાર્તાકથન • મૌખિક પ્રશ્નોત્તરી • પાઠનું અભિનય સહ બાળકો દ્વારા • શ્રુતલેખન • નિબંધ લેખન : મારી શાળા
૧૪	ડીસેમ્બર	૧૪. સિંહની પરોણાગત (કાવ્ય)	૧.૩.૧, ૨.૩.૬, ૨.૩.૨ • કાવ્યનું લયબદ્ધ પઠન • કાવ્ય સમજ • અભિનય સહગાન • કાવ્ય કંઠસ્થ
૧૫	જાન્યુઆરી	૧૫. સૌનો માલિક એક	૧.૩.૧, ૨.૩.૫, ૨.૩.૨, ૪.૩.૨ • ફકીર અને ડોસી - વાર્તાકથન • નાટક • વાક્યલેખન
૧૬	જાન્યુઆરી	૧૬. ખજૂર	૧.૩.૪, ૨.૩.૩, ૩.૩.૪, ૪.૩.૬ • પાઠનું વાંચન • ફળોના ચાર્ટમાં ખજૂર બતાવી તેનું મહત્વ • પ્રશ્નોત્તરી
૧૭	ફેબ્રુઆરી	૧૭. ફાગણિયો લહેરાયો (કાવ્ય)	૨.૩.૬, ૧.૩.૧, ૪.૩.૬ • ગીતગાન (અભિનય સહ) • ઋતુવર્ણન • પ્રશ્નોત્તરી • વાર્તા - ભક્ત પ્રહલાદની • હોળીનું મહત્વ • લેખન-વાંચન • કાવ્યગાન • નિબંધલેખન : રજાચિટ્ટી
૧૮	ફેબ્રુઆરી	૧૮. મધમાખી અને પતંગિયું	૧.૩.૨, ૧.૩.૪, ૨.૩.૫ • સંવાદ ગીત ગાન સહ • પ્રશ્નોત્તરી • વાર્તાકથન • ચિત્રદર્શન • સંવાદ વાંચન ભજવવો
૧૯	માર્ચ	૧૯. સાયુતીર્થ	૧.૩.૪, ૨.૩.૫, ૪.૩.૨, ૨.૩.૧ • વાર્તાકથન, • પ્રશ્નોત્તરી, • અનુલેખન • સમાનાર્થી - વિરોધી શબ્દની સમજ
૨૦	માર્ચ	૨૦. ઉખાણાં	૧.૩.૧ • ઉખાણા કહેવા • કોયડા • સાચા જવાબ મેળવવા
૨૧	એપ્રિલ	૧ થી ૨૦ પાઠનું પુનરાવર્તન	- -

મેમ્બરી

કેળવણી એટલે વ્યક્તિનો સમાજોપયોગી વિકાસ.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૬

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જૂન	૧. પુનરાવર્તન સંખ્યા ૧ થી ૧૦૦	૧.૨.૧, ૧.૨.૨, ૧.૨.૩, ૧.૨.૪, ૧.૨.૫, ૧.૨.૬, ૧.૨.૭, ૧.૨.૮ ૧.૨.૯., ૧.૨.૧૦, ૧.૨.૧૧ • ૧ થી ૧૦૦ મૂર્ત વસ્તુની મદદથી ગણન કાર્ય. • ૧ થી ૧૦૦ આંકડા ઓળખ અને સમજ. • ૧ થી ૧૦૦ સંખ્યાનું લેખન અને વાંચન • ૧ થી ૧૦૦ સંખ્યાઓની સ્થાન કિંમતનો ખ્યાલ • ૧ થી ૧૦૦ સુધી 'ના કરતા મોટી', અને 'ના કરતાં નાનીની સમજ. • ચડતા અને ઉતરતા ક્રમનો ખ્યાલ. • ૧ થી ૧૦૦ સુધીની પહેલા. પછીની અને વચ્ચેની સંખ્યાનો ખ્યાલ
૨	જૂન	૨. સંખ્યા ૧૦૧ થી ૨૦૦ સંખ્યા- જ્ઞાન-૧	૧.૩.૧, ૧.૩.૨, ૧.૩.૩, ૧.૩.૪, ૧.૩.૫, ૧.૩.૬, ૧.૩.૭, ૧.૩.૮ • ૨૦૦ સુધીની સંખ્યાની ઓળખ અને લેખન અંકમાં અને શબ્દોમાં • ૨૦૦ સુધીની સંખ્યાનો વિસ્તાર અને સ્થાન કિંમતની સમજ. • ૨૦૦ સુધી સંખ્યાઓની સરખામણી • નાનીમોટી સૌથી નાની સૌથી મોટી સંખ્યા. • ચડતો ઉતરતો ક્રમ
૩	જુલાઈ	૩. સંખ્યા ૨૦૧ થી ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યા સંખ્યા સંખ્યાજ્ઞાન-૧ (ચાલુ)	૧.૩.૧, ૧.૩.૨, ૧.૩.૩, ૧.૩.૪, ૧.૩.૫, ૧.૩.૬, ૧.૩.૭, ૧.૩.૮ • ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યાની ઓળખ અને લેખન અંકમાં અને શબ્દોમાં. • ૯૯૯ સુધીની સંખ્યાનો વિસ્તાર અને સ્થાનકિંમતની સમજ. • ૯૯૯ સુધીની સંખ્યાનો વિસ્તાર વચ્ચે સરખામણી • નાની મોટી સંખ્યા / સૌથી નાની સંખ્યા. સૌથી મોટી સંખ્યા. • ચડતો-ઉતરતો ક્રમ
૪	જુલાઈ	૪. સંખ્યા જ્ઞાન-૨(એકી અને બેકી સંખ્યા)	૧.૩.૯ • એકી બેકી સંખ્યાઓની સમજ • એકી-બેકી સંખ્યાઓની ઓળખ સાથે સમજ.
૫	ઓગસ્ટ	૫. સરવાળા	૨.૩.૧, ૨.૩.૩, ૨.૩.૪, ૨.૩.૫ • સરવાળા ૯૯થી વધતા ન હોય એવી બે અંકોની બે કે ત્રણ સંખ્યાની વધી વગરના અને વધીવાળા સરવાળા. • ત્રણ અંકની ત્રણ સંખ્યાના વધી વગરના અને વધીવાળા સરવાળા.
૬	ઓગસ્ટ	૬. બાદબાકી	૨.૩.૨, ૨.૩.૬, ૨.૩.૭, ૨.૩.૮, ૨.૩.૯, ૨.૩.૧૦ • ૧૮ સુધીની કોઈ બે સંખ્યાની મૌખિક બાદબાકી • દશક લીધા વગર-૯૯ સુધીની બે અંકની સંખ્યાની બાદબાકી. • બે અંકની સંખ્યામાં એકમના સ્થાનમાં શૂન્ય આવતી હોય તેવી બે સંખ્યાઓ તથા એકમ અને દશકના સ્થાનમાં શૂન્ય આવતી હોય તેવી ત્રણ અંકની બે સંખ્યાઓની બાદબાકી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગણિત			
ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
			<ul style="list-style-type: none"> • દશક લેવો પડે તેવી ત્રણ અંકની બે અંકની બાદબાકી. • બે સોપાનવાળા મિશ્ર દાખલા જેનો + -, - +, • ક્રમિક મિશ્ર દાખલાઓનો સમાવેશ થાય તથા કોયડાઓને ઉકેલ મેળવવો.
અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગણિત			
૭	સપ્ટેમ્બર	૭. ગુણાકાર	૨.૩.૧૧, ૨.૩.૧૨, ૨.૩.૧૩, ૨.૩.૧૪, ૨.૩.૧૫ <ul style="list-style-type: none"> • ગુણાકારના ચિન્હની સમજ. • ૨ થી ૧૦ના ઘડિયા. • ગુણાકારએ પુનરાવર્તન સરવાળા છે. તેનો ખ્યાલ. • બે અંકની સંખ્યા સાથે એક અંક સંખ્યાનો ગુણાકાર (વદીવાળા) • ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે એક અંક સંખ્યાના ગુણાકાર (વદી વગરના) (વદીવાળા) • રોજિંદા જીવનને સ્પર્શતા દાખલા.
૮	ઓક્ટોબર	૮. ભાગાકાર	૨.૩.૧૬, ૨.૩.૧૭, ૨.૩.૧૮, ૨.૩.૧૯ <ul style="list-style-type: none"> • ભાગાકારના ચિન્હની સમજ. • ૨ થી ૧૦ના ઘડિયા • સરખાભાગ વિશે સમૂહ પુનરાવર્તન. બાદબાકી વિશે સમજ. • બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યાને એક અંકની (દશક વગર) • બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યાને એક અંકની સંખ્યા વડે ભાગે (દશક વડે) • રોજિંદા જીવનને સ્પર્શતા કોયડા.
૯	નવેમ્બર	૯. અપૂર્ણાંક	૪.૩.૧, ૪.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> • વસ્તુના સરખા ભાગ અંગેની સમજ. • અપૂર્ણાંક એ વસ્તુનો ભાગ દર્શાવે છે. તેની સમજ. • અપૂર્ણાંકનું લેખન અને વાંચન. • એક જ વસ્તુમાંથી ભાગ પડે છે. તેની સમજ.
૧૦.	ડિસેમ્બર	૧૦. નાણું	૩.૩.૧, ૩.૩.૨, ૩.૩.૩, ૩.૩.૪ <ul style="list-style-type: none"> • વિવિધ મૂલ્યો નાણામાં એક પૈસાથી, ૧ રૂપિયા સુધીના સિક્કાઓની સમજ. • દસ રૂપિયા સુધીના મૂલ્યની રોજિંદી લેવડ-દેવડ. • નાણાંસંબંધી સાદા દાખલા ખરીદીનો સોદો. • ૫૦ રૂપિયા સુધીના (પૂરા રૂપિયામાં) મૌખિક દાખલા. • સરવાળા-બાદબાકીના તથ્યો.
૧૧.	ડિસેમ્બર	૧૧. લંબાઈ	૩.૩.૫, ૩.૩.૬, ૩.૩.૭ <ul style="list-style-type: none"> • મીટર અને સેન્ટીમીટર વિશે જાણકારી. • મીટર અને સેન્ટીમીટર વચ્ચેનો સંબંધ. • મીટર અને સેન્ટીમીટરમાં આપેલી લંબાઈઓનો સરવાળો. • મીટર અને સેન્ટીમીટરમાં આપેલી બે લંબાઈનો તફાવત. • ૧ મીટર = ૧૦૦ સે.મી.ની સમજ.
૧૨.	જાન્યુઆરી	૧૨. વજન	૩.૩.૮, ૩.૩.૯, ૩.૩.૧૦, ૩.૩.૧૧ <ul style="list-style-type: none"> • કિલોગ્રામ અને ગ્રામનો સંબંધ. • વજનના સરવાળા • વજનનો તફાવત • ગ્રામ કિલોગ્રામના સરવાળા • ૧૦૦ ગ્રામ = ૧ કિલોગ્રામની સમજ.
૧૩	ફેબ્રુઆરી	૧૩. ગુંજાશ	૩.૩.૧૨, ૩.૩.૧૩, ૩.૩.૧૪ <ul style="list-style-type: none"> • લિટર અને મિલીલિટરની સમજ • પ્રવાહીના બે કે ત્રણ જથ્થાનો સરવાળો • પ્રવાહીના બે જથ્થાઓની બાદબાકી. • જુદાજુદા પ્રવાહી માટે જુદા-જુદા માપિયાઓની સમજ. • ઈલેક્ટ્રોનિક કાંટાની સમજ.

મૈત્રી

આત્મારૂપી જહાજનું લંગર કેળવણી છે અને સઢ ચારિત્ર્ય છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૮

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧૪	માર્ચ	૧૪. સમય	૩.૩.૧૫, ૩.૩.૧૬, ૩.૩.૧૭ <ul style="list-style-type: none"> દિવસોના નામ • અઠવારિયા-મહિનાઓના દિવસો. • વિક્રમ સંવતના અને ઈસવીસનના મહિનાઓના નામ. • કેલેન્ડર એટલે શું? તેનું વાંચન. • દિવસો અને ઘડિયાળ • ઘડિયાળ પરથી સમય નિર્ણય • કલાક અને મિનિટના સરવાળા • લીપ વર્ષની સમજ. • અંગ્રેજી મહિનાના દિવસોની જાણકારી.
૧૫.	એપ્રિલ	૧૫. પ્રકરણ ૧ થી ૧૪નું પુનરાવર્તન	• પુનરાવર્તન

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : પર્યાવરણ

૧	જૂન	- શિસ્ત અને સલામતિ	૧.૩.૧, ૧.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> ચિત્રદર્શન • વાર્તા • શિસ્ત વિષે માર્ગદર્શન • ઘરમાં બાળકોનો વ્યવહાર • બાળકનો નીત્યક્રમ • શાળામાં બાળકોનો વ્યવહાર • જાહેર સ્થળની મુલાકાત દરમિયાન કાળજી, સલામતી.
૨	જુલાઈ	- આપણી સંસ્થાઓ	૨.૩.૧ • જાહેર સ્થળોની મુલાકાત <ul style="list-style-type: none"> જાહેર સંસ્થાનો મોક કરવો. (અભિનય) • જોડકણાં.
૩	જુલાઈ	- ખાદ્ય ઉત્પાદક	૩.૩.૧, ૩.૩.૨, ૩.૩.૩ <ul style="list-style-type: none"> ખાદ્ય પદાર્થના ઉત્પાદકો. અને તેના કાર્યો. • વાર્તા. • ગીત • જોડકણાં-કારીગર વિશે. • કારીગરની મુલાકાત, નિદર્શન.
૪	ઓગસ્ટ	- નાનું કુટુંબ સુખી કુટુંબ	૬.૩.૧, ૬.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> નાનું કુટુંબ અને મોટા કુટુંબનો પરિચય. • સરખામણી • વસ્તી વધારાથી થતી અસરો. • મુલાકાત - નાના કુટુંબ અને મોટા કુટુંબ
૫	ઓગસ્ટ	- પદાર્થના ગુણધર્મો	૮.૩.૧, ૮.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> ચિત્રદર્શન • પદાર્થના સ્વરૂપો. • પદાર્થના ગુણધર્મો અને અવલોકન.
૬	સપ્ટેમ્બર	- હવા અને પાણીનું પ્રદુષણ	૧૦.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> જીવનમાં હવા અને પાણીનું મહત્વ સમજે. • હવા અને પાણીને પ્રદુષિત કરતા સાધનો વિશે જાણે. • પ્રદુષણથી થતા નુકશાનની ચર્ચા.
૭	સપ્ટેમ્બર	- આપણો જિલ્લો	૫.૩.૧, ૫.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> જિલ્લાના નકશામાં તાલુકાની માહિતી. • નદી, પર્વતો, તાલુકાની માહિતી નકશા દ્વારા. • ઉત્સવો, મેળાઓની મુલાકાત.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : પર્યાવરણ

૮	ઓક્ટોબર	- સજીવ સૃષ્ટિ	૮.૩.૧, ૮.૩.૨ <ul style="list-style-type: none"> સજીવ-નિર્જીવની ઓળખ • લક્ષણો. • વર્ગીકરણ. • કુદરતી અને માનવસર્જિત વસ્તુ વર્ગીકરણ. • સમાનતા-ભેદ
---	---------	---------------	---

મૈત્રી

સંસારમાં જેટલી ઉપલબ્ધિઓ છે, તે બધામાં શિક્ષણ સૌથી મોટી ઉપલબ્ધિ છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૯

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૩ વિષય : પર્યાવરણ

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૯	નવેમ્બર	- વનસ્પતિ જગત	૮.૩.૩, ૮.૩.૪ • વનસ્પતિની ઓળખ • વનસ્પતિના મુખ્યભાગો તથા કાર્યો. • વનસ્પતિના પ્રકાર
૧૦	ડિસેમ્બર	- પ્રાણી જગત	૮.૩.૫ પશુ-પક્ષી જગતનો પરિચય. • જંગલી-પાલતુ પ્રાણીઓ વિશે ચર્ચા. • જીવજંતુ વિશેનો પરિચય. • પશુઓની ટેવ વિશે (ખોરાક અંગે)
૧૧	જાન્યુઆરી	- હવા	૧૦.૩.૨ • જીવનમાં હવાનું મહત્વ. • હવાની ઉપયોગીતા. • ચોખ્ખી હવા વન વગડામાં, ગીત અભિનયસહ.
૧૨	જાન્યુઆરી	- આપણું શરીર	૭.૩.૧ • શરીરના મહત્વના તંત્રો અને કાર્યો • પાચનતંત્ર, શ્વસનતંત્ર, રુધિરાભિસરણનો ચાર્ટ દ્વારા ખ્યાલ. • માનવ શરીરના મુખ્ય ભાગોનો પરિચય • શરીર માટે જરૂરી ખોરાક.
૧૩	ફેબ્રુઆરી	- પાણી	૧૦.૩.૪, ૧૦.૩.૫ • જોડકણું • પાણીના પ્રાપ્તિસ્થાનો. કૂવો, તળાવ, નદી, વાવ • પાણીનો ઉપયોગ. • આજુબાજુના ગામના જળાશયની ચર્ચા.
૧૪	ફેબ્રુઆરી	- પૃથ્વી અને સૂર્ય	૧૦.૩.૧ • ચિત્ર દર્શન. • સૂર્ય અને પૃથ્વીનો પરિચય. • સૂર્ય અને પૃથ્વીની ઉપયોગિતા. • રાત-દિવસની સમજ. • ઋતુઓની સમજ. • કુદરતી આફતની ચર્ચા.
૧૫	માર્ચ	- ચાલો નકશો સમજાવે	૪.૩.૧, ૪.૩.૨ • પૃથ્વીના ગોળાનો પરિચય • નકશાની ઓળખ - પરિચય • તાલુકા જિલ્લા, રાજ્ય અને દેશ વિશે પરિચય.
૧૬	એપ્રિલ	- પુનરાવર્તન ૧થી ૧૫ પાઠ.	

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગુજરાતી

૧	જૂન	૧. માના ગુણ (કાવ્ય)	૧.૪.૧, ૨.૪.૫, ૨.૪.૬, ૨.૪.૭ • કાવ્યનું પઠન અને ગાન. • વિદ્યાર્થી દ્વારા અભિનય સહગાન. • મા અંગેના અન્ય ગીતોનું શ્રવણ ગાન. • પૂરક વાર્તા, જોડકણાં. • સ્વાધ્યાય. • લેખન નિબંધ : અનુલેખન, રજાચિટ્ટી.
૨	જુલાઈ	૨. બીકણ સસલી (વાર્તા)	૧.૪.૧, ૧.૪.૩, ૨.૪.૧, ૨.૪.૨, ૪.૪.૩ • વાર્તાનું કથન અને પઠન • પ્રવૃત્તિ : નાટ્ય રૂપાંતર • સંવાદ પદ્ધતિ • રમત • નિબંધ લેખન - મારું ગામ

મૈત્રી

સંતોષ જ આનંદનું મૂળ છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૦

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૩	જુલાઈ	૩. લુચ્ચો વરસાદ (નિબંધ)	૧.૪.૧, ૧.૪.૨, ૨.૪.૩, ૨.૪.૪, ૩.૪.૨, ૩.૪.૩ • જોડકણાં • પૂરક ગીત. • પાઠનું આદર્શ વાંચન • શ્રુતલેખન • નાટ્યકરણ • નિબંધ લેખન : ચોમાસું
૪	ઓગસ્ટ	૪. વાડીમાં થયો ઝઘડો (સંવાદ)	૨.૪.૩, ૧.૪.૧, ૧.૪.૧, ૨.૪.૪, ૩.૪.૩ • રંગપૂરણી ચિત્રમાં. • શિક્ષકનું ભાવવાહી આદર્શ વાંચન. • ગીત-લીમડી (બાલમુકુંદ દવે) • રમત-બોલો મારું શું કામ ? • સંવાદ પદ્ધતિથી પાઠનું વાંચન. • ચર્ચા. • નિબંધ લેખન : ૧૫મી ઓગસ્ટ
૫	ઓગસ્ટ	૫. સાંજ પડી (કાવ્ય)	૨.૪.૩, ૧.૪.૧, ૧.૪.૩, ૨.૪.૬, ૫.૪.૧, ૫.૪.૨ • કાવ્યનું ભાવવાહી ગાન • રમત - સાંજ કે સવાર. • પૂરક ગીત • પ્રશ્નોત્તરી • વ્યવહારિક વ્યાકરણ
૬	સપ્ટેમ્બર	૬. કાગડો (નિબંધ)	૧.૪.૧, ૨.૪.૩, ૨.૪.૫, ૩.૪.૧, ૪.૪.૪ • પાઠનું આદર્શ વાંચન • પૂરક વાર્તા • ભાષા પ્રયોગ • પ્રશ્નોત્તરી • નિબંધલેખન - મારી શાળા
૭	સપ્ટેમ્બર	૭. ગાંધીજીના જીવન પ્રસંગો (ચરિત્ર)	૧.૪.૧, ૧.૪.૩, ૨.૪.૧, ૨.૪.૪, ૨.૪.૫, ૩.૪.૩, ૪.૪.૩. • પૂરક ગીત. • દેશભક્તિ ગીત • વાંચન • ગાંધીજી જીવન પ્રસંગોના પુસ્તક આધારિત પ્રસંગો • શ્રુતલેખન. • નિબંધ લેખન :- ગાંધીજી
૮	સપ્ટેમ્બર	૮. હાથીડા રે હાથીડા ! (વાર્તા)	૧.૪.૩, ૨.૪.૧, ૨.૪.૨, ૩.૪.૧ • પૂરક વાર્તા • વાર્તા કથન અને વાંચન • રંગપૂર્ણ ચિત્રમાં • નાટ્ય રૂપાંતર • પ્રશ્નોત્તરી • નિબંધ લેખન :- હાથી

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગુજરાતી

૯	ઓક્ટોબર	૯. ચાડિયો (કાવ્ય)	૧.૪.૧, ૨.૪.૩, ૨.૪.૭ • કાવ્યનું અભિનય સહગાન. • પ્રવૃત્તિ : ચાડિયો બનાવી વર્ણન • પૂરક પ્રશ્નો
૧૦	ઓક્ટોબર	૧૦. લાછી છીપણ (વાર્તા)	૧.૪.૩, ૨.૪.૧, ૨.૪.૫ • વાર્તા કથન અને વાંચન • શબ્દભંડોળ • સમૂહ ચર્ચા • પ્રશ્નોત્તરી
૧૧	ડિસેમ્બર	૧૧. કાલાં કે વહાલા ? (રેખાચિત્ર)	૨.૪.૩, ૨.૪.૫, ૩.૪.૩ • પાઠનું વાંચન • મુખ વાંચન • સુવિચાર કહેવત. • ચર્ચા.
૧૨	ડિસેમ્બર	૧૨. ભૂરો રાજા (વાર્તા)	૨.૪.૧, ૨.૪.૨, ૨.૪.૫, ૩.૪.૧, ૪.૪.૨, ૫.૪.૨ • પૂરક વાર્તા • વાર્તા કથન • ભાષા પ્રયોગ • અનુલેખન / શ્રુતલેખન • રમત • પ્રશ્નોત્તરી • નિબંધ લેખન - શ્રુત લેખન.
૧૩	ડિસેમ્બર	૧૩. ધમાચકડી (કાવ્ય)	૧.૪.૧, ૨.૪.૫ • કાવ્ય ગાન. અભિનય સહ • લયબદ્ધ રીતે ગાન • ચર્ચા.

મૈત્રી

સંતોષ કોઈ પણ સામ્રાજ્ય કરતાં મોટો છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૧

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧૪	જાન્યુઆરી	૧૪. મામાનો કાગળ (પત્ર)	૩.૪.૨, ૪.૪.૪ • આદર્શ વાંચન • પ્રવૃત્તિ - પત્રલેખન. • પ્રશ્નોત્તરી. • ચર્ચા. • નિબંધ લેખન : પત્રલેખન
૧૫	જાન્યુઆરી	૧૫. પ્રજાનો (ચરિત્ર)વિસામો	૧.૪.૩, ૨.૪.૫ • વાર્તા કથન અને વાંચન • શબ્દ ભંડોળ • પ્રશ્નોત્તરી
૧૬	જાન્યુઆરી	૧૬. એક અમર ઉંદરડો (રેખાચિત્ર)	૨.૪.૪, ૩.૪.૩, ૪.૪.૩ • પૂરક પ્રશ્નોત્તરી • શિક્ષક દ્વારા પાઠમાંથી વિગતનું કથન. • નિબંધલેખન - ઉત્તરાયણ.
૧૭.	ફેબ્રુઆરી	૧૭. સૈનિક સૈનિક રમીએ. (કાવ્ય)	૧.૪.૨, ૨.૪.૭ • કાવ્યપઠન અને ગાન - અભિનય સહ • કૃત્ય ગીત • દેશ ભક્તિગીત
૧૮	ફેબ્રુઆરી	૧૮.બે બહાદુર છોકરા (પ્રસંગકથા)	૫.૪.૨, ૧.૪.૨ • નકશામાં ઘટના સ્થળ અને પ્રદેશ અંગેની ભૌગોલિક સમજ. • વ્યવહારિક વ્યાકરણ • પ્રવાસ • વર્ણન.
૧૯	માર્ચ	૧૯. સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતી (ચરિત્ર)	૩.૪.૧, ૪.૪.૨ • સંતોની ઓળખ. ચાર્ટ દ્વારા. • વિદ્યાર્થીનું વાંચન - પ્રશ્નોત્તરી • અનુલેખન
૨૦.	માર્ચ	૨૦. દુનિયાની અજાયબીઓ (કાવ્ય)	૨.૪.૫ • કાવ્યપઠન અને ગાન ૨.૪.૭ • સમૂહગાન • વ્યવહારિક વ્યાકરણ • નિબંધ લેખન - અનુલેખન / શ્રુતલેખન.
૨૧	એપ્રિલ	૨૧. ૧થી ૨૦ પાઠનું પુનરાવર્તન	• પુનરાવર્તન

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગણિત

૧	જૂન	૧. સંખ્યા- જ્ઞાન-૧	૧.૪.૧, ૧.૪.૩, ૧.૪.૪, ૧.૪.૫, ૧.૪.૬ ૧.૪.૭, ૧.૪.૮ • ૧૦,૦૦૦ સુધીની સંખ્યાની ઓળખ અને લેખન (અંકમાં અને શબ્દોમાં ૯૯૯૯ સુધી) • ૯૯૯૯ સુધીની સંખ્યાઓનો વિસ્તાર અને સ્થાન કિંમતની સમજ. • નાની મોટી-સંખ્યા • પહેલાની પછીની અને વચ્ચેની સંખ્યા. • ચડતોક્રમ અને ઉતરતોક્રમ.
---	-----	--------------------	--

મેઝી

સુંદરતા શૃંગાર વિના પણ મનને મોહિત કરે છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૨

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૨	જુલાઈ	૨. સરવાળા	૨.૪.૧, ૨.૪.૨, ૨.૪.૪ <ul style="list-style-type: none"> સરવાળો ૧૦,૦૦૦થી વધતો ન હોય અને એકમ., દશક અને સોના સ્થાનમાં શૂન્ય આવતું હોય તેવી ચાર અંકની બે સંખ્યાના સરવાળા. • વદી માત્ર હજારના સ્થાનમાં આવતી હોય • વદીવાળા ત્રણેય સ્થાનમાં આવતી હોય તેવા સરવાળા.
૩	જુલાઈ	૩. બાદબાકી	૨.૪.૧, ૨.૪.૩, ૨.૪.૪ <ul style="list-style-type: none"> એકમ.દશક અને સોના સ્થાનમાં • શૂન્ય હોય તેવી ચાર અંકની બે સંખ્યાની મૌખિક બાદબાકી. • ચાર અંકોવાળી, દશક લેવી પડે તેવી અને દશક લેવી ન પડે તેવી બાદબાકી.
૪	ઓગસ્ટ	૪. ગુણાકાર	૨.૪.૫, ૨.૪.૬, ૨.૪.૭, ૨.૪.૮, ૨.૪.૧૧ <ul style="list-style-type: none"> ગુણાકારમાં ગુણ્ય, ગુણક અને ગુણન ફળની સમજ. • ૧૧ થી ૨૦ના ઘડિયા. ૧૦, ૧૦૦, ૧૦૦૦ સાથેના મૌખિક ગુણાકાર. • બે અંક સાથે બે અંકની સંખ્યાના અને ત્રણ અંક સાથે બે અંકની સંખ્યાના ગુણાકાર. ગુણાકારના વ્યવહારિક દાખલા.
૫	ઓગસ્ટ	૫. ભાગાકાર	૨.૪.૯, ૨.૪.૧૦, ૨.૪.૧૧, ૨.૪.૧૨, ૨.૪.૧૩, ૨.૪.૧૪ <ul style="list-style-type: none"> ભાગાકારની ક્રિયામાં ભાજ્ય. ભાજક અને શેષની સમજ. • બે અંકની સંખ્યાના બે અંક સાથે • નિ:શેષ થતા ભાગાકાર. • બે એકી સંખ્યાના એક અંક સાથે શેષ વધે ન તેવા ભાગાકાર. • ત્રણ અંકની સંખ્યાના એક અંક સાથે શેષ વધે તેવા ભાગાકાર. • ત્રણ અંકની સંખ્યાના બે અંકની સંખ્યા વડે શેષ વધે તેવા ભાગાકાર. • એકમ પદ્ધતિ અંગેની સમજ. • એકમ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરી ઉકેલી શકાય. તેવા સોપાનવાળા વ્યવહારિક દાખલા. ખરીદ-વેચાણને લગતા દાખલા ઉકેલવામાં એકમ પદ્ધતિનો ઉપયોગ.
૬	સપ્ટેમ્બર	૬. સંખ્યા જ્ઞાન-૨	૧.૪.૯, ૧.૪.૧૦, ૧.૪.૧૧ <ul style="list-style-type: none"> ૫૦ સુધીની સંખ્યાઓના અવયવો. • ૨૦ સુધીની સંખ્યાના અવયવો. વિભાજ્ય અને અવિભાજ્ય સંખ્યાની સમજ. • ૫૦ સુધીમાં આવતી અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગણિત

૭	ઓક્ટોબર	૧૫. રેખા, કિરણ અને રેખાખંડ	૫.૪.૧, ૫.૪.૨ <ul style="list-style-type: none"> બિંદુ, રેખા, રેખાખંડ અને કિરણનો પરિચય • રેખાખંડનું માપન. ચોક્કસ માપના રેખાખંડ દોરવા.
૮	નવેમ્બર	૭-૮ સાદા અપૂર્ણાંક	૪.૪.૧, ૪.૪.૨, ૪.૪.૩, ૪.૪.૪, ૪.૪.૫, ૪.૪.૬, ૪.૪.૭, ૪.૫.૮ <ul style="list-style-type: none"> એક વસ્તુના (લંબચોરસ)ના ૫, ૬, ૮, ૧૦, ૧૨, ૧૫, ૧૮, ૨૦ સરખા

મેઝી

સૌંદર્ય આત્મદેવની ભાષા છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૩

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય અગ્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		અને દશાંશ અપૂર્ણાંક	ભાગ કરી આ છેદવાળા અપૂર્ણાંકની સમજ. • સંખ્યાઓમાં લેખન-વાચનની સમજ. • સમ. અપૂર્ણાંકની સમજ. • શુદ્ધ અપૂર્ણાંકનો ચડતો-ઉતરતો ક્રમ. • સમચ્છેદી અપૂર્ણાંકની બાદબાકી • દશાંશ અપૂર્ણાંકની લેખન (અંકમાં અને શબ્દોમાં) • દશાંશ અપૂર્ણાંકનું સાદા અપૂર્ણાંકમાં અને સાદા અપૂર્ણાંકનું દશાંશ અપૂર્ણાંકમાં રૂપાંતર (છેદ-૧૦ થી ૧૦૦ હોય તેવા)
૯	ડિસેમ્બર	૯. નાણું	૩.૪.૧, ૩.૪.૨ • રૂપિયાનું પૈસામાં અને પૈસાનું રૂપિયામાં રૂપાંતર થાય તેવા દાખલા. • રૂપિયા-પૈસાની મૌખિક ગણતરી • દશક લેવો ન પડે તેવા રૂપિયા પૈસાની મૌખિક બાદબાકી • ભાજક ૧૦થી મોટો ન હોય તેવા રૂપિયા અને પૈસાના ભાગાકાર જેમાં રૂપિયા પૈસાનું રૂપાંતર કરવાનું ન હોય.
૧૦	ડિસેમ્બર	૧૦. નફો-ખોટ	૩.૪.૩ • ખરીદ કિંમત અને વેચાણકિંમતની સમજ. • નફો અને ખોટની સમજ (વ્યાખ્યાની રીતે) • નફાખોટની ગણતરી.
૧૧	જાન્યુઆરી	૧૧. લંબાઈ	૩.૪.૪, ૩.૪.૫, ૩.૪.૬, ૩.૪.૭, ૩.૪.૮ • લંબાઈના નાના-મોટા એકમની સમજ. • મીટરનું સે.મી.માં અને કિ.મિ.નું મીટરમાં રૂપાંતર. • કિ.મી., મીટર અને સે.મીટરને લગતા મૌખિક દાખલા. • ગણતરી કરી ઉકેલી શકાય તેવા વ્યવહારિક દાખલા. • પૂરા સેન્ટિમીટર કે મીટરમાં લંબાઈનું માપન. • વર્ગખંડની વસ્તુનું ચોક્કસ માપન.
૧૨	જાન્યુઆરી	૧૨. વજન	૩.૪.૯, ૩.૪.૧૦, ૩.૪.૧૧ • કિલોગ્રામ અને ગ્રામ વચ્ચેનો સંબંધ. • કિલોગ્રામનું ગ્રામમાં અને ગ્રામનું કિલોગ્રામમાં રૂપાંતર. • ગુણાકાર અને ભાગાકારની ક્રિયામાં એક સોપાનવાળા સાદા વ્યવહારિક મૌખિક દાખલા.
૧૩	ફેબ્રુઆરી	૧૩. ગુંજાશ	૩.૪.૧૨, ૩.૪.૧૩, ૩.૪.૧૪ • લિટર અને મિલીલીટરની સમજ • લિટરનું મિ.લી. લિટરમાં અને મિલી-લીટરનું લીટરમાં રૂપાંતર. • સરવાળા-બાદબાકી ગુણાકાર, ભાગાકાર પૈકી કોઈપણ એક પ્રકારના વ્યવહારિક કોયડા.
૧૪	ફેબ્રુઆરી	૧૪. સમય	૩.૪.૧૮, ૩.૪.૧૯, ૩.૪.૨૦, ૩.૪.૨૧, • કેલેન્ડરનું અર્થઘટન. • ઘડિયાળ દ્વારા સમયની ઓળખ કાટાની સમજ. • ઘડિયાળમાં જોઈ મિનિટની ચોકસાઈવાળો સમય જણાવે • કલાકનું મિનિટમાં અને મિનિટનું કલાકમાં રૂપાંતર • કલાકનું મિનિટમાં રૂપાંતર કરવું પડે તેવા કલાક મિનિટના સરવાળા. • સમયગાળો.
૧૫	માર્ચ	૧૬. ખૂણો	૫.૪.૩, ૫.૪.૪, ૫.૪.૫ • કંપાસ પેટીના સાધનોની ઓળખ. • ખૂણાના પ્રકાર અને ખૂણાની સમજ.

મેત્રી

સૌંદર્ય જ્યારે ઊંઘી જાય છે ત્યારે વધુ મોહક થી જાય છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૪

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય અગ્ર ધોરણ-૪ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
			<ul style="list-style-type: none"> ખૂણાનું માપન. • ખૂણાના પ્રકાર. ખૂણા માપના આધારે • આપેલ માપના ખૂણા દોરવા.
૧૬	માર્ચ	૧૭. ત્રિકોણ	૫.૪.૬, ૫.૪.૭ <ul style="list-style-type: none"> ત્રિકોણની ઓળખ. • ત્રિકોણના અંગોની ઓળખ. • Δ ના પ્રકાર \angle ના માપના આધારે બાજુઓના માપના આધારે.
૧૭	એપ્રિલ	૧૮. પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ	૩.૪.૧૫, ૩.૪.૧૬, ૩.૪.૧૭ <ul style="list-style-type: none"> ચોરસની ઓળખ. • લંબચોરસની ઓળખ. • ત્રિકોણ - લંબચોરસ અને ચોરસની પરિમિતિ • લંબચોરસ અને ચોરસ સપાટીના ક્ષેત્રફળની સમજ અને ગણતરી.
૧૮.	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ અગ્ર ધોરણ-૪ વિષય : પર્યાવરણ

૧	જૂન	૧. જમીન	૧૦.૪.૪ <ul style="list-style-type: none"> જમીન એટલે શું? જમીન શાની બનેલી છે? તે અંગેની સમજ. • જમીનની ફળદ્રુપતા એટલે શું? ટકાવવાના ઉપાયો. • જમીનની ફળદ્રુપતા વધારવાના ઉપાયો • જમીનનું રક્ષણ કરવાની જરૂરિયાત.
૨	જુલાઈ	૨. વૃક્ષો આપણા મિત્રો	૮.૪.૧, ૮.૪.૨ <ul style="list-style-type: none"> વનસ્પતિના વિવિધ ઉપયોગો. • વૃક્ષારોપણ દ્વારા સમજ. • વનસ્પતિના રક્ષણની જરૂરીયાત • વૃક્ષ ઉછેરની સમજ.
૩	જુલાઈ	૩. પ્રાણી જગત	૮.૪.૩, ૮.૪.૪ <ul style="list-style-type: none"> પ્રાણીઓની ઓળખ અને ઉપયોગો. • પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરવાની જરૂરિયાત. • ગાયનું મહત્ત્વ.
૪	ઓગસ્ટ	૪. ખોરાક, પાણી અને આરોગ્ય	૭.૪.૧, ૭.૪.૨, ૭.૪.૩, ૭.૪.૪ <ul style="list-style-type: none"> સમતોલ આહાર. • રોગના ફેલાવા માટેના કારણો • ખોરાક અને પાણી દૂષિત થવાના કારણો. • પીવાના પાણીને શુદ્ધ કરવાની રીતો.
૫	ઓગસ્ટ	૫. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ	૨.૪.૧ <ul style="list-style-type: none"> સ્થાનિક સ્વરાજ્ય. • સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ. • તાલુકા પંચાયત અને જિલ્લા પંચાયતના કાર્યો.
૬	સપ્ટેમ્બર	૬. આપણું ગુજરાત	<ul style="list-style-type: none"> ભારતના નકશામાં ગુજરાતનું સ્થાન. ગુજરાતના નકશામાં, નદીઓ, પર્વતો અને ખેતીના પાકો. ગુજરાતના જોવાલાયક સ્થળો. • નકશા પૂર્તિ કરવી.

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૪ વિષય : પર્યાવરણ

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૭	ઓક્ટોબર	૭. આપણાં રાષ્ટ્રીય પ્રતીકો	૬.૪.૧ • આપણાં રાષ્ટ્રીય પ્રતીકોમાં રાષ્ટ્રધ્વજ, રાષ્ટ્રમુદ્રા, રાષ્ટ્રીય પ્રાણી, રાષ્ટ્રીયગીત, રાષ્ટ્રીય પક્ષી, રાષ્ટ્રીય ફુલ, રાષ્ટ્રીય ફળનું મહત્ત્વ.
૮	નવેમ્બર	૮. સેવાકીય વ્યવસાયકારો	૩.૪.૧ • સેવાકીય વ્યવસાયકારો અને તેના કાર્યો.
૯	ડિસેમ્બર	૯. પદાર્થના સ્વરૂપો	૯.૪.૧, ૯.૪.૨ • પદાર્થના ત્રણ સ્વરૂપ, ધન, પ્રવાહી, વાયુ. • પદાર્થનું એક સ્વરૂપમાંથી બીજા સ્વરૂપમાં રૂપાંતર.
૧૦	ડિસેમ્બર	૧૦. સૂર્ય, પૃથ્વી, ચંદ્ર	• સૂર્ય, પૃથ્વી અને ચંદ્ર વિશે જાણકારી. • ચંદ્રની કળામાં થતા ફેરફાર.
૧૧.	જાન્યુઆરી	૧૧. કુદરતી ઘટનાઓ	૧૦.૪.૨ • શિયાળો, ઉનાળો અને ચોમાસાની ઋતુઓની અસરો. • શિયાળો, ઉનાળો અને ચોમાસામાં ઋતુઓના આધારે કુદરતી આફતો.
૧૨	ફેબ્રુઆરી	૧૨. અકસ્માત અને પ્રાથમિક સારવાર	૧.૪.૧, ૧.૪.૩ • પ્રાથમિક સારવાર એટલે શું? • અકસ્માત થયા બાદ તરત પ્રાથમિક સારવાર વિશે. • અકસ્માત ન થાય તે માટેની સાવધાની.
૧૩	માર્ચ	૧૩. માનવીની વિકાસયાત્રા	૫.૪.૧ • આદિમાનવ. • પૈડુ, અગ્નિ અને ખેતીની શોધથી આદિમાનવમાં પરિવર્તન • સંદેશા વ્યવહાર, વાહન વ્યવહારમાં વિકાસ • કમ્પ્યુટર.
૧૪	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગુજરાતી

૧	જૂન	૧. સુંદર... સુંદર..	૧.૫.૧, ૨.૫.૧, ૨.૫.૫ • પ્રકૃતિના તત્ત્વો જેવા કે સૂરજ ચાંદો, સરિતા, સરોવર, માછલી, પંખીની સુંદરતા માણો. • પ્રકૃતિનું સૌંદર્ય જાણો. • કાવ્યનું ભાવવાહી ગાન. • સ અને શ નો ભેદ.
૨	જુલાઈ	૨. આંધળુ અનુકરણ	૩.૫.૧, ૩.૫.૪, ૪.૫.૫ • વાર્તાકથન • પક્ષીઓની ખાસીયતો. • આંધળુ અનુકરણ ન કરવું.
		૩. મેવલીયો	૧.૫.૧, ૩.૫.૫, ૨.૫.૫ • પદ પરિચય • લોકગીતનો આનંદ માણો. • વરસાદનું મહત્ત્વ. • જળ સંચય, જળ પ્રદુષણ, જળ શુદ્ધિકરણ વિશે જાણો.
૩	ઓગસ્ટ	૪. વિક્રમાદિત્યનું	૨.૫.૨, ૫.૫.૧

મૈત્રી

વિદ્યા અમૂલ્ય અને અનન્યર ધન છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૬

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		સિંહાસન	<ul style="list-style-type: none"> વાર્તાકથન • દટાયેલ સિંહાસનના ટેકરા પર બેસી અપાતો ન્યાય. • બત્રીસ પુતળીની વાર્તાઓ. • નામપદ અંગે સમજ.
		૫. ફરિયાદ	૨.૫.૬ <ul style="list-style-type: none"> શરીરની સ્વચ્છતા પ્રત્યે સભાનતા કેળવે. • જાહેર સ્થળોએ સ્વચ્છતા જાળવવાની ફરજ નીભાવે. • ગંદકીથી થતા માનવજીવનના રોગો વિશે જાણે. નરજાતિ / નારીજાતિ / નાન્યતર જાતિ અંગેની સમજ.
૪.	સપ્ટેમ્બર	૬. યશગાથા ગુજરાતની	૧.૫.૧, ૨.૫.૫, ૬.૫.૧ <ul style="list-style-type: none"> કાવ્યગાન • ગુજરાતની સંસ્કૃતિની ભવ્યતાની સમજ. • સર્વધર્મ સમાનતાનો ખ્યાલ. • ગુજરાતના જોવાલાયક સ્થળોની માહિતી.
		૭. શીખી લઈશ	૨.૫.૩, ૧.૫.૫ <ul style="list-style-type: none"> વાર્તાકથન • વિકલાંગ વ્યક્તિઓના જીવનચરિત્રની સમજ. • વિકલાંગ વ્યક્તિ પ્રત્યે પ્રેમ અને હુંફ કેળવે.
		૮. બાપુ અને બાળકો.	૩.૫.૧, ૩.૫.૪ <ul style="list-style-type: none"> ગાંધીજીના જીવનપ્રસંગો. • સત્યપ્રિયતા, સાદાઈ અને નેતૃત્વના મુદ્દાની ચર્ચા. અહિંસાનું શસ્ત્ર-ઉપવાસ.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગુજરાતી

૫.	ઓક્ટોબર	૯. દીવાળી	૨.૫.૫, ૨.૫.૨, ૪.૫.૪ <ul style="list-style-type: none"> કાવ્યગાન • ભાઈ-બહેનના પ્રેમની સમજ. • તહેવારોની ઉજવણી. સાંસ્કૃતિક વારસાનું જતન કેળવાય. તેવા પ્રસંગોનું વર્ણન.
૬	નવેમ્બર	૧૦. વિસરુ નહીં પ્રભુ નામ	૪.૫.૪, ૪.૫.૫ <ul style="list-style-type: none"> પ્રાર્થનાનું મહત્વ. • પ્રકૃતિરચયિતા ઈશ્વરના માનવજીવન પર કરેલા ઉપકાર
૭	ડીસેમ્બર	૧૧. ગંગામાનું વસિયત નામું	૪.૫.૫, ૫.૫.૨, ૨.૫.૨ <ul style="list-style-type: none"> વસિયત અંગેની સમજ. • વાર્તાકથન • ગંગારામના સ્વભાવની સમજ. પરોપકારી વ્યક્તિઓ રવિશંકર મહારાજ તથા પૂ. મોટાની માહિતી આપવી.
		૧૨. અટકચાળો જીવો	૨.૫.૧, ૪.૫.૪, ૪.૫.૫ <ul style="list-style-type: none"> કાવ્યપઠન. • “હસવામાંથી ખસવું થવું” • કહેવત અનુરૂપ પ્રસંગકથા. બાળસહજ ચેષ્ટા કે અડપલાથી ઊભી થતી સમસ્યા પ્રત્યે ધ્યાન દોરવું.
		૧૩. મકરસંક્રાંતિ પૂરકવાચન	૧.૫.૫, ૪.૫.૩, ૬.૫.૧ <ul style="list-style-type: none"> મકરસંક્રાંતિની સમજ. • ઉત્તરાયણનું ધાર્મિક મહત્વ. • પત્રલેખનના માળખાની સમજ. • શબ્દકોષનો ઉપયોગ.
૮	જાન્યુઆરી	૧૪. રહેમાન ચાચાની ભેટ	૬.૫.૧, ૪.૫.૪, ૨.૫.૨ <ul style="list-style-type: none"> વાર્તાકથન • પ્રામાણિકતાનો ગુણ વિકસાવે. • સર્વધર્મ સમભાવની સમજ. સર્વનામની સમજ.

મૈત્રી

વિદ્યા સમાન શરીરને શોભાવનાર બીજી કોઈ વસ્તુ નથી.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૭

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૧૫. કાલે	૨.૫.૧, ૩.૫.૫ • કાવ્યનું ભાવવાહી ગાન. • બાળકોની મહત્વકાંક્ષાને પ્રોત્સાહન આપે તેવા ઉદાહરણો • સરદાર પટેલ, મહાત્મા ગાંધી અબ્દુલ કલામનાં બાળપણના પ્રસંગોનું વર્ણન.
		૧૬. દયાળુ મૂળરાજ પૂરક વાંચનાર બાપા કાગડો.	૩.૫.૪, ૫.૫.૧ • વાર્તાકથન • મૂળરાજના કાર્યો અંગેનો ખ્યાલ. • પ્રજાવત્સલ અન્ય રાજાની વાત. • વિશેષણ નામપદનો ખ્યાલ.
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૭. સરદાર પટેલ પૂરકવાંચન-૩ બળતા બપોર	૩.૫.૧, ૪.૫.૪ • સરદાર પટેલના જીવન વિશે સમજ. • ભારતના ઘડવૈયા તરીકે સરદાર પટેલનો ખ્યાલ. • બારડોલી સત્યાગ્રહની ચર્ચા. • સરદારની નિડરતા, અડગતા અને કુનેહ.
		૧૮. સુભાષિતો	૨.૫.૬ • સારા અને સુખી જીવન માટે પ્રેરણારૂપ સુભાષિતોની સમજ. • અન્ય સુભાષિતોનું ગાન. • સુભાષિત સંગ્રહપોથી.
૧૦	માર્ચ	પૂરકવાંચન-૪ કોનું કોનું જોવું	
૧૧	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગણિત

૧	જુન	૧. કેલ્ક્યુલેટર	૪.૫.૬, ૪.૫.૭ • કેલ્ક્યુલેટર દર્શન • કેલ્ક્યુલેટરના બટનો, સંકેતોનો અર્થ ઉપયોગ કાળજી. • ગણતરી નિદર્શન.
૨	જુલાઈ	૨. સંખ્યાજ્ઞાન	૧.૫.૧, ૧.૫.૨, ૧.૫.૩ • દશ હજારથી કરોડ સુધીની સંખ્યાઓની ઓળખ. • દશ હજારથી કરોડ સુધીની સંખ્યાઓનું લેખન. • દશ હજારથી કરોડ સુધીની સંખ્યાઓના દરેક અંકની સ્થાનકિંમત • દસ દસ લાખની ગણતરી ઓળખ, લેખન. • મણકા ઘોડી ઉપયોગ. • સ્થાનકિંમત દર્શક બોર્ડ.
૩	જુલાઈ	૩. સરવાળા બાદબાકી	૨.૫.૧ ૨.૫.૨ • છ અંક સુધીની સંખ્યાઓના સરવાળા. • છ અંક સુધીની સંખ્યાઓના સરવાળાના વ્યવહારુ કોયડાઓ છ અંક સુધીની સંખ્યાની બાદબાકી, બાદબાકીના વ્યવહારુ કોયડાઓ
૪	ઓગસ્ટ	૪. ગુણાકાર ભાગાકાર	૨.૫.૪, ૨.૫.૫, ૨.૫.૬, ૨.૫.૭ • ત્રણ અંકની સંખ્યાઓનો બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે ગુણાકાર. • ચાર

મૈત્રી

વિદ્યા એ તો પુરુષની અનુપમ કીર્તિ છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૮

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૪	સપ્ટેમ્બર		અંકની સંખ્યાઓનો બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે ગુણાકાર. ગુણન ફળ ગુણ્ય, ગુણકની સમજ વ્યવહારુ, કોયડાઓ. • ચાર આંકડાની સંખ્યાઓનો બે અંકની સંખ્યા વડે ભાગાકાર. • વ્યવહારુ દાખલા. • ચાર પ્રક્રિયાઓ પૈકી કોઈપણ ત્રણ ક્રિયાઓનું સાદુરૂપ
		૫. સરાસરી	૮.૫.૧, ૮.૫.૨. • સરાસરીનો અર્થ. • સરાસરીનું સૂત્ર અને તેનો ઉપયોગ. • સરાસરીના વ્યવહારુ કોયડાઓનો ઉકેલ.
		૭. પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ	૭.૫.૧, ૭.૫.૨, ૭.૫.૩ • ચોરસ અને લંબચોરસની પરિમિતિ અને એકમો • ચોરસ અને લંબચોરસની પરિમિતિના વ્યવહારુ કોયડાઓ • ક્ષેત્રફળની સમજ • ચોરસ અને લંબચોરસના ક્ષેત્રફળ શોધવાના સુત્રની સમજ. • ક્ષેત્રફળના એકમોનો પરસ્પર સંબંધ. • ચોરસ અને લંબચોરસના ક્ષેત્રફળને લગતા વ્યવહારુ કોયડાઓ.
		૧૪. ભૂમિતીના પાયાના પ્યાલો.	૬.૫.૧, ૬.૫.૨ • રેખા, કિરણ અને રેખાખંડના લક્ષણો. • રેખા કિરણ અને રેખાખંડના સાંકેતિક સ્વરૂપો. • ખૂણાની ઓળખ • વિવિધ ખૂણાઓનું કોણમાપકથી માપન. • કોણમાપકથી આપેલા માપના ખૂણાની રચના.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગણિત

૫	ઓક્ટોબર નવેમ્બર	૬. નફો-ખોટ	૪.૫.૧, ૪.૫.૨, ૪.૫.૩, ૪.૫.૪, ૪.૫.૫ • નફો-ખોટનો અર્થ વ્યાખ્યા ખરાજાત અને પડતર કિંમતનો અર્થ. • મૂળ કિંમત, પડતરકિંમત અને વેચાણ કિંમત પરથી નફો-ખોટની ગણતરી સમજ. • મૂળકિંમત, પડતરકિંમત અને નફો-ખોટ પરથી વેચાણકિંમતની ગણતરી. • નફો-ખોટના વ્યવહારુ કોયડાઓનો ઉકેલ
૬	ડિસેમ્બર	૮. વિભાજ્યતાની યાવીઓ	૧.૫.૪, ૨.૩.૫, ૧.૫.૫ • અને ૧૦ની વિભાજ્યતાની યાવીઓની સમજ તથા ઉપયોગીતા. • ૭ અને ૧૧ની યાવીઓની સમજ તથા ઉપયોગીતા • વિભાજ્યતાની યાવીઓનો ઉપયોગ કરી નિ:શેષ ભાગાકારની સમજ.
		૯. અવયવ અને અવયવી	૧.૫.૬, ૧.૫.૭, ૧.૫.૮, ૧.૫.૯ • અવયવની સમજ. • અવયવીની સમજ. • અવિભાજ્ય સંખ્યાઓનો અર્થ. • વિભાજ્ય સંખ્યાઓનો અર્થ. • સંખ્યાના અવિભાજ્ય અવયવો.
૭	જાન્યુઆરી	૧૦. ગુ.સા.અ. અને લ.સા.અ.	૧.૫.૧૦, ૧.૫.૧૧, ૧.૫.૧૨, ૧.૫.૧૩ • ગુ.સા.અ.નો અર્થ અને સમજ. • લઘુત્તમ સામાન્ય અવયવીની સમજ. • ગુરુત્તમ સામાન્ય અવયવ શોધવાની રીત. • લઘુત્તમ સામાન્ય અવયવી શોધવાની રીત.

મૈત્રી

વિદ્યા કામધેનુ જેવી છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૧૯

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૮	ફેબ્રુઆરી	૧૧. પૂર્ણ સંખ્યા	૩.૫.૧, ૩.૫.૨ • પૂર્ણ સંખ્યાઓનો ખ્યાલ. • સંખ્યા રેખા પર પૂર્ણ સંખ્યાઓનું નિરૂપણ. • પૂર્ણ સંખ્યાઓનો ક્રમ. • પૂર્ણ સંખ્યાઓ માટે સરવાળા વિશેના ગુણધર્મોની સમજ. • પૂર્ણ સંખ્યાઓ માટે ગુણાકાર વિશેના ગુણધર્મોની સમજ. • પૂર્ણ સંખ્યાઓ માટે ગુણાકારના સરવાળા પર વિભાજનની સમજ.
		૧૫. ત્રિકોણ	૬.૫.૩, ૬.૫.૪ • ત્રિકોણના ત્રણ ખૂણાઓનો ખ્યાલ. • ત્રિકોણના ત્રણેય ખૂણાઓના માપનો સરવાળો ૧૮૦° થાય છે. તેની સમજ. • ત્રિકોણના ખૂણાઓના માપ પર આધારિત કોયડા ઉકેલ.
		૧૨. અપૂર્ણાંક	૩.૫.૭, ૩.૫.૮, ૩.૫.૯, ૩.૫.૧૦ • અપૂર્ણાંકના અતિ સંક્ષિપ્તરૂપની સમજ. • સમચ્છેદી અને વિષમચ્છેદી અપૂર્ણાંકની સમજ. • વિષમચ્છેદી અપૂર્ણાંકના સરવાળા. • વિષમચ્છેદી અપૂર્ણાંકની બાદબાકી.
		૧૩. દશાંશ અપૂર્ણાંક	૩.૫.૧૧, ૩.૫.૧૨, ૩.૫.૧૩, ૩.૫.૧૪ • ત્રણ દશાંશ સ્થળવાળા દશાંશ અપૂર્ણાંકની ઓળખ વાંચન. • ત્રણ દશાંશ સ્થળ સુધીના દશાંશ અપૂર્ણાંકના અંકોની સ્થાનકિંમત. • દશાંશ અપૂર્ણાંક અને સાદા અપૂર્ણાંકનું પરસ્પર રૂપાંતર. • નાણુ લંબાઈ, વજન અને ગુંજાશના એકમોનું દશાંશ અપૂર્ણાંક સ્વરૂપે લેખન.
૯	માર્ચ	૧૬. વર્તુળ	૬.૫.૫, ૬.૫.૬, ૬.૫.૭, ૬.૫.૮, ૬.૫.૯, ૬.૫.૧૦ • વર્તુળની સમજ. • વર્તુળના કેન્દ્ર, ત્રિજ્યા, વ્યાસ અને જીવાની ઓળખ. • વ્યાસ એ વર્તુળની મોટામાં મોટી જીવા છે. તેની સમજ. • વ્યાસ અને ત્રિજ્યાનો સંબંધ. • ત્રિજ્યા પરથી વ્યાસનું માપ. • વ્યાસના માપ પરથી ત્રિજ્યાનું માપ. • ત્રિજ્યાના માપ પરથી. વર્તુળની રચના.
૧૦	એપ્રિલ		• પુનરાવર્તન.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

૧	જૂન	૧. બિલોરી કાયની ગમ્મત	૧.૫.૧ • બિલોરી કાયની વસ્તુનું અવલોકન. • બિલોરી કાયથી વસ્તુનું પ્રતિબિંબ મેળવવાની સમજ. • બિલોરી કાય બનાવવાની રીત.
૨	જુલાઈ	૨. જૂથ બનાવતા શીખો	૧.૫.૬, ૧.૫.૭ • વિવિધ વસ્તુઓનું એકત્રીકરણ. • ગુણધર્મો આધારિત જૂથ વિભાજન. • વસ્તુઓનું અવલોકન. • જૂથ વિભાજનની સમજ.

મૈત્રી

વિદ્યાનું ફળ ઉત્તમ ચારિત્ર્ય અને સદાચાર છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૦

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૩. સજીવ-નિર્જીવ	૨.૫.૧ • સજીવ અને નિર્જીવ પદાર્થોનો તુલનાત્મક અભ્યાસ. • સજીવના લક્ષણોની સમજ.
૩.	ઓગસ્ટ	૪. જમીનને જાણીએ.	૪.૫.૧, ૪.૫.૨ • વિવિધ જમીનના નમૂનાનું એકત્રીકરણ. • જમીનના નમૂનાનું અવલોકન. • જમીનના પ્રકારની સમજ.
		૫. બીજ અને તેનું અંકુરણ	૨.૫.૪ • વિવિધ બીજનું અવલોકન. • બીજની લાક્ષણિકતાની સમજ. • લાક્ષણિકતાના આધારે બીજના વર્ગીકરણની સમજ.
૪	સપ્ટેમ્બર	૬. પાણી અને તેનું મહત્વ.	૪.૫.૭ • પાણીના વિવિધ ઉપયોગોની સમજ. • પાણીનો કરકસરપૂર્ણ ઉપયોગની સમજ.
		૭. જીવજગતનું અવલોકન	૨.૫.૩ • સજીવોની રહેણીકરણીનું અવલોકન. • સજીવોની વિવિધતાનું અવલોકન.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

૫	ઓક્ટોબર	- પ્રાણીઓમાં વિવિધતા	૨.૫.૭, ૨.૫.૮ • કરોડવાળા / કરોડવગરના પ્રાણીઓની સમજ. • પગવગરના / બહુપગી પ્રાણીઓની સમજ. • પશુપક્ષી અને માનવશરીરના બાહ્ય અંગોનો અભ્યાસ.
૬	નવેમ્બર	- આહાર અને આરોગ્ય	૫.૫.૨ • ખોરાક શા માટે ? ની સમજ. • ખોરાક સંબંધી ખોટી માન્યતા. • ખોરાકના ઘટકોની સમજ.
૭	ડીસેમ્બર	૧૦. નરી આંખે દેખાતુ આકાશ	૪.૫.૯, ૪.૫.૧૦, ૪.૫.૮ • આકાશ દર્શનનું મહત્વ. • તારાજૂથનું અવલોકન. • ધ્રુવના તારાના આધારે દીશાઓની ઓળખ.
		૧૧. હવા	૪.૫.૮ • હવા જગ્યા રોકે છે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા સમજ. બધી જ ખાલી જગ્યામાં હવા રહેલી છેની સમજ.
૮	જાન્યુઆરી	૧૨. પ્રકાશ અને તેના ગુણધર્મો	૧.૫.૧૪, ૧.૫.૧૫, ૧.૫.૧૬ • પ્રકાશના કુદરતી અને કૃત્રીમ ઉદ્દગમસ્થાનની સમજ. • વસ્તુ જોવા માટે પ્રકાશનું મહત્વ. • પ્રકાશ સીધી રેખામાં ગતિ કરે તેની સમજ.
		૧૩. સમયનું માપન	૭.૫.૧, ૭.૫.૨ • સમય માપનની પ્રાચીન પદ્ધતિઓની સમજ. • વેધશાળાની સમજ. • આધુનિક ઘડિયાળોની સમજ. • નિયમિત બનતી ઘટનાઓની યાદી.
		૧૪. લંબાઈનું માપન	૭.૫.૩ • લંબાઈનું અંદાજીત તેમજ ચોક્કસ માપન કરવાની રીતની સમજ. • માપ સંબંધિત રાખવાની કાળજી. • અવકાશીય પદાર્થો વચ્ચેનાર • માપનની સમજ. • લંબાઈના પ્રમાણભૂત એકમોની સમજ.

મેઝી

સૌંદર્યનો પાઠ માત્ર કલા જ શીખવે છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૧

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૭	ફેબ્રુઆરી	૧૫. અવાજ	૧.૫.૧૦, ૧.૫.૧૧, ૧.૫.૧૨, • અવાજ ઉત્પન્ન થવાના કારણોની સમજ. • અવાજના ફેલાવા વિશે જરૂરી માધ્યમોની સમજ. • પડઘો કેવી રીતે પડે છે તેની સમજ.
		૧૬. ઊર્જા	૪.૫.૧૧, ૪.૫.૧૨, ૪.૫.૧૩ • ઊર્જાની સમજ. • જીવનમાં ઊર્જાનું મહત્ત્વ. • આહાર જાળની પ્રવૃત્તિ દ્વારા સમજ. • ઊર્જાના વિવિધ પ્રાપ્તિસ્થાનોની માહિતી. • ઊર્જાના કરકસર પૂર્વકના ઉપયોગની સમજ.
૧૦	માર્ચ	૧૭. આપણાં કામ સરળ કોણે કર્યા ?	૧.૫.૮, ૧.૫.૯ • દૈનિક કાર્યમાં આવતા ઉપયોગી સાધનોની ચર્ચા. • વિવિધ સાદાયંત્રોની સમજ તેમજ તેના ઉપયોગો. • સાદાયંત્રોથી કાર્યની ઝડપ અને સરળતાની સમજ.
		૧૮. વિજ્ઞાન અને રોજિંદું જીવન	૧.૫.૩, ૧.૫.૪ • વૈજ્ઞાનિક શોધોની ઘટનાનું વર્ણન. • રોજિંદા જીવનમાં વિજ્ઞાનની ઉપયોગિતાની સમજ. • આદિમાનવ તથા હાલના માનવની જીવનશૈલીની તુલના. • વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિબિંદુના કૌશલ્યો. • વ્યવહારિક અંધશ્રદ્ધાવાળી ઘટનાઓનું નિદર્શન તેમજ સમજ.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

૧	જૂન	૧. ગામનો ઇતિહાસ	૧.૫.૧ • ગામના ઇતિહાસની માહિતી એકત્ર કરવી. • ગામના જોવાલાયક સ્થળ. ઐતિહાસિક સ્મારક હોય તો તે અંગેની સમજ.
૨	જુલાઈ	૨. નકશો	૩.૫.૧ • નકશામાં દિશાઓની સમજ. • સંજ્ઞાઓ અંગેની માહિતી • પ્રમાણમાપનો ખ્યાલ.
૩	ઓગસ્ટ	૨. જિલ્લાનો ઇતિહાસ	૧.૫.૨ • જિલ્લાના ઇતિહાસનો ખ્યાલ. • જિલ્લાના ઐતિહાસિક સ્મારકોનો ખ્યાલ.
		૧૧. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ ગ્રામ્ય	૨.૫.૧ • સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓની રચના અંગે સમજ. • સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓના કાર્યો અને વહીવટ અંગેની સમજ.
		૧૫. ગામ, સ્થાન અને ભૂપૃષ્ઠ	૩.૫.૨ • પોતાના ગામ / શહેરની સીમા તથા સ્થાનનો ખ્યાલ. • ગામ / શહેરના ભૂપૃષ્ઠની સમજ.
૪	સપ્ટેમ્બર	૩. ધ્રુવ ૪. શ્રવણ	૧.૫.૩, ૧.૫.૪ • ધ્રુવનું બાળપણ • કઠોર તપ. • શ્રવણનું જીવન • શ્રવણે કરેલ માતા-પિતાની સેવા.
		૧૬. ગુજરાત સ્થાન, સીમા અને ભૂપૃષ્ઠ	૩.૫.૩ • નકશામાં ગુજરાતના સ્થાનની સમજ. • ગુજરાતના પાડોશી રાજ્યોનો ખ્યાલ. • દરીયાઈ સીમા ની સમજ. • ગુજરાતની આબોહવાનો ખ્યાલ.

મેઝી

કવિ આત્માનો ચિત્રકાર છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૨

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૫ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૫	ઓક્ટોબર	-	-
૬	નવેમ્બર	૫. શબરી	૧.૫.૫ • શબરીની ગુરૂભક્તિ. • શ્રી રામનું આગમન અને સ્વાગત.
		૧૨. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની શહેર	૨.૫.૧ • નગરપાલિકા / મહાનગરપાલિકાની રચના અંગે સમજ. • નગરપાલિકા / મહાનગરપાલિકાના કાર્યો તેમજ આવકના સાધનો અંગેનો ખ્યાલ. • વહીવટી રચનાનો ખ્યાલ.
૭	ડીસેમ્બર	૬. લવકુશ	૧.૫.૬ • લવકુશનો પરિચય • લવ-કુશના જન્મ તથા જીવનનો પરિચય. • અશ્વમેધ યજ્ઞ.
		૧૮. ગુજરાત કુદરતી સંપત્તિ	૩.૫.૫ • ગુજરાતની જળસંપત્તિ, જંગલ સંપત્તિ, પ્રાણી સંપત્તિ, ખનીજ સંપત્તિ વગેરેની સમજ.
		૧૯. ગુજરાત જમીન, ખેતી અને સિંચાઈ	૩.૫.૬, ૩.૫.૫ • જમીનના પ્રકારોની સમજ. • ગુજરાતમાં વિવિધ પ્રદેશોમાં થતી ખેતી તેના ઉત્પાદન વિશે સમજ. • ગુજરાતની સિંચાઈ વિશેની સમજ.
૮	જાન્યુઆરી	૭. એકલવ્ય	૧.૫.૬ • એકલવ્યના જીવન વિશેની સમજ. • એકલવ્યની ગુરૂભક્તિ.
		૮. કૃષ્ણ સુદામા	૧.૫.૬, ૧.૫.૭ • કૃષ્ણનો પરિચય. • સુદામાના જીવન તેમજ તેની આર્થિક પરિસ્થિતિનો ખ્યાલ. • કૃષ્ણ સુદામાની મિત્રતા.
		૧૩. સ્થાનિક કક્ષાએ ન્યાય.	૧.૫.૨ • ન્યાય પંચાયતનો ખ્યાલ • સામાજિક ન્યાય સમિતિની સમજ.
		૨૦. ગુજરાત ઉદ્યોગ	૩.૫.૯ • ગુજરાતના મુખ્ય ઉદ્યોગોની સમજ. • ઔદ્યોગિક કેન્દ્રોનો ખ્યાલ. • નકશાવાંચન.
૯	ફેબ્રુઆરી	૯. ગૌતમ બુદ્ધ	૧.૫.૮ • ગૌતમબુદ્ધનું જીવન • ગૌતમબુદ્ધે આપેલ ઉપદેશ.
		૨૧. ગુજરાત માર્ગ અને વાહનવ્યવહાર	૩.૫.૧૦ • ગુજરાતના વિવિધ માર્ગો જેવા કે સડક માર્ગ, જળમાર્ગ, રોપવે ની સમજ વાહનવ્યવહારની ઉપયોગિતાનો ખ્યાલ.
૧૦	માર્ચ	૧૦. મહાવીર સ્વામી	૧.૫.૮ • મહાવીર સ્વામીનું જીવન-ઉપદેશ.
		૨૨. ગુજરાતનું લોકજીવન	૩.૫.૧૧ • ગુજરાતના લોકજીવનની સમજ. • ખોરાક / પોશાક / રહેઠાણો / ઉત્સવો તહેવાર અને મેળા / જાતિ અને લોકબોલી / નૃત્યો વગેરેની સમજ.
૧૧	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	-

મેઝી

હૃદયથી તો બધા માનવી કવિ જ હોય છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૩

अभ्यासक्रम झालवणी प्रथम अत्र धोरण-प विषय : हिन्दी

क्रम	मासजुं नाम	अेकम	क्षमता क्मांक अने शैक्षणिक मुद्दा
१	जून	- चित्रपठन-१ घर का आगन	१.५.५, २.५.६, ३.५.६, • चित्र का अवलोकन • क्या, कौन, कहाँ और कब वाले प्रश्नों की स्लज • चित्रों का पठन • चित्र वर्णन
		- चित्रपठन-२	• पशु-पक्षीओ की पहचान
		हमारे पशु-पक्षी	१.५.१, ३.५.६, ६.५.१ • छात्रों से परस्पर प्रश्नोत्तरी -- चिडियाघर की मुलाकात
२	जुलाई	- चित्रवार्ता-१ एकता में ही बल है।	१.५.६, २.५.६, ३.५.६, १.५.५, २.५.३, ४.५.१, २.५.७, १.५.१, १.५.७, २.५.८ • कहानी का कथन • चित्रों के आधार पर प्रश्नोत्तरी • कहानी का नाट्यकरण • अन्य कहानी लेखन.
		चित्रवार्ता-२ आसमान गिरा	• कहानी कथन और पठन • कहानी का नाट्यकरण • अभ्यास, स्वाध्याय और योग्यताविस्तार
		सोपान १ से ५ गिनती	• यह-वह, यह-इस, ये-इन वह-उस, वे-उन, मेरा-तुम्हारा-उसक जैसे शब्दों का वाक्य प्रयोग. • २१ से ५० तक गिनती
३	अगस्त	नन्हा मुन्ना राही हूँ	१.५.३, २.५.३, ३.५.३, ४.५.१ • काव्य का आदर्श गान • काव्य का समूह गान • काव्य पठन • अभिनय के साथ काव्यगान, चर्चा, प्रश्नोत्तरी
		२. गाय	१.५.५, २.५.६, ३.५.६, ६.५.१ • आदर्श वाचन • छात्र का व्यक्तिगत वाचन • चित्र वर्णन • कथावस्तु आधारित कथा, कौन कब, कहाँ वाले प्रश्नों की चर्चा.
४	सप्टेम्बर	३. जैसे को तैसा	१.५.२, ३.५.४, ४.५.३ • कहानी का आदर्श पठन • अन्य कहानी और चूटकूले सुनाना • कहानी कथन और प्रश्नोत्तरी • कहानी लेखन.
		४. रामू और श्यामू	१.५.३, ३.५.७, २.५.३ • काव्य का आदर्श और समूहगान • काव्य का कहानी में रूपांतरण - नाट्यकरण • नये शब्दों की जानकारी

अभ्यासक्रम झालवणी द्वितीय अत्र धोरण-प विषय : हिन्दी

५.	अक्टूबर	५. सच्चा बालक	१.५.५, २.५.४, ३.५.४, ५.५.२ • आदर्श वाचन • पाठ्यसामग्री संबंधी प्रश्नोत्तरी • नाट्यस्वरूप में प्रस्तुतकरण • लिंग, वचन परिवर्तन.
		६. शीखो	१.५.३, २.५.३, २.५.७, ३.५.३, ३.५.७ • काव्यगान • अन्य परिचित काव्यों का समूहगान • अभिनय • काव्यपठन • नये शब्दों की जानकारी • काव्यसामग्री आधारित प्रश्नोत्तरी
६	नवम्बर	७. हम भी बने महान	२.५.१, ४.५.४, ४.५.७ • आदर्श वाचन • महापुरुषों के चित्रों का दर्शन • महापुरुषों के कार्यों की चर्चा • पाठ्यसामग्री आधारित प्रश्नचर्चा

मैत्री

क्षमां जवे अे मानवी, क्षमने जिवाडे अे कवि.

जून-जुलाई-२००६ • २४

अध्यासक्रम क्षणवर्षी द्वितीय सत्र धोरण-प विषय : हिन्दी

क्रम	मासजुं नाम	अेकम	क्षमता क्मांक अने शैक्षणिक मुद्दा
७	दीसम्बर	८. महान वैज्ञानिक एडीसन	१.५.१, ४.५.१, ५.५.२ • विज्ञान के आविष्कारों पर चर्चा । • एडीसन के जीवन पर चर्चा • भारतीय वैज्ञानिकों और उनकी प्रमुख खोजों के बारे में जानकारी ।
		९. झरझर झरता झरना	१.५.३, ३.५.३, ५.५.२ • काव्य का आदर्शगान और पठन • लिंग और वचन की पहचान । • पोखर, नदी, तालाब जैसे जलाशयों पर चर्चा.
८	जनवरी	१०. स्वच्छता	२.५.७, ३.५.७, ५.५.१ • दीनचर्या पर चर्चा • नये शब्द का परिचय • स्वच्छता का महत्व • ग्राम सफाई, पाठशाला सफाई का आयोजन ।
		११. चिड़िया का गीत	• आदर्शगान • चिड़िया के जीवन का विकासक्रम । • विषयवस्तु संबंधी प्रश्नोत्तरी । • पक्षीपोथी बनाना ।
९	फरवरी	१२. मित्र को चिट्ठी	१.५.१, ३.५.२, ४.५.६, ६.५.१ • चिट्ठी का ढांचा • चिट्ठी की उपयोगिता और लेखन प्रक्रिया • संदेश व्यवहार के अन्य माध्यमों का परिचय • चिट्ठी लेखन
		१३. साहसी बालक	२.५.२, ४.५.५, ५.५.१ • कहानी का आदर्श वाचन • आकस्मिक घटना - संबंधित जानकारी । • इकाई संबंधित प्रश्नोत्तरी । • साहस और सूझबूझ के अन्य प्रसंग का वर्णन । • सामानार्थी और विरोधार्थी शब्दों का परिचय ।
१०	मार्च	१४. प्यारे बापू	३.५.६, ४.५.५, ६.५.१ • काव्य का आदर्श गाने और समूहगान • गांधीजी के ग्यारह महाव्रतों के बारे में जानकारी • पाठ्यसामग्री संबंधित प्रश्नोत्तरी । • देशभक्तों के चित्रों की चित्रपोथी का निर्माण ।
		१५. रानी दुर्गावती	२.५.६, ३.५.५, ४.५.४, ५.५.२ • रानी दुर्गावती के जीवन का परिचय । • वीरता, साहस, धैर्य, जैसे गुण का विकास । • अन्य भारतीय विरागनाओकी जानकारी । • लिंग और वचन का परिचय ।
		१६. चलते रहे ।	२.५.३, ३.५.३, ३.५.७, ४.५.५ • काव्य का आदर्श और समूह गान • काव्य पठन • पाठ्यसामग्री आधारित प्रश्नोत्तरी • परिश्रम का महत्व
११	अप्रैल	१७. जरा मुस्कुराइए	१.५.२, ३.५.१, ३.५.४, ४.५.७ • बिखल और तेनालीराम के सुप्रसिद्ध चूटकूले सुनाना • छात्रों से चूटकूले का कथन • चूटकूलों का हस्तलिखित अंक का निर्माण । • अन्य चूटकूलों का पठन ।

मैत्री

क्षविता मानवतानी उच्यतम अनुभूतिनी अभिव्यक्ति छे.

जून-जुलाई-२००६ • २५

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સપ્ત ધોરણ-૫ વિષય : અંગ્રેજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
1	જૂન	• Oral Work • Day 1 to 10	1.5.1 to 1.5.12, 2.5.1 to 2.5.9, 3.5.1 to 3.5.9 • Greeting - પ્રાર્થના ગીતો • Q 1 to 3 - ની મદદથી વાક્યોનું દૃઢીકરણ • 'yes' અને 'No' માં જવાબ આપે તેવા પ્રશ્નો, ઉત્તરો તથા પુનરાવર્તન. • સૂચનાઓ. • રંગના નામ, વાહનોના નામ. • ચિત્રની મદદથી પ્રવૃત્તિઓ.
2	જુલાઈ	• Oral Work Day 11 to 30 Written Work Day 1 to 5	1.5.1 to 1.5.12, 3.5.5 to 3.5.8, 4.5.1, 4.5.7, 3.5.1 to 3.5.9 • Greeting - ગીતો • Q 1 to 5 પૂછી જવાબ મેળવવા. • મૂળાક્ષર લેખન તથા પા.પુ.માં દર્શાવ્યા મુજબ રમતો, ફળોના નામ. • મૂળાક્ષર ઓળખની પ્રવૃત્તિ. • on, in, near, Under નો પરિચય. • one to ten વસ્તુઓની મદદથી શીખવવું • બોલો અને ગણો. • ખૂટતા અક્ષર, શબ્દ વાંચન. • અ, આ, ઈ, ઈ ઉચ્ચારણવાળા. નામો લખાવવાનો મહાવરો.
3.	ઓગસ્ટ	• Written work. • Day 6 to 10 • Unit-1 • Janu's day	3.5.5 to 3.5.8, 4.5.1 to 4.5.7 • સંજ્ઞાવાચક નામો લખાવવાનો મહાવરો. • મિત્રોના નામ લખવા. • ગીતો, અભિવાદનો શબ્દો. • કેપીટલ લેટર્સ અને સ્મોલ લેટર્સના જોડકા જોડાવવા.
4	સપ્ટેમ્બર	• Unit-2 At the 200 Unit-3 We serve you	1.5.1, 1.5.3, 1.5.11, 1.5.2, 2.5.1 to 2.5.8, 3.5.1 to 3.5.3 4.5.1 to 4.5.6 • Pre task. • પ્રાણીઓ પક્ષીના નામનો પરિચય • શબ્દોનું શ્રુતલેખન • This, That નો ઉપયોગ • Singular plural ની પ્રવૃત્તિઓ. • વ્યવસાયકારોના નામ • પોતાનો પરિચય • ઉદાહરણ મુજબ વાક્યો બનાવવા.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સપ્ત ધોરણ-૫ વિષય : અંગ્રેજી

5	ઓક્ટોબર	• Unit-4 • Rohan's house	1.5.2 to 1.5.10, 2.5.2 થી 2.5.6 3.5.2થી 3.5.6, 4.5.2 થી 4.5.6 • Pre task • 'Where' વાળા પ્રશ્નો • ચિત્ર વર્ણન, રમત • ચિત્રની મદદથી વાક્યો લખવા. • અભિયન ગીત, અનુલેખન.
6	નવેમ્બર	• Oral Work Day 1 થી 5	1.5.1 થી 1.5.7, 3.5.3 થી 3.5.7 • આકારો અને રંગો માટેના વાક્યો. • 1 થી 5 દ્વારા શીખેલા વાક્યોનું પુનરાવર્તન. • 'Touch' ની રમતો. • These/Those ના પ્રશ્નો. • આર્ટિકલનો પરિચય 'The'

મૈત્રી

ભાવનાથી રંગાયેલી બુદ્ધિ એ જ કાવ્ય છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૬

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય અગ્ર ધોરણ-૫ વિષય : અંગ્રેજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	શૈક્ષણિક મુદ્દા / ક્ષમતા ક્રમાંક
7	ડિસેમ્બર	• Oral work 6 થી 15 Unit-5 My Body	1.5.2 થી 1.5.11, 2.5.1 થી 2.5.3, 3.1.3 થી 3.5.3, 4.5.4 થી 4.5.5 • 'Have' નો ઉપયોગ કરી માલિકી અંગેના વાક્યોનો પરિચય • have / has ના વાક્યો. • અંગ્રેજી માસના દિવસો, કેલેન્ડરનો ઉપયોગ. • 'My' નો પરિચય, our, his નાં વાક્યો બોલાવવા. • 1 થી 5નું પુનરાવર્તન
8	જાન્યુઆરી	• Unit-6 Happy Birthday • Unit-7 Our Farm	1.5.1 થી 1.5.11, 2.5.1 થી 2.5.5, 3.5.1 થી 3.5.9, 4.5.1 થી 4.5.7 • Pre task, 1 to 2 બીજાનો પરિચય • રોમન અંકોની સમજ • પોતાના વિશે માહિતી • Happy birthday' માન. • કાવ્યગાન • 'ફાર્મ' વિશે પાંચ વાક્યો. • My, our, his, her. નો ઉપયોગ.
9	ફેબ્રુઆરી	• Unit-8 My village Unit-9 A Toy shop	1.5.1 થી 1.5.11, 2.5.2 થી 2.5.3, 3.5.2 થી 3.5.8, 4.5.1 થી 4.5.7 • Have/has નો ઉપયોગ • ફ્લેશકાર્ડનો ઉપયોગ. • Oral work • સૂચનાઓ બ્લેક બોર્ડ પર લખવી • માલિકી દર્શક શબ્દો • ચિત્ર પરથી શબ્દો બોલાવવા.
10	માર્ચ	-	પુનરાવર્તન

વિશ્વની અજાયબીઓ

પ્રાચીન અજાયબીઓ :

- (૧) પિરામીડ (ઇજિપ્ત) (૨) એલેક્ઝાન્ડ્રિયાની દીવાદાંડી, (ઇજિપ્ત) (૩) જૂલતા બગીચા. (બેબિલોન)
(૪) જયૂપીટરનું પૂતળું (ગ્રીસ) (૫) માઉસોલસની કબર (તુર્કી) (૬) દેવી ડાયેનાનું દેવળ. (તુર્કસ્તાન)
(૭) રોડ્ઝના કોલોસસની વિશાળમૂર્તિ (ભૂમધ્ય સમુદ્રની પૂર્વમાં)

મધ્યકાલીન અજાયબીઓ

- (૧) કોલોઝિયમ (સભાગૃહ) (રોમ) (૨) ચીનની મહાન દિવાલ (ચીન) (૩) ચિનાઈ માટીનો ટાવર (ચીન) (૪) સેન્ટ સોફિયાનું ચર્ચ (ઇસ્તંબૂલ) (૫) પિઝાનો ઢળતો મિનારો (ઈટાલી) (૬) આગ્રાનો તાજમહાલ (ભારત) (૭) મડદાં દાટવાનાં ભોંયરાં (રોમ)

અર્વાચીન અજાયબીઓ

- (૧) એમ્પાયર સ્ટેટ બિલ્ડિંગ (ન્યુયોર્ક-અમેરિકા) (૨) પનામા નહેર (મધ્ય અમેરિકા) (૩) ભૂગર્ભ રેલ્વે (લંડન-ઈંગ્લેન્ડ) (૪) જૂલતો પુલ (સાન ફ્રાન્સિસ્કો-ઉ. અમેરિકા) (૫) આસ્વાન બંધ (ઇજિપ્ત) (૬) વોશિંગ્ટન સ્મારક (વોશિંગ્ટન-અમેરિકા) (૭) એફિલ ટાવર (પેરિસ-ફ્રાંસ) (૮) ચેનલ ટનલ (ઈંગ્લેન્ડ અને ફ્રાંસને જોડતી ટનલ) (૯) સ્વાતંત્ર્ય દેવીનું પૂતળું (ન્યુયોર્ક-અમેરિકા)

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી ધોરણ-૫ પ્રથમ સપ્ત વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જૂન	૧. તન અને મનનું આરોગ્ય	૧.૫.૧ • પ્રાર્થનાનું મહત્વ • સુવાક્યોની નોંધ • તન-મનનું આરોગ્ય • ધાર્મિક સ્થળોની મુલાકાત
૨	જુલાઈ	૨. તન અને મનની તંદુરસ્તીનું મહત્વ	૩.૫.૧ • તનની તંદુરસ્તીનું મહત્વ. • મનની તંદુરસ્તીનું મહત્વ. • તન અને મનનો સંબંધ. • આરોગ્યની દૃષ્ટિએ કપડાનું મહત્વ
		૩. આરોગ્યદાયી દીનચર્યા	૩.૫.૨ થી ૩.૫.૬ • સ્વસ્થ અને આરોગ્યમય જીવન માટે જરૂરી બાબતોની સમજ. • ઊંઘનું મહત્વ. • આરોગ્યપ્રદ જીવન માટે • વ્યાયામ વિશેની સમજ.
૩.	ઓગસ્ટ	૮. યોગ અને યોગાસનો	૮.૫.૧ • યોગ શું છે ? તે અંગેની સમજ. • યોગાસનની શરીર અને મન પર અસર. • યોગમાં સ્વાસ્થ્યોશ્વાસની પ્રક્રિયા. • યોગાસનોની પદ્ધતિ, સાવચેત અને થતા ફાયદાની સમજ.
		૮. સર્વાંગી વ્યાયામ	૮.૫.૧ • કસરત-૧ થી કસરત-૫ની સમજ.
૪	સપ્ટેમ્બર	૧૦. ક્વાયત	૧૦.૫.૧ • સાવધાન, વિશ્રામ, આરામ સે દાહિને-બાચે સજ્જની પ્રાયોગિક સમજ.
		૧૧. ખેલકૂદ	૧૧.૫.૧ • દોડ, દડાકેંક વિશેની સમજ. • પારિભાષિક શબ્દોની સમજ.
અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી ધોરણ-૫ દ્વિતીય સપ્ત વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ			
૫.	ઓક્ટોબર	• પરિશિષ્ટ-૧	૨.૫.૧ • સ્વાસ્થ્ય વિષયક શ્લોકોનો ભાવાર્થ તેમજ તેનું મહત્વ સમજે.
૬	નવેમ્બર	૪. શારીરિક સ્વચ્છતા અને શરીરરક્ષા	૪.૫.૧ થી ૪.૫.૬ • દાંતના આરોગ્યનું મહત્વ અને સ્વચ્છતાની સમજ. • સ્નાનનું મહત્વ.
૭	ડીસેમ્બર	૫. ભોજન	૫.૫.૧ થી ૫.૫.૬ • આહારના મહત્વની સમજ. • રૂચિકર આહાર અને પથ્ય આહારનો ખ્યાલ. • ભોજનના નિયમોની સમજ. • આહારમાં ફળો તેમજ સૂકા મેવાની ઉપયોગિતાની સમજ.
		૬. પ્રદુષણ	૬.૫.૧, ૬.૫.૨ • પ્રદુષણ અને તેના પ્રકારની માહિતીની સમજ. • આરોગ્યની દૃષ્ટિએ ઉપયોગી વનસ્પતિઓનો પરિચય.
૮	જાન્યુઆરી	૭. સાદા ઉપચારો અને તાત્કાલિક સારવાર.	૭.૫.૧ • આકસ્મિક થતી નાની ઈજાઓ વખતે તાત્કાલિક કરવાના ઉપચાર વિશેની સમજ.

મૈત્રી

ઈશ્વર તરફ એક ડગલું આગળ વધવું તે એક શુભ કાર્ય છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૮

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી ધોરણ-૫ દ્વિતીય સત્ર વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૧૨. રમતો	૧૨.૫.૧ • સાદી રમતો રમવા અંગેની સમજ. • સાદી રમતો રમતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબતોની સમજ.
૯	ફેબ્રુઆરી	આરોગ્ય-વિષયક લોકોકિતઓ	૨.૫.૨ • આરોગ્ય વિષયક લોકોકિતઓની સમજ. • અન્ય લોકોકિતઓ તેમજ સુભાષિતોનો અંક નિર્માણ.
		૧૩. અંગ કસરત	૧૩.૫.૧ • શરીરનો સુદૃઢ અને ઘાટીલું રાખવા વિવિધ અંગ કસરતોની સમજ.
૧૦	માર્ચ	૧૪. ડંબેલ્સ દિનચર્યા સુભાષિતો.	૧૪.૫.૧, ૨.૫.૨ • ડંબેલ્સના દાવની સમજ. • દિનચર્યા સુભાષિતોની સમજ.
૧૧	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગુજરાતી

૧	જૂન	૧. જીવન અંજલી થાજો	૧.૬.૧, ૨.૬.૫, ૪.૬.૭ • કાવ્યગાન • અપરિચિત શબ્દોની સમજ. • પ્રશ્નોત્તરી • પરોપકારીની ભાવના વિકસે તેવા બોધવાળી વાર્તાઓ કહેવી.
૨	જુલાઈ	૨. હંસોનું સમર્પણ	૨.૬.૨, ૪.૬.૪ • આદર્શ વાંચન • વાર્તાકથન • પક્ષીઓ અંગે માહિતી.
		૩. અષાઢી સાંજ	૨.૬.૫, ૪.૬.૫ • ભાવવાહી ગાન • અષાઢી સાંજનું વર્ણન • વર્ષાગીતોનો સંગ્રહ તથા ગાન - પ્રોજેક્ટ • નિબંધલેખન - વર્ષાઋતુ
		૪. મૂલ્યવાન ભેટ	૩.૬.૧, ૫.૬.૧ • વાર્તાકથન • આદર્શ વાંચન • ભેટનું મૂલ્ય કિંમતમાં નહિ ભાવમાં. • ભાષાવિશે - નામ અને વિશેષણ • નિબંધ - અનુલેખન
૩	ઓગસ્ટ	૫. ઘડવૈયા ૬. ભાઈને ખાતર	૨.૬.૫, ૩.૬.૩ • ભાવવાહી ગાન • દેશભક્તના જીવનચરિત્રો વિષે સમજ. • પ્રશ્નોત્તરી • પ્રોજેક્ટ - દેશભક્તોના ફોટોગ્રાફ ભેગા કરવા. ૨.૬.૨ • આદર્શ વાંચન • વાર્તા કથન • કૌટુંબિક ભાવના વિકસે તેવી વાર્તાઓ કહેવી. • સંયુક્ત કુટુંબના ફાયદા • ભાષાવિષે અલ્પવિરામ, પૂર્ણવિરામ. • નિબંધ - ૧૫મી ઓગસ્ટ
૪	સપ્ટેમ્બર	૭. જશોદા તારા કાનુડાને	૨.૬.૨, ૪.૬.૨ • સંવાદ પદ્ધતિથી ગાન • કનૈયાની બાળલીલા • નિબંધ લેખન - જન્માષ્ટમી
		૮. લાયક ઉમેદવાર	૧.૬.૫, ૨.૬.૫ • વાર્તાકથન • આદર્શવાંચન • નાની કુટેવો પ્રત્યે વિદ્યાર્થીઓનું ધ્યાન દોરવું. • સુટેવોવાળા વિદ્યાર્થીઓની વાત

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગુજરાતી

૫	ઓક્ટોબર	૯. મંઝીલ દૂર નથી પુનરાવર્તન	૪.૬.૫ • કાવ્યગાન -- પ્રશ્નોત્તરી • મહાન પુરુષોનો સંઘર્ષ -- પ્રસંગો કહેવા • વિચાર વિસ્તાર - જાત મહેનત ઝિંદાબાદ • પૂરક વાંચન ૧ અને ૨
---	---------	-----------------------------	--

મૈત્રી

તમારે નીચું જોવું પડે તેવું એક પણ કામ કરશો નહિ.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૨૯

અભ્યાસક્રમ જાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૬	નવેમ્બર	૧૦. બધાય ધર્મો એક	૪.૬.૫, ૪.૬.૬, ૨.૬.૫, ૧.૬.૪ • વિવિધ ધર્મો વિષે પરિચય ટૂંકમાં. • આદર્શ વાંચન • સર્વધર્મ સમભાવ વિષે સમજ • નિબંધ લેખન - મારો પ્રિય તહેવાર
		૧૧. ધરતીની સાદ	૨.૬.૫, ૧.૬.૩, ૪.૬.૬ • ભાવવાહી ગાન • ગ્રામજીવનનો મહિમા વર્ણવવો • નિબંધલેખન - આદર્શ ગામ
૭	ડિસેમ્બર	૧૨. સાચી ઈજ્જત	૨.૬.૨, ૪.૬.૪, ૫.૬.૨, ૬.૬.૧ • આદર્શ વાંચન • નાટ્યીકરણ • સાચી ઈજ્જત-સેવાના કાર્યોથી તે વાત સમજાવવી. • ભાષા વિષે - વાક્યોના પ્રકાર.
		૧૩. રામસિંહ માલમ	૩.૬.૪, ૪.૬.૧ • અનોખો દેશપ્રેમ • આદર્શ વાંચન • ઉદ્યોગવીરો વિશે માહિતી આપવી. • નિબંધ - મારા પ્રિય નેતા
૮	જાન્યુઆરી	૧૪. હિંડોળો	૧.૬.૩, ૨.૬.૩, ૪.૬.૧ • લોકગીતનું ગાન • લોકગીતોનો સંગ્રહ • ભાષા વિષે - વિશેષણ અને વિશેષ્ય
		૧૫. બિરબલની યુક્તિ	૩.૬.૧, ૨.૬.૩, ૪.૬.૧ • બિરબલની ચતુરાઈ • પ્રસંગ વર્ણન કૌશલ્ય વિકસે તેવી પ્રવૃત્તિઓ. • મુદ્દા પરથી વાર્તાલેખન.
		૧૬. માતૃહૃદય	૨.૬.૬, ૪.૬.૪, ૪.૬.૫ • આદર્શ વાંચન • મા વિષે કહેવતો કહેવી. • નિબંધ લેખન - માતૃપ્રેમ
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૭. સાચી મારે બાર	૨.૬.૨, ૪.૬.૬, ૬.૬.૧ • કાવ્યગાન -- વાર્તા સ્વરૂપે વર્ણન. • સાહસકથાઓ કહેવી. • ઉખાણા
		૧૮. દાદાજીના આશિષ	૩.૬.૧, ૪.૬.૩ • પત્રલેખનનો નમૂનો બતાવવો • પત્રલેખનના માળખાની સમજ • વિવિધ પત્રોના નમૂના બતાવવા • પ્રોજેક્ટ - પોસ્ટની વિવિધ ટિકિટો એકઠી કરવી. • સગાસંબંધી/મિત્રોને પત્ર લખવો.
૧૦.	માર્ચ	૧૯. કાબુલી	૨.૬.૭, ૩.૬.૪, ૬.૬.૧ • આદર્શ વાંચન • ભૂતકાળનો પ્રસંગ વર્ણવા કહેવું. • કાબુલી અને મીનીનો આંતરસંબંધ
		૨૦. સુભાષિતો	૩.૬.૧, ૪.૬.૭ • સુભાષિતોનું ગાન • સુભાષિતોમાં રહેલ વિચારોનું વર્ણન • પ્રાર્થનામાં સુભાષિતોનું ગાન કરવું. • નિબંધ લેખન - વિચાર વિસ્તાર
૧૧	એપ્રિલ	• પૂરક વાંચન • પુનરાવર્તન	પૂરક વાચન-૩ અને ૪ • આદર્શ પ્રશ્નપત્ર મુજબ કસોટી લેવી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જુન	૧. સ્તંભ આલેખ	૮.૬.૧, ૮.૬.૨, ૮.૬.૩, ૮.૬.૪ • સ્તંભ આલેખનો ખ્યાલ • સ્તંભ આલેખની ઉપયોગીતા • સ્તંભ આલેખનું વાંચન • સ્તંભ આલેખ દોરવો.
૨	જુલાઈ	૨. ઘાત અને ઘાતાંક	૩.૬.૧૭, ૩.૬.૧૮, ૩.૬.૧૯ • પુનરાવર્તિત ગુણાકારનો ખ્યાલ • ઘાત સ્વરૂપ • ઘાત, ઘાતાંક અને આધાર ઘાત સ્વરૂપ સંખ્યાની કિંમત.
		૩. વર્ગ અને વર્ગમૂળ	૧.૬.૧, ૧.૬.૨, ૧.૬.૩, ૧.૬.૪ • વર્ગ અને વર્ગમૂળનો ખ્યાલ • પૂર્ણવર્ગ સંખ્યાની સમજ. • પૂર્ણવર્ગ સંખ્યાનું વર્ગમૂળ • અપૂર્ણાંક સંખ્યાનું વર્ગમૂળ
૩	ઓગસ્ટ	૪. ટકા	૪.૬.૫, ૪.૬.૬ • ટકાનો અર્થ અને સંજ્ઞા ટકાની ગણતરી • ટકાનો વ્યવહારમાં ઉપયોગ
		૫. નફો-ખોટ	૪.૬.૭, ૪.૬.૮ • નફા અને ખોટનો ખ્યાલ • નફા કે ખોટના ટકાની સમજ નફા કે ખોટના ટકાની ગણતરી • નફા કે ખોટના વ્યવહારિક કોયડા-ઉકેલ.
૪.	સપ્ટેમ્બર	૮. અજ્ઞાત સંખ્યા	૫.૬.૧, ૫.૬.૨ • અજ્ઞાત સંખ્યાનો ખ્યાલ • ગાણિતિક વિગતોનું સાંકેતિક સ્વરૂપ
		૧૪. ખૂણાઓની જોડના પ્રકાર	૬.૬.૧, ૬.૬.૨ • ખૂણાઓના પ્રકારની સમજ. • કોટીકોણની સમજ • પૂરકકોણની સમજ • રૂઝિક જોડની સમજ • અભિકોણની સમજ • ખૂણાના માપ શોધવા.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

૫	ઓક્ટોબર	૬. વર્તુળ પરિઘ અને ક્ષેત્રફળ • પુનરાવર્તન	૭.૬.૧, ૭.૬.૨, ૭.૬.૩ • વર્તુળનો પરિઘ • સૂત્રને આધારે પરિઘની ગણતરી • પરિઘને લગતા વ્યવહાર કોયડા • વર્તુળનું ક્ષેત્રફળ શોધવાના સૂત્રની જાણકારી • સૂત્રના આધારે વર્તુળના ક્ષેત્રફળની ગણતરી.
૬.	નવેમ્બર	૭. ઘનફળ	૭.૬.૪, ૭.૬.૬, ૭.૬.૬, ૭.૬.૭ • ઘનફળનો ખ્યાલ. • ઘનફળના એકમોની સમજ. • ઘનફળના વિવિધ એકમો વચ્ચેનો સંબંધ • લંબઘન અને સમઘનના ઘનફળ સૂત્રો • લંબઘન અને સમઘનના ઘનફળ શોધવા • વ્યવહાર કોયડા.
		૧૫. લંબરેખાઓ	૬.૬.૩, ૬.૬.૪ • લંબરેખાની ઓળખ • કાટખૂણિયાની મદદથી રેખા પરના બિંદુએ લંબરેખાની રચના. • રેખાની બહારના બિંદુએ લંબરેખાની રચના.
૭.	ડિસેમ્બર	૮. પદાવલિ	૫.૬.૩, ૫.૬.૪, ૫.૬.૫, ૫.૬.૬ • એકપદી, દ્વિપદી, ત્રિપદી પદાવલિની ઓળખ • પદાવલિના દરેક પદના સહુગુણકોની ઓળખ. • પદાવલિના પદના ઘાતની ઓળખ • પદાવલિના પદના ઘાતની ઓળખ • સજાતીય પદોની ઓળખ • વિજાતીય પદોની ઓળખ • પદાવલિની કિંમત

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૮	જાન્યુઆરી	૧૦. પૂર્ણાંક સંખ્યાઓ	૩.૬.૧, ૩.૬.૨, ૩.૬.૫, ૩.૬.૭ • ઋણ પૂર્ણાંકની સમજ. • સંખ્યારેખા પર નિરૂપણ. • સંખ્યારેખા પર પૂર્ણાંક સંખ્યાના ક્રમસંબંધ • સંખ્યારેખાની મદદથી સરવાળા • સંખ્યારેખાની મદદથી બાદબાકી.
		૧૧. અપૂર્ણાંક	૩.૬.૮ થી ૩.૬.૧૩ • અપૂર્ણાંકનો પૂર્ણ સંખ્યા વડે ગુણાકાર • પૂર્ણાંક અને અપૂર્ણાંકના વ્યસ્ત • અપૂર્ણાંકોના ગુણાકાર • અપૂર્ણાંકોનો પ્રાકૃતિક / અપૂર્ણાંક સંખ્યા વડે ભાગાકાર • અપૂર્ણાંકમાં સાદુરૂપ
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૨. દશાંશ અપૂર્ણાંક	૩.૬.૧૪ થી ૩.૬.૧૬ • દશાંશ - અપૂર્ણાંકના સરવાળા • દશાંશ - અપૂર્ણાંકની બાદબાકી • વ્યવહારુ દાખલા
		૧૩. ગુણોત્તર અને પ્રમાણ	૪.૬.૨ થી ૪.૬.૪ • ગુણોત્તર • પ્રમાણ • સમપ્રમાણ અને વ્યસ્ત પ્રમાણ • વ્યવહારુ કોયડા
૧૦	માર્ચ	૧૬. ત્રિકોણની રચના	૬.૬.૫, ૬.૬.૬ • ત્રિકોણની ત્રણ બાજુના માપ • ત્રિકોણની રચના • કાટકોણ ત્રિકોણની રચના • કર્ણનો ખ્યાલ.
૧૧	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	• પ્રશ્નપત્રના નમૂના મુજબ કસોટી લેવી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી

૧	જૂન	૧. ચુંબક	૧.૬.૧ થી ૧.૬.૭ • ચુંબકના પ્રકાર અને ગુણધર્મ • ચુંબકીય ક્ષેત્ર અને બળરેખાઓ • ચુંબકના ધ્રુવો • ચુંબકના ઉપયોગો.
૨	જુલાઈ	૨. પદાર્થના સ્વરૂપો અને ગુણધર્મો	૧.૬.૮, ૧.૬.૧૨ • પદાર્થના સ્વરૂપો • પદાર્થના ગુણધર્મો • પદાર્થનું રૂપાંતર
		૩. એસીડ, બેઈઝ અને ક્ષાર	૬.૬.૧ થી ૬.૬.૪ • એસિડ અને બેઈઝની ઓળખ • એસિડ અને બેઈઝના ગુણધર્મો • લિટમસપત્રની અસર • તટસ્થીકરણની પ્રક્રિયા • ક્ષારના રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગો.
		૪. મિશ્રણના અલગીકરણ ઘટકોનું	૧.૬.૧૩ • સ્વરૂપોના આધારે મિશ્રણના પ્રકાર • અલગીકરણની પદ્ધતિઓ • અલગીકરણમાં ઉપયોગી વિવિધ સાધનો
૩	ઓગસ્ટ	૫. ઊર્જાના સ્વરૂપો	૪.૬.૧૫ થી ૪.૬.૧૭ • ઊર્જાના વિવિધ સ્વરૂપો • સ્થિતિ ઊર્જા, ગતિ ઊર્જા, યાંત્રિક ઊર્જા, વગેરેનો ખ્યાલ • ઊર્જા સંરક્ષણનો નિયમ
		૬. ઉષ્મા ઊર્જા અને તેની અસરો	૧.૬.૧૬ થી ૧.૬.૨૦ • ઉષ્માનો ખ્યાલ • તાપમાનનો ખ્યાલ • થર્મોમિટરની જરૂરિયાત તથા પ્રકારો • ગલનબિંદુ અને ઉત્કલનબિંદુ
		૭. ઉષ્મીય પ્રસરણ	૧.૬.૨૧ થી ૧.૬.૨૪ • ઉષ્મા પ્રસરણ • ઉષ્માના સુવાહકો અને મંદવાહકો • ઉષ્મા વિકિરણ • ઉષ્મા-પ્રસરણના વ્યાવહારિક ઉપયોગો
૪	સપ્ટેમ્બર	૮. સજીવનો	૨.૬.૧ થી ૨.૬.૩ • રચનાત્મક એકમ કોષ • સૂક્ષ્મદર્શકચંત્રનો ઉપયોગ

મૈત્રી

કીર્તિ એ એક એવી તરસ છે જે ક્યારેય બુઝાતી નથી.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૨

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સપ્ત ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		એકમકોષ	• વનસ્પતિ કોષ - પ્રાણીકોષ - એકકોષી સજીવ અને બહુકોષી સજીવન
		૯. વનસ્પતિના અંગો	૨.૬.૪ થી ૨.૬.૭ • વનસ્પતિના અંગોની ઓળખ • પર્ણના પ્રકાર • પ્રકાંડના પ્રકાર • મૂળના પ્રકાર
		૧૦. મૂળ પ્રકાંડ અને પર્ણના કાર્યો	૨.૬.૮ થી ૨.૬.૧૦ • મૂળના સામાન્ય અને વિશિષ્ટકાર્યો • પ્રકાંડના સામાન્ય અને વિશિષ્ટ કાર્યો • પર્ણના સામાન્ય અને વિશિષ્ટ કાર્યો

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સપ્ત ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી

૫	ઓક્ટોબર	૧૧. જળસંચય • પુનરાવર્તન	૪.૬.૪, ૪.૬.૫ • પાણીના સંગ્રહનું મહત્વ • પાણીના સંગ્રહની વિવિધ પદ્ધતિઓ • ખેતીકામમાં વપરાતી વિવિધ પદ્ધતિઓ
૬	નવેમ્બર	૧૨. હવાનું બંધારણ અને તેનું મહત્વ	૪.૬.૬ થી ૪.૬.૮ • હવાના ઘટકો • હવામા ભેજની હાજરી • હવાની જરૂરિયાત.
૭	ડિસેમ્બર	૧૩. જમીનનું ધોવાણ	૪.૬.૧, ૪.૬.૨, ૪.૬.૩ • જમીનનું ધોવાણ પ્રવૃત્તિ દ્વારા સમજ • જમીનનું ધોવાણ અટકાવવાના ઉપાયો • વૃક્ષારોપણનું મહત્વ.
		૧૪. જટિલયંત્રો અને ઉચ્ચાલન	૧.૬.૧૪, ૧.૬.૧૫ • સાદાંત્રોનો ખ્યાલ • જટિલયંત્રની નમૂના દ્વારા સમજ • ઉચ્ચાલન • વ્યવહારમાં ઉપયોગી જટિલયંત્રો
૮	જાન્યુઆરી	૧૫. પ્રકાશ અને પડછાયો	૧.૬.૨૨ થી ૧.૬.૨૪ • પડછાયોની રચના • ઉદ્ભવસ્થાન • પારદર્શક : અપારદર્શક અને પારભાસક પદાર્થ • સૂર્યગ્રહણ અને ચંદ્રગ્રહણ
		૧૬. આપણું શરીર-૧	૨.૬.૧૧, ૨.૬.૧૨ • મનુષ્યનું પાચનતંત્ર • પાચનતંત્રના કાર્યો • શ્વસનતંત્રની રચના • શ્વસનતંત્રના કાર્યો.
		૧૭. આપણું શરીર-૨	૨.૬.૧૩ થી ૨.૬.૧૫ • મનુષ્યનું હાડપિંજર (અવલોકન કરવું) • કંકાલતંત્રનો ખ્યાલ • અવયવોની માહિતિ • સ્નાયુઓના પ્રકાર • હાડકાંની સંખ્યા.
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૮. સૂર્યમંડળ અને તેના સભ્યો	૪.૬.૧૧, ૪.૬.૧૪ • ગ્રહોની ઓળખ • તારાઓની ઓળખ • આંતરિક તેમજ બાહ્યગ્રહો • પૃથ્વીનો ઉપગ્રહ
		૧૯. ક્ષેત્રફળનું માપન	૭.૬.૧ થી ૭.૬.૩ • ક્ષેત્રફળનો ખ્યાલ • ક્ષેત્રફળનું સૂત્ર • ક્ષેત્રફળના એકમો
		૨૦. આહારના ઘટકો અને તેનું મહત્વ	૫.૬.૧ થી ૫.૬.૪ • ખોરાકના પોષક ઘટકો • કાર્બોહિડ્રેટ, પ્રોટીન, ચરબી, વિટામીનનો ખ્યાલ • ખનીજદ્રવ્યો, પાણીની માહિતિ • આહારની આરોગ્ય પર અસરો • દૂષિત પાણી તેમજ દૂષિત ખોરાકથી થતા રોગો.
૧૦.	માર્ચ	૨૧. આપણી આસપાસ થતાં ફેરફારો	૬.૬.૫ થી ૬.૬.૮ • આસપાસ થતા ફેરફારો • ફેરફારો પાછળ વૈજ્ઞાનિક મહત્વ • ફેરફારો સાથે ઊર્જા, • પર્યાવરણ-કુદરતી ભેટ
		૨૨. પર્યાવરણનું જતન	૩.૬.૧, ૩.૬.૩ • હવા, પાણી, જમીન, ઊર્જા - પર્યાવરણના ઘટકો • હવાને શુદ્ધ કરતા પરિભળો • કુદરતી પદાર્થો અને માનવસર્જિત પદાર્થો • વરસાદી પાણીનો સંગ્રહ.
૧૧	એપ્રિલ	• પુનરાવર્તન	• આદર્શ પ્રશ્નપત્રના આધારે કસોટી લેવી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જૂન	૧. પ્રાચીન સંસ્કૃતિના ધામ	૧.૬.૧, ૧.૬.૨ • પ્રાચીન સંસ્કૃતિના અવશેષો • લોથલ-આપણી સંસ્કૃતિનું ધામ - વલભી વિદ્યાપીઠ
૨	જુલાઈ	૧૧. હક અને ફરજ ૧૫. આપણી પૃથ્વી	૨.૬.૧ • નાગરિકનો અર્થ • નાગરિકના હકો • નાગરિકની બંધારણીય ફરજો ૩.૬.૧ • પૃથ્વીનો આકાર • મહત્વના વૃત્તો • ભૂમિખંડો અને મહાસાગરો
૩	ઓગસ્ટ	૨. વીર વનરાજ	૧.૬.૩ • વનરાજનું બચપણ • વનરાજની મિત્રતા • અણહિલપુર પાટણની સ્થાપના અને શાસનકાર્ય.
		૧૬. ભારત : સ્થાન, સીમા, વિસ્તાર	૩.૬.૨ • નકશા વાંચન • સ્થાન સીમાઓ અને વિસ્તાર • ભારતનું ભૂપૃષ્ઠ • નકશાપૂર્તિ
૪.	સપ્ટેમ્બર	૩. સિદ્ધરાજ જયસિંહ	૧.૬.૩ • સિદ્ધરાજનું જીવન-કથન • સિદ્ધરાજનો વિજય • સિદ્ધહેમ શબ્દાનું શાસન ગ્રંથની રચના • હેમચંદ્રાચાર્યનો પરિચય • સિદ્ધરાજની શાસન વ્યવસ્થા
		૪. વસ્તુપાળ, તેજપાળ	૧.૬.૪ • ધનપ્રાપ્તિ • વસ્તુપાળ અને તેજપાળનું જીવન • દેલવાડાનાં દેરા • વસ્તુપાળ અને તેજપાળનો રાજ્ય વહીવટ
		૧૨. રાજ્ય સરકાર	૨.૬.૨ • સરકારના અંગો • વિધાનસભાની રચના • વિધાનસભાના કાર્યો • રાજ્યપાલની સત્તાઓ - કાર્યો • મુખ્યમંત્રી અને મંત્રીમંડળના કાર્યો

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

૫.	ઓક્ટોબર	૧૭. ભારત : આબોહવા • પુનરાવર્તન	૩.૬.૩ • આબોહવામાં વિવિધતા • સમ આબોહવા • વિષમ આબોહવા • ઋતુઓ • વરસાદ - મોસમી પવનો
૬	નવેમ્બર	૫. આપણા સમાજસેવકો વડો	૧.૬.૫ • સમાજ, દેશ અને સંસ્કૃતિનું પુનઉત્થાન • સમાજ સેવકોએ કરેલ કાર્યોનો પરિચય • સમાજસેવકોનું સમાજ માટે પ્રદાન
		૧૮. ભારતની કુદરતી સંપત્તિ	૩.૬.૪ • કુદરતી સંપત્તિના પ્રકારો • જળ સંપત્તિ - ખનીજ સંપત્તિ • જંગલ સંપત્તિ • પ્રાણી સંપત્તિ • નકશાપૂર્તિ.
૭	ડિસેમ્બર	૬. સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં ગુજરાત	૧.૬.૬ • અંગ્રેજોની હકુમત • લોક જાગૃતિ • ખેડા સત્યાગ્રહ, બોરસદ સત્યાગ્રહ, બારડોલી સત્યાગ્રહ • સરદાર પટેલનું સફળ નેતૃત્વ
		૧૩. આપણી અદાલતો	૨.૬.૩ • અધિકારોના રક્ષણ માટે ન્યાયાલાય • પછાત વર્ગ અને મજૂરોને ન્યાય • અદાલતોના પ્રકાર અને તેમના કાર્યો
૮	જાન્યુઆરી	૧૯. ભારત : જમીન ખેતી અને સિંચાઈ	૩.૬.૫, ૩.૬.૬, ૩.૬.૭ • જમીનોના પ્રકારો • ભારત ખેતી પ્રધાન દેશ • વરસાદ આધારિત ખેતી • પાકમાં વિવિધતા • સિંચાઈ પદ્ધતિ • નકશા પૂર્તિ

મૈત્રી

પ્રતિષ્ઠિત પુરુષને માટે અપકીર્તિ મૃત્યુ કરતાં પણ વધારે છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૪

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૭. દાંડીકૂચ અને હિંદ છોડો ચળવળમાં ગુજરાત	૧.૬.૬ • દાંડીકૂચ અને ગાંધીજી • દાંડીકૂચનો હેતુ • હિંદ છોડો ચળવળ • ચળવળમાં ગુજરાતનો ફાળો
		૮. ગુજરાતના સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓ	• સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં ગુજરાતની ભૂમિકા • શ્યામજીકૃષ્ણ વર્મા અને મેડમ ભિખાઈજી કામા • સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં મહિલાઓનું યોગદાન • દેશની સ્વતંત્રતા માટે અથાગ પ્રયત્નો
૯	ફેબ્રુઆરી	૨૦. ભારત : ઉદ્યોગો	૩.૬.૮ • વિવિધ ઉદ્યોગો અને તેના કેન્દ્રો • ખનીજ તેલનું શુદ્ધિકરણ • રીફાઈનરીઓ • નક્શાપૂર્તિ
		૯. આરઝી હકૂમત	૧.૬.૮ • ભારતની આઝાદી • ભારત સંઘ સાથે દેશી રાજ્યોનું જોડાણ • જૂનાગઢ અને હૈદરાબાદ રાજ્યનો ઈન્કાર • આરઝી હકૂમતની સ્થાપના. • લોકસેના દ્વારા લડત અને સફળતા
		૧૪. ગ્રાહક સુરક્ષા	૨.૬.૪ • ગુણવત્તાયુક્ત વસ્તુની ઓળખ • પેકિંગ ઓળખ • ગ્રાહક સુરક્ષા અંગેની જોગવાઈ.
૧૦	માર્ચ	૨૧. ભારત : માર્ગ અને વાહનવ્યવહાર	૩.૬.૯ • વાહન વ્યવહારમાં માર્ગોના પ્રકાર. • વિવિધ સડકમાર્ગ • હવાઈ માર્ગ અને જળમાર્ગ - રોપ-વે (રજ્જુ માર્ગ)
		૧૦. મહાગુજરાત ચળવળ	૧.૬.૮ • સ્વતંત્રતા બાદ ભાષાવાર રાજ્યો • દ્વિભાષી રાજ્ય માટે ઈન્કાર • મહાગુજરાત આંદોલન • દ્વિભાષી મુંબઈ રાજ્યનું વિભાજન • ગુજરાત રાજ્યની અલગ સ્થાપના.
૧૧	એપ્રિલ	૨૨. ભારત લોકજીવન • પુનરાવર્તન	૩.૬.૧૦ • ભારતમાં અનેક વિવિધતાઓ • દેશનું લોકજીવન, પહેરવેશ, ભાષા • દેશના લોકનૃત્યો • ખોરાકમાં વિવિધતા • વિવિધતામાં એકતા

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : હિન્દી

૧	જૂન	૧. ચરવાહા ઓર બાધ	૨.૬.૭, ૩.૬.૬, ૪.૬.૩ • ચિત્ર દિખાતે હુએ કહાની કહના • ચિત્ર કે આધાર પર પ્રશ્નોત્તરી • નાટ્યીકરણ • કહાની લીખાના
૨	જુલાઈ	૨. રસોઈઘર	૧.૬.૧, ૨.૬.૬, ૨.૬.૭, ૬.૬.૧ • વસ્તુ કે ચિત્ર દ્વારા શબ્દ • વસ્તુ પહચાનના • રસોઈઘર મે સાવધાની • નિબંધ - અનુલેખન
		૩. સબ્જી-મંડી	૧.૬.૧, ૩.૬.૨ • સબ્જી કે ચિત્ર બતાના । • સબ્જી કે નામ લિખાના । • કોષ્ટક મેં સે શબ્દ ઢુંઢના ।
૩	ઓગસ્ટ	૪. ગિનતી	૨.૬.૮, ૩.૬.૮, ૪.૬.૮ • ગિનતી બોલના । • છાત્ર સે ગિનતી ઢોહરાના • સામૂહિક ઓર વ્યક્તિગત બોલાના । • ગિનતી લીખના ।

મેઝી

યશ ત્યાગથી પ્રાપ્ત થાય છે. દગાથી નહિ.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૫

अध्यासक्रम शालवार्षी प्रथम अत्र धोरण-५ विषय : हिन्दी

क्रम	मास/नुं नाम	अंक	क्षमता कर्मांक अने शैक्षणिक मुद्दा
		५. देश हमारा	२.६.१, २.६.७, ५.६.२ • काव्यगान • समूहगान • प्रश्नोत्तरी और चर्चा (देश का सौंदर्य) निबंध - (१) मेरा देश, (२) पन्द्रह अगस्त
४	सप्टेम्बर	६. बादल	१.६.३, २.६.४, ३.६.७, ६.६.१ • पानी का महत्व • काव्यगान • नये शब्दों की समझ -- व्याकरण - काल (मूल, भविष्य और वर्तमान) • निबंध - वर्षाऋतु
		७. तीन बुता का मूल्य	१.६.२, २.६.६, ३.६.२, ५.६.२ • कहानी सुनाना । • आदर्श वाचन (शिक्षक द्वारा) • विद्यार्थीओ द्वारा वाचन • प्रश्नोत्तरी • व्याकरण - मूहावरे
अध्यासक्रम शालवार्षी द्वितीय अत्र धोरण-५ विषय : हिन्दी			
५	ओक्टोबर	८. नन्हा पौधा • पुनरावर्तन	२.६.१, २.६.३, ३.६.३, ४.६.१ • काव्यपठन • छात्रों का समूह गान • प्रश्नोत्तरी और नये शब्दों की समझ • शब्दकोष के क्रम में शब्द लिखना निबंध : पेड़ हमारा मित्र
६	नवम्बर	९. समझदार जान्ही	१.६.२, २.६.५, ३.६.५, ४.६.५ • चित्र जरिए कहानी कथन • आदर्श वाचन • नाट्य-स्वरूप • परोपकार संबंधी कहानी सुनाना
		१०. सहेली को पत्र	२.६.७, ४.६.६ • विविध प्रकार के पत्र दिखाना • पत्रलेखन का महत्व • नई शैली अनुसार पत्र • पत्र का शांत वाचन • पत्रलेखन
७	डिसेम्बर	११. लौहपुरुष सरदार पटेल	२.६.२, ३.६.२, ४.६.५, ६.६.१ • सरदार पटेल का जीवन • सरदार के गुण • छात्रों का व्यक्तिगत वाचन • प्रश्नोत्तरी • निबंध - सरदार पटेल - मेरे प्रिय नेता
		१२. मेरा गाँव	२.६.७, ४.६.४, ५.६.१ • गाँव का जीवन • काव्यगान • प्रश्नोत्तरी • निबंध - मेरा गाँव
८	जान्युआरी	१३. कबड्डी	३.६.५, ४.६.२, ५.६.२ • खेलों का महत्व • पाठ का आदर्श वाचन • प्रश्नोत्तरी • निबंध - मेरा प्रिय खेल
		१४. पितानी के साथ बाजार में	३.६.२, ४.६.७, ५.६.२, ६.६.२ • पाठ का आदर्श वाचन • संवादीकरण • बाजार का महत्व • व्याकरण - वचन बदलना
		१५. तोताजी की सीख	२.६.३, २.६.७, ४.६.४ • कविता का भावपूर्ण गान • समूहगान • बुरी आदत छोड़ना बोध वाली कहानी सुनाना • व्याकरण - विशेषण
९	फेब्रुआरी	१६. अमीत की सूझ	२.६.७, ३.६.२, ४.६.५, ६.६.१ • सच्ची घटना सुनाना • आदर्श पठन • प्राथमिक उपचार की जानकारी • प्रश्नोत्तरी
		१७. सच्ची पूजा	१.६.२, ३.६.४, ४.६.१, ५.६.२ • नाट्यीकरण • छात्र द्वारा मौन वाचन • चित्र बताकर चर्चा • प्रश्नोत्तरी • निबंध - गांधीजी
		१८. एक जगत एक	१.६.३, २.६.३, ३.६.३, ५.६.१, ६.६.१ • काव्यगान - शिक्षक द्वारा • समूहगान • देशभक्ति गीत का अंक बनाना • व्याकरण - सामानार्थी शब्द
१०	मार्च	१९. पन्ना का अपूर्व त्याग	२.६.१, २.६.५, ४.६.४, ५.६.२ • चित्रों के जरिये जीवनप्रसंग • आदर्श वाचन • छात्रों द्वारा मौनवाचन • पन्ना का बलिदान
		२०. खाने में सावधानी	१.६.१, ३.६.७, ४.६.२ • आरोह-अवरोह के साथ पठन • खाने में सावधानी • प्रश्नोत्तरी

मैत्री

६७२० वर्षेनो यश अंक दिवसना यादित्य पर निर्भर छे.

पून-पुलाई-२००६ • ३६

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : હિન્દી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૨૧. બુઝા જાને	૩.૬.૨, ૫.૬.૧, ૬.૬.૧ • પહેલિયા કા ગાન • પહેલિયા આધારિત પ્રશ્નોત્તરી • અન્ય પહેલિયા એકગીત કરના
૧૧	એપ્રિલ	૨૨. હૈસના મના હૈ ।	૩.૬.૭, ૪.૬.૭, ૬.૬.૧ • હાસ્ય કા મહત્વ • ચુટકુલે સુનાના • ચુટકુલે પ્રસ્તુત કરના ।
		• પુનરાવર્તન	• આદર્શ પ્રશ્નપત્ર અનુસાર કસોટી લેના

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : અંગ્રેજી

1	જૂન	• Oral Work Day 1 to 6	1.6.1 થી 1.6.11, 2.6.1 થી 2.6.11 • Rhymes તથા Prayers નું ગાન • Greeting નો ઉપયોગ • માલિકી દર્શક (have/has) • and નો વ્યવહારમાં ઉપયોગ.
2	જુલાઈ	• Oral Work Day 7 to 15	1.6.1 થી 1.6.11, 2.6.1 થી 2.6.11 • 'Can' નો ક્ષમતા દર્શાવવા ઉપયોગ • પરવાનગી માટે 'May' નો ઉપયોગ • Let's નો ઉપયોગ • સ્થળ તથા ચિત્રનું વર્ણન • 'Welcome' Song • here અને there નો ઉપયોગ
3.	ઓગસ્ટ	• Unit-1	1.6.7, 1.6.8, 2.6.5, 3.6.3, 4.6.1 to 4.6.4 • પ્રાર્થનાનું ભાવવાહી ગાન • મુખ્ય ચિત્રનું વર્ણન • પાઠનું વાંચન અને નાટ્યકરણ • એક શબ્દ પરથી વધુ શબ્દો • પ્રોજેક્ટ - 'Find Someone Who' • નિબંધ - અનુલેખન
4	સપ્ટેમ્બર	• Unit-2	1.6.1, 2.6.1 થી 2.6.3, 3.6.2 થી 3.6.6, 4.6.1 થી 4.6.4 • મેડીકલ બીલ, સ્ટેશનરી, સાબુ વગેરેના Wrappers ના આધારે પ્રશ્નોત્તરી • 'and' અને 'or' નો ઉપયોગ • પાઠનું વાંચન • સંવાદ પદ્ધતિ દ્વારા વાંચન • પ્રોજેક્ટ - Wrappers એકઠા કરી પ્રશ્નોત્તરી
		• Unit-3	1.6.2, 2.6.4, 3.6.4, 4.6.2 • વિનંતી દર્શક વાક્યો • May નો પરવાનગી માટે ઉપયોગ • અંગ્રેજી માસના નામ • પાઠનું નાટ્યકરણ • શબ્દોને યોગ્ય ક્રમમાં ગોઠવી અર્થપૂર્ણ વાક્ય. • પ્રોજેક્ટ - 'Think Zone' • નિબંધ - My Farm

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : અંગ્રેજી

5	ઓક્ટોબર	• Unit-4 • પુનરાવર્તન	1.6.2, 2.6.7, 3.6.7, 4.6.3 • In, on, under, near નો ઉપયોગ • There is/are નો ઉપયોગ • પ્રથમ અક્ષરના આધારે અર્થપૂર્ણ શબ્દ • Riddles નો ઉકેલ • શાળાનું વર્ણન • નિબંધ • My School • My Classroom • Unit 1 થી 4 તથા Oral Work
6	નવેમ્બર	• Unit-5	1.6.3, 2.6.9, 3.6.7, 4.6.4 • ટૂંકી સૂચનાઓ તૈયાર કરવી. • Let's ના ઉપયોગથી દરખાસ્ત • ટ્રાફિક સંજ્ઞાની ઓળખ • ગાંધીજીના સિદ્ધાંતો • પ્રોજેક્ટ - સૂત્રો, સાઈન બોર્ડ, પોસ્ટર, ટ્રાફિક સંજ્ઞાનું એકત્રીકરણ. • નિબંધ - Gandhiji

મેમ્બરી

કીર્તિ કદી શબ્દોનું શરણું લેતી નથી.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૭

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : અંગ્રેજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
7	ડિસેમ્બર	• Unit-6	1.6.7, 2.6.11, 3.6.9, 4.6.3 • ઘડિયાળના વિવિધ ભાગો • What time is it ? પ્રશ્ન દ્વારા સમય જાણવો. • સમય સંબંધી પ્રશ્નોના જવાબ • પ્રોજેક્ટ જુદાજુદા પ્રકારની ઘડિયાળના ચિત્રો એકમ કરવા તથા દોરવા. • નિબંધ - My Self
8	જાન્યુઆરી	• Unit-7	1.6.5, 2.6.3, 3.6.2 થી 3.6.6, 4.6.2 • here અને there નો ઉપયોગ • હાલમાં થતી ક્રિયાઓનું વર્ણન • indoor games અને outdoor games ના નામ • ફરો વાંચી અર્થગ્રહણ • પ્રોજેક્ટ : વિવિધ રમતોના નામ અને સાધનોની યાદી તૈયાર કરવી. • નિબંધ : The garden
9	ફેબ્રુઆરી	• Unit-8	1.6.8, 2.6.5, 3.6.3, 4.6.4 • સરળ ચિત્ર વાર્તાઓનું વર્ણન • dropped, jumped જેવા શબ્દોનું યોગ્ય ઉચ્ચારણ • પરિચિત વાર્તાઓના નવા અંત. • શબ્દકોષના ક્રમ મુજબ શબ્દ ગોઠવવા. • નિબંધ - Short Story - hungry fox
10	માર્ચ	• Unit-9	1.6.7, 2.6.10, 3.6.2, 4.6.5 • રમુજી ટૂંકા અને કાર્ટૂન સંગ્રહ • મુખ્ય ચિત્રનું વર્ણન • પાઠનું વાંચન અને ભૂતકાળ દર્શાવતા શબ્દો પાઠમાંથી શોધવા. • સૂચવ્યા મુજબ ફેરફાર કરી ફરાર લેખન. • ક્રિકેટ મેચનું સ્કોરબોર્ડ સમજવું. • 1 થી 100 અંકમાં - શબ્દમાં વાંચન અને લેખન પ્રોજેક્ટ - બહાદુર છોકરા-છોકરીઓ વિશે માહિતી મેળવી નોંધ તૈયાર કરવી. નિબંધ - My Family
11	એપ્રિલ	પુનરાવર્તન	• પા.પુ. પાના નં. 95 મુજબ પ્રશ્નપત્ર તૈયાર કરી કસોટી લેવી.

અભ્યાસક્રમ જ્ઞાનવર્ણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ

૧	જૂન	૧. તન અને મનનું આરોગ્ય	૧.૬.૧, ૨.૬.૧ • પ્રાર્થના કરવાના ફાયદા • પ્રાર્થનાની અસર • સુવાક્યોની નોંધ તૈયાર કરાવવી. • પ્રાર્થના પોથી બનાવવી.
૨	જુલાઈ	૨. સ્વાસ્થ્યચર્ચા	૩.૬.૧ થી ૩.૬.૩ • ઊંઘ અને આહાર • આરોગ્ય માટે હાનિકારક પદાર્થો • સ્વાસ્થ્યનો ઋતુ સાથે સંબંધ -- ઋતુચર્ચા
		૩. શરીરની સ્વચ્છતા અને શરીરરક્ષા	૪.૬.૧ થી ૪.૬.૫ • પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય • સ્વાસ્થ્ય માટે નિદ્રા, આરામ અને વ્યાયામ • શરીરની જાળવણી માટેની રીતો • હળવા વ્યાયામ કરાવવા.
૩.	ઓગસ્ટ	૪. સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહાર	૫.૬.૧ થી ૫.૬.૭ • વિવિધ રસવાળો ખોરાક • સમતોલ આહાર • આહારના વિવિધ ઘટકો • ત્યાજ્ય આહાર • ઔષધરૂપે રસોડાના મસાલા • લીલા શાકભાજીનું આહારમાં મહત્વ • ફળોનું આહારમાં મહત્વ
૪	સપ્ટેમ્બર	૫. સ્વાસ્થ્યપ્રદ પર્યાવરણ	૬.૬.૧ થી ૬.૬.૩ • હવાનું પ્રદૂષણ • પાણીનું પ્રદૂષણ • આરોગ્યની દૃષ્ટિએ ઉપયોગી વનસ્પતિઓ. • વ્યસનો અને તેની અસર. • આયુર્વેદિક છોડ રોપવા.

મૈત્રી

કોષ એ નિર્બળતાની નિશાની છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૮

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સપ્ત ધોરણ-૬ વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૬.નિસર્ગોપચારના સરળ ઉપચારો	૭.૬.૧, ૭.૬.૨ • સ્વાવલંબન ચિકિત્સા • જળચિકિત્સા અને માટીના ઉપચારો • ઉપવાસના ફાયદા -- શેક તથા માલિસ • ચંપીની ક્રિયા તથા ફાયદા -- માર્ગ - અકસ્માત અને પ્રાથમિક સારવાર.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સપ્ત ધોરણ-૬ વિષય : સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ

૫	ઓક્ટોબર	૭. યોગ અને યોગાસનો	૮.૬.૧, ૮.૬.૨ • યોગાસનનો ખ્યાલ • યોગાસનની અસરો • યોગાસનોની રીત, લાભ તથા સાવચેતી
૬	નવેમ્બર	૮. સર્વાંગ સુંદર વ્યાયામ	૯.૬.૧ • કસરતોની સ્થિતિનો ખ્યાલ • કસરતોના ફાયદા • કસરત ૧ થી ૬ કરાવી.
૭	ડિસેમ્બર	૯. કવાયત	૧૦.૬.૧ • કવાયત દ્વારા શિસ્તનો ગુણ • બાયેમૂડ, દાહિને મૂડ, પીછે મૂડનો ખ્યાલ • કદમતાલ • આદેશ આપી ક્રિયાઓ કરાવવી.
૮	જાન્યુઆરી	૧૦. ખેલકૂદ	૧૧.૬.૧ • વિઘ્નદોડ, વિઘ્ન ઓળંગીની સ્થિતિનો ખ્યાલ • કૂદવાના પ્રકાર - સમજ • ક્રિકેટ દડા ફેંક અને ટેનિસ દડા ફેંક • સ્થિતિ દર્શાવડાવવી - વિઘ્નદોડ • વિઘ્નઓળંગ • ફેંકની સ્થિતિ
		૧૧. રમતો : સાદી રમતો રીલે રમતો અને ગૌણ રમતો	૧૨.૬.૧, ૧૨.૬.૨ • ખાડાકૂદ રીલે • ટપ્પા પસાર રીલે • ઉપર-નીચે દડો પસાર રીલે. • ત્રિપગી દોડ રીલે, વજન વહન રીલે • કબડીનું મેદાન તથા કૌશલ્યો • રમતના અને સ્પર્ધાના નિયમો • ગૌણ રમતો.
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૨. અંગકસરત	૧૩.૬.૧, • વિવિધ પ્રકારની ચાલ • વિવિધ પ્રકારની દોડ તથા કૂદ • અંગ-કસરત કરી બતાવવા કહેવું.
		૧૩. લયબદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ	૧૪.૬.૧ • લેજમની પ્રાથમિક ક્રિયાઓ • લેજમના દાવ • પહિયા કવાયત • લેજમના દાવ લયબદ્ધ કરાવવા.
૧૦	માર્ચ	શ્લોકો	૨.૬.૧, ૨.૬.૨ • શ્લોકોનું ગાન • શ્લોકો કંઠસ્થ કરાવવા.
		સુભાષિતો	• સુભાષિતો સંભળાવવા • પ્રાર્થના સભામાં સુભાષિતો રજૂ કરવા.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સપ્ત ધોરણ-૭ વિષય : ગુજરાતી

૧	જુન	૧. શેરીએ આવે સાદ	૧.૭.૩, ૨.૭.૩, ૨.૭.૫, ૪.૭.૬, ૪.૭.૭ • કાવ્યપઠન • ઝીલગાન • શેરી છોડી આંબાવાડિયે જવાની ઈચ્છા • આંબા વાડિયાનું વર્ણન • મુક્ત મનનો વિહાર
૨	જુલાઈ	૨. ફૂલ પરીની વનરાઈ	૨.૭.૬, ૬.૭.૧ • આદર્શ વાચન • મૂકવાચન • ફૂલ પરીની વનરાઈનું વર્ણન • જાતિવાચન • મૂલ્યાંકન
		૩. તેડાં	૨.૭.૪ • કાવ્યપઠન • આદર્શગાન • સમૂહગાન • ધરતીની મેઘરાજાને વિનંતી • મૂલ્યાંકન.

મેઝી

જ્યારે કોધ આવે ત્યારે તેના પરિણામનો વિચાર કરો.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૩૯

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૭ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૩	ઓગસ્ટ	૪. બચપણની એક મઝા	૫.૭.૧, ૨.૭.૩ થી ૨.૭.૬ • આદર્શવાચન • મૂકવાચન • બાળપણના ખ્યાલોની સમજ. • પ્રોજેક્ટ કાર્ય
	ઓગસ્ટ	૫. વરતાવા જયજયકાર	૩.૭.૬, ૪.૭.૬ • કાવ્યગાન • ભારતના ભવ્ય વારસાનો પરિચય. રાષ્ટ્રપ્રેમનું મહત્વ • મૂલ્યાંકન
		૬. દવાખાનાનું બીલ	૪.૭.૭ • પાઠની નાટ્ય સ્વરૂપે ભજવણી • બિમાર બાળકના માતૃપિતાની અધિરાઈ. • દ્રવ્યવાચક સંજ્ઞાની સમજ. • અપરિચિત શબ્દોની સમજ.
૪	સપ્ટેમ્બર	૭. વીલુ બાળક	૪.૭.૫ • કાવ્યપઠન • ઝીલગાન • મા વિનાના બાળકની વેદના • જીવનમાં માતાનું મહત્વ • મૂલ્યાંકન.
		૮. આડત્રીસ વરસને અંતે	૩.૭.૪, ૩.૭.૫ • આદર્શ વાચન • ગામ લોકોને પ્રેમ • મૂકવાચન • શિવાભાઈની પ્રવૃત્તિ. • અધિકારીએ જોયેલ કાર્ય.
		૯. રાવણનું મિથ્યાભિમાન	૪.૭.૭ • કાવ્યપઠન • રાવણનું અભિમાન • ધનુષ્ય ઉચકવાનો પ્રયત્ન • શબ્દાર્થ

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૭ વિષય : ગુજરાતી

૫	ઓક્ટોબર	૧૦. રાણીની વીરતા	૨.૭.૭ • મૂકવાચન • ચાંદબીબીની વીરતા • સૈનિકોની બહાદુરી • મૂલ્યાંકન
		૧૧. ઘરડાં ગાડાં વાળે	૪.૭.૪ • પઝલ - સત્તર ઊંટની વાર્તા • વહેંચણીના સુત્રની સમજ.
૬	નવેમ્બર	૧૨. સ્કાઉટ	૩.૭.૫, ૫.૭.૧ • મૂકવાચન - સ્કાઉટ વિશે જાણકારી - અપરિચિત શબ્દોની સમજ. • વિશેષણની સમજ. • મૂલ્યાંકન
૭	ડિસેમ્બર	૧૩. પછી શુ ?	૨.૭.૫., ૩.૭.૬ • કાવ્યપઠન, સમુહગાન, • યોગ્ય નિર્ણય ન લેવાથી થતું નુકશાન, ફાયદા • મૂલ્યાંકન
		૧૪. પંડિત ઓમકાર નાથજી	૧.૭.૫, ૩.૭.૪, ૪.૭.૭. • આદર્શવાચન • મુખવાચન • પંડિત ઓમકાર નાથજીનું બાળપણ • સંગીત પ્રત્યેનો પ્રેમ • અપરિચિત શબ્દોની સમજ.
૮	જાન્યુઆરી	૧૬. દાંત કડકડાવવાનો આનંદ	૨.૭.૬, ૪.૭.૧ • આદર્શ વાચન • દાંત કડકડવાનું મન • લેખક દ્વારા થતા પ્રયત્નો મળેલી નિષ્ફળતા • ક્રમવાચક વિશેષણ • મૂલ્યાંકન
		૧૫. હે માલમ મોટા હલેસાં તુ માર	૧.૭.૩, ૨.૭.૫ • ગીતગાન • દિયર ભાભીના મીઠા સંબંધની વાત • ભાભીનું મહેણું • દિયરનો નિર્ણય • મૂલ્યાંકન
		૧૭. આંધળી માનો કાગળ	૩.૭.૫ • કાવ્યગાન • માતાને પુત્રની ચિંતા • માતાએ લખાવેલો કાગળ • માતાની લાચારી • મૂલ્યાંકન
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૮. સાઈકલની હરાજી	૪.૭.૧, ૪.૭.૪. • નાટ્ય રૂપાંતર • હરાજીનું દશ્ય • ચૈતન્યની સાઈકલ ખરીદવાની ઈચ્છા • વિધાન વાક્યની સમજ.
		૧૯. માનવ દિપક	૨.૭.૫ • કાવ્યગાન, ફરજ પ્રત્યે નિષ્ઠા ૬.૭.૧ • સદકાર્યનું મહત્વ • મૂલ્યાંકન

મેઝી

ક્ષમા હૃદયનો ધર્મ છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૪૦

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગુજરાતી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧૦	માર્ચ	૨૦. ટાઈટેનિકની જળ સમાધિ	૫.૭.૨, ૨.૭.૩, ૪.૭.૬ • આદર્શવાચન • સાગર વિશે જાણકારી • સાગર કથાઓ, ધરતીના પૂર • મૂલ્યાંકન.
		૨૧. સુભાષિત	• સમૂહગાન • સંગ્રહપોથી • જીવનમાં સુભાષિત દ્વારા જાણકારી.
૧૧	એપ્રિલ	૨૨. ડુંગરને નવડાવ્યો	૨.૭.૩ • આદર્શવાચન • પ્રકૃતિદર્શન • મૂલ્યાંકન

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

૧	જૂન	૧. વર્તુળ આલેખ	૮.૭.૧, ૮.૭.૨ • સ્તંભ આલેખનો મહાવરો. • વર્તુળ આલેખનો ખ્યાલ. • વર્તુળ આલેખનું વાંચન • વર્તુળ આલેખ દ્વારા માહિતી • રજૂ થઈ હોય તેવા વર્તમાનપત્રો કે મેગેઝીનમાંથી કટિંગ એકઠા કરવા.
૨.	જુલાઈ	૨. ઘાત અને ઘાંતાક	૩.૭.૧૧, ૩.૭.૧૨ • ઘાત અને ઘાતાંક પુનરાવર્તિત ગુણાકાર. • ઘાત સ્વરૂપ અજ્ઞાત સંખ્યા - ઘન પૂર્ણાંક ઘાતાંક માટેના નિયમો અને તેમનો ઉપયોગ. • ઘાતાંકના નિયમોના ઉપયોગથી દાખલા ગણવા.
		૩. ઘન અને ઘનમૂળ	૧.૭.૧, ૧.૭.૨, ૧.૭.૩ • વર્ગ અને વર્ગમૂળ સંખ્યાના ઘનની સમજ • પૂર્ણ ઘન સંખ્યાની સમજ. • પૂર્ણ ઘન સંખ્યાનું ઘનમૂળ શોધવાની રીત.
		૪. નફો-ખોટ	૪.૭.૧, ૪.૭.૨, ૪.૭.૩ • નફો-ખોટ શોધવાની ગણતરી ટકા. • દલાલી, વટાવ વળતર અને જકાતની સમજ. • દલાલી, વટાવ, વળતર અને જકાતના વ્યવહારિક કોયડા ઉકેલ. • ટકામાં આપેલ નફો કે ખોટ પરથી વેચાણ કિંમત. વ્યવહારિક કોયડા
૩	ઓગસ્ટ	૯. પૂર્ણાંક સંખ્યાઓ	૩.૭.૧, ૩.૭.૨, ૩.૭.૩, ૩.૭.૪ • સંખ્યારેખાની મદદથી ઘન ઋણપૂર્ણાંકોના સરવાળા-બાદબાકી. • નિરપેક્ષ મૂલ્યની સમજ. • ઘન ઋણ પૂર્ણાંકોના સરવાળા બાદબાકી. • ગુણાકાર • પૂર્ણાંકોના સરવાળા અને ગુણાકાર વિશે ગુણધર્મોની સમજ.
		૧૦. દશાંશ અપૂર્ણાંક	૩.૭.૧, ૩.૭.૬, ૩.૭.૭, ૩.૭.૮ • દશાંશ અપૂર્ણાંકની સમજ • દશાંશ અપૂર્ણાંકની સ્થાનકિંમતની સમજ. • દશાંશ અપૂર્ણાંકના દસ સો અને હજાર વડે ગુણાકાર. • દશાંશ અપૂર્ણાંકના પૂર્ણ સંખ્યા વડે ગુણાકાર. • દશાંશ અપૂર્ણાંકના દસ સો અને હજાર વડે ભાગાકાર. • દશાંશ અપૂર્ણાંકના ઘન પૂર્ણાંક સંખ્યા વડે ભાગાકાર. • વ્યવહારિક કોયડા ઉકેલ.
૪	સપ્ટેમ્બર	૧૨. બહુપદી	૫.૭.૧, ૫.૭.૨, ૫.૭.૩, ૫.૭.૪ • સજાતીયપદ અને વિજાતીય પદની સમજ. • બહુપદીઓના સરવાળા • બહુપદીઓની બાદબાકી. • એકપદીનો એકપદી સાથે ગુણાકાર. • એકપદીનો દ્વિપદી સાથે ગુણાકાર. • દ્વિપદીનો દ્વિપદી સાથે ગુણાકાર.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
		૧૩. કૌંસ	૫.૭.૫, ૫.૭.૬ • સજાતીય અને વિજાતીય પદોના સરવાળા-બાદબાકી • કૌંસનો ખ્યાલ અને ઉપયોગ. • કૌંસના પ્રકાર • કૌંસ છોડવાનો નિયમ • કૌંસમાં આપેલ બહુપદીનું સાદુરૂપ.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : ગણિત

૫	ઓક્ટોબર	૧૬. સમાંતર રેખાઓ	૬.૭.૧, ૬.૭.૨, ૬.૭.૪, ૬.૭.૫ • રેખાની ઓળખ • સમાંતર રેખાઓ અને તેની લાક્ષણિકતાઓ. • બે સમાંતર રેખાઓ વચ્ચેનું અંતર માપન • બે સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા ખૂણાઓ • સમાંતર રેખાઓની છેદિકાથી બનતા ખૂણા વચ્ચે સંબંધ. • રેખાના બહારના બિંદુમાંથી તે રેખાને સમાંતર રેખા રચવી.
૭	ડિસેમ્બર	૫. બેન્ક	૪.૭.૮, ૪.૭.૧૦, ૪.૭.૧૧, ૪.૭.૧૨ • બેંકની ઉપયોગીતા • ખાતાઓના વિવિધ પ્રકાર • બેંક સાથેનો વ્યવહાર • ચેક અને ચેકના પ્રકાર • ઉપાડ ચિકી જમા પાવતી બુક વિવિધ પ્રકારના ચેકના નમુના એકઠા કરી તેમાં વિગત ભરાવવી.
		૬. સાદુવ્યાજ	૪.૭.૪, ૪.૭.૫ • સાદા વ્યાજની સમજ. • મુદ્દલ, વ્યાજનો દર મુદત વ્યાજ અને વ્યાજમુદ્દલની સમજ. • સાદા વ્યાજની ગણતરી • સાદા વ્યાજના વ્યવહારિક કોયડાઓનો ઉકેલ.
૮	જાન્યુઆરી	૭. ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ	૪.૭.૬, ૪.૭.૭, ૪.૭.૮ • ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજની સમજ. • સાદા વ્યાજ અને ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ વચ્ચેના ભેદની સમજ. • ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ અને વ્યાજ મુદ્દલની ગણતરી. • ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજના વ્યવહારિક કોયડા ઉકેલ.
		૮. કામ અને મહેનતાણુ	૪.૭.૧૩, ૪.૭.૧૪, ૪.૭.૧૫, ૪.૭.૧૬, ૪.૭.૧૭ • ગુણોત્તર અને પ્રમાણ • કામના દરની સમજ. • વ્યક્તિ કે યંત્રએ કરેલા કામનો દર. • બે યંત્રો દ્વારા એક સાથે થતા કામનો દર અને કામ પૂર્ણ કરતાં લાગતો સમય. • કામ અને મહેનતાણાના વ્યવહારિક કોયડા.
૯	ફેબ્રુઆરી	૧૪. અવયવીકરણ	૫.૭.૮, ૫.૭.૯, ૫.૭.૧૦, ૫.૭.૧૧, ૫.૭.૧૨, ૫.૭.૧૩ • એકપદીના અવયવો. • દ્વિપદીના અવયવો. • બહુપદીના અવયવો. • અજ્ઞાત સંખ્યા સમીકરણ. • સમતાના ગુણધર્મો $ax + b = c$ જ્યાં $a \neq 0$ નો • સમીકરણની મદદથી કોયડા ઉકેલ.
		૧૫. સમીકરણ	ઉપર મુજબ આપેલ છે.
૧૦	માર્ચ	૧૧. નળાકારનું ક્ષેત્રફળ ઘનફળ	૭.૭.૧, ૭.૭.૨, ૭.૭.૩, ૭.૭.૪ • લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ • વર્તુળનો પરિઘ અને ક્ષેત્રફળ. • સમઘનનું લંબઘનનું ઘનફળ • નળાકારની વક્સપાટીનું ક્ષેત્રફળ શોધવાનું સૂત્ર. • નળાકારની વક્સપાટીના ક્ષેત્રફળ. • વ્યવહારિક કોયડા ઉકેલ. • નળાકારના ઘનફળનું સૂત્ર • નળાકારના ઘનફળના વ્યવહારિક કોયડા ઉકેલ.
		૧૭. ચતુષ્કોણ	૬.૭.૬, ૬.૭.૭, ૬.૭.૮, ૬.૭.૯, ૬.૭.૧૦, ૬.૭.૧૧, ૬.૭.૧૨ • ચતુષ્કોણના શિરોબિંદુ, ખૂણા, બાજુ, વિકર્ણોની સમજ • ચતુષ્કોણના નામ-પ્રકાર • ચતુષ્કોણના ખૂણાઓના માપનો સરવાળો 360° • ચતુષ્કોણ આધારિત કોયડાઓ
૧૧	એપ્રિલ	-	- પુનરાવર્તન

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૧	જૂન	૧. “રોજિંદા જીવનમાં વિજ્ઞાન”	૧.૭.૧, ૧.૭.૫ • સંદેશા વ્યવહાર, વાહનવ્યવહાર અને મનોરંજનમાં • માહિતી વિજ્ઞાન અને તબીબી વિજ્ઞાનમાં પ્રગતિ.
૨.	જુલાઈ	૨. “ગતિ, બળ અને ઝડપ”	૧.૭.૧૦ થી ૧.૭.૧૫ • ગતિ અને ગતિના પ્રકારની સમજ. • બળ અને બળના પ્રકારોની સમજ. • ઝડપની સમજ. • ગુરુત્વાકર્ષણબળ અને ઘર્ષણબળની સમજ.
		૩. “ઉચ્ચાલન”	૧.૭.૬ થી ૧.૭.૮ • ઉચ્ચાલનનો અર્થ અને ઉચ્ચાલનના ભાગો. • ઉચ્ચાલનનો સિદ્ધાંત • ઉચ્ચાલનના પ્રકાર અને ઉદાહરણ. • ઉચ્ચાલનનો રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગ.
		૪. “જમીનની ફળદ્રુપતા અને ખેતી	૪.૭.૧, ૪.૭.૬ • ફળદ્રુપ જમીનનો અર્થ • જમીનની ફળદ્રુપતાની જાળવણી અને પાક ઉત્પાદન વધારવાના ઉપાયો. • કુદરતી અને કૃત્રિમ ખાતર. • પાક રક્ષકો.
૩	ઓગસ્ટ	૫. “પાણી”	૪.૭.૭, ૪.૭.૧૪ • પાણીના ભૌતિક અને રાસાયણિક ગુણધર્મો. • દ્રાવક, દ્રાવ્ય, અને દ્રાવણની સમજ. • નરમ અને કઠિન પાણી. • પાણી શુદ્ધ કરવાની પદ્ધતિઓ - પાણીનું પ્રદુષણ અને પ્રદુષણ અટકાવવાના ઉપાયો.
		૬. “તત્ત્વ, સંયોજનમિશ્રણ”	૬.૭.૧ થી ૬.૭.૪ • તત્ત્વ અને તત્ત્વના પ્રકારોની સમજ. • સંયોજનની સમજ. • મિશ્રણની સમજ.
		૭. “રાસાયણિક પદાર્થ”	૬.૭.૫ • ઓક્સિજન વાયુ બનાવવો. • કાર્બન ડાયોક્સાઈડ વાયુ બનાવવો. • હાઈડ્રોજન વાયુ બનાવવો.
૪.	સપ્ટેમ્બર	૮. “પુષ્પ અને ફળ”	૨.૭.૧ થી ૨.૭.૪ • પુષ્પ અને પુષ્પના ભાગોની સમજ. • પરાગનયન અને પરાગરજના વાહકોની સમજ. • ફળોનું વર્ગીકરણ
		૯. “સમતોલ આહાર”	૫.૭.૧ થી ૫.૭.૩ • સમતોલ આહારના પોષક ઘટકો, તેની અગત્ય અને પ્રાપ્તિ સ્થાન. • વિટામીનની અગત્યતા અને પ્રાપ્તિસ્થાન. • ખનીજક્ષાર અગત્ય અને પ્રાપ્તિ સ્થાન.
		૧૦. “માનવ રોગો અને ઉપચાર”	૫.૭.૪ થી ૫.૭.૬ • સૂક્ષ્મ જીવોના પ્રકાર અને તેનાથી થતા રોગો. • વિવિધ રોગોના લક્ષણો, સાવચેતી અને ઉપચારની માહિતી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી

૫.	ઓક્ટોબર	૧૧. “આપણું શરીર-૧”	૨.૭.૧૧ થી ૨.૭.૧૩, ૨.૭.૧૭ • રુધિરાભિસરણના અંગોની જાણકારી • હૃદય અને નાડીના ધબકારા ગણવા. • રુધિરાભિસરણની પ્રક્રિયા • અંતઃસ્ત્રાવી તંત્ર
		૧૨. “માપન”	૭.૭.૧ થી ૭.૭.૭ • પદાર્થનું દળ અને તેના માપનની સમજ. • પદાર્થનું વજન અને તેના માપનની સમજ. • પદાર્થનું કદ અને તેના માપનની સમજ. • ઘન પદાર્થોનું કદમાપન.
૬	નવેમ્બર	૧૩. “પરાવર્તન”	“પ્રકાશનું ૧.૭.૧૭ થી ૧.૭.૨૪ • પ્રકાશના પરાવર્તનના નિયમો • નિયમિત અને અનિયમિત પરાવર્તન • પેરિસ્કોપ, કેલીડોસ્કોપ • ગુણક પરાવર્તન.
		૧૪ “વક્ર અરીસા”	૧.૭.૨૫, ૧.૭.૨૬ • વક્રઅરીસા અને પારિભાષિક શબ્દો. • અંતર્ગોળ અને બહિર્ગોળ અરીસાના ઉપયોગ

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૭	ડીસેમ્બર	૧૫. “આપણું શરીર-૨”	૨.૭.૧૪ થી ૨.૭.૧૬ • ઉત્સર્જનતંત્રના મુખ્ય અંગો • પુરુષનું પ્રજનનતંત્ર • સ્ત્રીનું પ્રજનનતંત્ર
		૧૬. “આપણું શરીર-૩”	૨.૭.૧૮, ૨.૭.૨૦ • મધ્યવર્તી ચેતાતંત્ર • પરિઘવર્તી ચેતાતંત્ર • સંવેદનાગ્રાહી ચેતાતંત્ર
		૧૭. “વિદ્યુત”	૧.૭.૨૭ થી ૧.૭.૨૯ • વિદ્યુત ઊર્જા વાપરતા સાધનોની યાદી • વિદ્યુત પરિપથ • વિદ્યુત વાહક-અવાહક પદાર્થ • વિદ્યુત રક્ષક
૮	જાન્યુઆરી	૧૮. “ઊર્જા”	૪.૭.૧૯ થી ૪.૭.૨૪ • પુનઃ પ્રાપ્ય ઊર્જા સ્ત્રોતો • પુનઃ અપ્રાપ્ય ઊર્જા સ્ત્રોતો • પવન ઊર્જાના ઉપયોગો. • જળ ઊર્જાના ઉપયોગો • સૌર ઊર્જાના ઉપયોગો.
		૧૯. “બ્રહ્માંડ”	૪.૭.૧૭ થી ૪.૭.૧૮ • સૂર્ય મંડળની સમજ. • ગ્રહો, ઉપગ્રહો, લઘુગ્રહોની સમજ. • ઉલ્કા અને ઉલ્કા શિલાઓની સમજ.
		૨૦. “હવાનું પ્રદૂષણ અને વાવાઝોડું”	૪.૭.૧૫ થી ૪.૭.૧૬ • હવા પ્રદૂષિત થવાના કારણોની સમજ. • હવાના પ્રદૂષણની અસરોની સમજ. • વાવાઝોડું એક કુદરતી આપત્તિ • ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન
૯	ફેબ્રુઆરી	૨૧. “સજીવોમાં અનુકૂલન”	૨.૭.૫ થી ૨.૭.૧૦ • ભૂચર પ્રાણીઓમાં અનુકૂલન. • જળચર પ્રાણીઓમાં અનુકૂલન. • ખેચર પ્રાણીઓમાં અનુકૂલન • ઉભયજીવી પ્રાણીઓમાં અનુકૂલન • વનસ્પતિમાં અનુકૂલન.
		૨૨. “પર્યાવરણમાં સંતુલન”	૩.૭.૧ થી ૩.૭.૪ • પર્યાવરણને અસર કરતા પરિબળો • ભૂચર આહાર કડી • જળચર આહારકડી.
૧૦	માર્ચ	૨૩. “માનવ નિર્મિત પદાર્થો”	૧.૭.૧૬ • માનવ નિર્મિત પદાર્થો • કુદરતી પદાર્થો • માનવ નિર્મિત અને કુદરતી પદાર્થોના ગુણધર્મો.
		૨૪. “એસિડ, બેઈઝ અને ક્ષાર”	૬.૭.૬ થી ૬.૭.૧૦ • હળદરપત્ર બનાવવું. • એસિડ, બેઈઝ અને ક્ષારની લિટમસ પત્ર પર અસર. • તટસ્થીકરણની પ્રક્રિયા. • રોજીંદા જીવનમાં વપરાતા ક્ષારના વ્યવહારમાં ઉપયોગો.
૧૧	એપ્રિલ		પુનરાવર્તન.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

૧	જૂન	૧. ભારતમાં અંગ્રેજી શાસનના પ્રસાર સામે પડકાર	૧.૭.૧ • કલાઈવનું કાવતરું • બંગાળમાં નવાબી શાસનનો અંત • પિતાપુત્રનો અંગ્રેજી સામે જંગ • ભારતના નકશામાં યુરોપીય પ્રજાના આગમન વખતના બંદરો બતાવવા. • સહાયકારી યોજના, ખાલસા નીતિનો અમલ.
		૧૪. અક્ષાંશ રેખાંશવૃત્ત અને કટિબંધો	૩.૭.૧, ૩.૭.૨ • અક્ષાંશવૃત્તોનો ખ્યાલ • અક્ષાંશવૃત્તની ઉપયોગીતા • તાપમાનનો ખ્યાલ આપવો. • ત્રિનિય રેખા, આંતરરાષ્ટ્રીય દિનાંતર રેખાનો ખ્યાલ. • પ્રમાણ સમયનો ખ્યાલ આપવો. • પોતાના ગામ અને શહેરના અક્ષાંશ-રેખાંશ જાણવા.

મૈત્રી

બદલો લેવાં કરતાં ક્ષમા હંમેશા સારી છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૪૪

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૨	જુલાઈ	૨. ભારતનો પ્રથમ સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ	૧.૭.૨ • ૧૮૫૭ના વિપ્લવના કારણો • વિપ્લવની મહત્વની ઘટનાઓ અને તેના સૂત્રધારો. • ગુજરાતના બનાવો. • વિપ્લવની નિષ્ફળતાના કારણો • વિપ્લવના સૂત્રધારોના ચિત્રો અને પરિચયને લગતા પુસ્તકો મેળવવા. • રાણી લક્ષ્મીબાઈ જેવી વિરાંગનાઓની માહિતી આપવી.
		૧૦. સંસદ	૨.૭.૧, ૨.૭.૫ • આપણા બંધારણની મુખ્ય વિશેષતાઓ બતાવવી. • કેન્દ્ર સરકારના અંગો વર્ણવવા. • લોકસભાના સભ્યપદની લાયકાતો બતાવવી. • સ્પીકરનું કાર્ય. • લોકસભાના કાર્યોની માહિતી • રાજ્યસભાના કાર્યો • રાષ્ટ્રપતિનું મહત્વ.
		૧૫. પરિભ્રમણ અને પરિક્રમણ	૩.૭.૩ • પૃથ્વીની મુખ્યત્વે બે પ્રકારની ગતિની માહિતી. • પરિભ્રમણની માહિતી. • પરિક્રમણની માહિતી આપવી. • સરખા રાત દિવસની માહિતી. • મકરસંક્રાંતિનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરવો. • મધ્યરાત્રિના સૂર્યના માહિતી. • પ્લેનેટોરિયમની મુલાકાત ગોઠવવી.
૩	ઓગસ્ટ	૩. ભારતમાં નવજાગૃતિ	૧.૭.૩ • રાજારામ મોહનરાય અને બ્રહ્મો સમાજ. • પ્રાર્થના સમાજની રચના. • દયાનંદ સરસ્વતી અને આર્યસમાજ. • સ્વામી વિવેકાનંદ અને રામકૃષ્ણ મિશન • થિયોસોફિકલ સોસાયટી. • સમાજ સુધારણાનું કાર્ય કરતી સંસ્થાઓની મુલાકાત.
		૧૧. આપણા દેશની કારોબારી	૨.૭.૨ • રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી અને હોદ્દાની મુદત. • રાષ્ટ્રપતિની સત્તાઓ • ઉપરાષ્ટ્રપતિની મુદત. • પ્રધાનમંડળના કાર્યો • વડાપ્રધાનની સત્તા અને કાર્યોની વિગતવાર ચર્ચા કરવી. • 'મોક સંસદ'ની પ્રવૃત્તિ.
		૧૬. પૃથ્વીના આવરણો	૩.૭.૪ • પૃથ્વીનો ઉદ્ભવ અને તેના આવરણો. • ત્રણેય આવરણોની વિસ્તૃત ચર્ચા. • જીવાવરણનો ખ્યાલ આપવો. • વાયુઓનું બંધારણની ચર્ચા. • ચારેય આવરણોની માનવીય પ્રવૃત્તિઓની અસર વર્ણવવી.
૪	સપ્ટેમ્બર	૪. રાષ્ટ્રીય મહાસભા	૧.૭.૪, ૧.૭.૫ • રાષ્ટ્રવાદનો ઉદય • રાષ્ટ્રીય મહાસભાની સ્થાપના. • જહાલવાદનો ઉદય • બંગાળના ભાગલા અને બંગ-ભંગની ચળવળ. • સનદી પરીક્ષા વિશેની માહિતી આપવી.
		૧૭. ભૂમિ સ્વરૂપો	૩.૭.૫ • ભૂમિ સ્વરૂપોના મુખ્ય પ્રકાર • ગેડ પર્વત, ખંડ પર્વતની માહિતી આપવી. • ઉચ્ચપ્રદેશની માહિતી આપવી. • મેદાનો અને મેદાન પ્રદેશના મહત્વ વિશેની માહિતી આપવી. - એન્કાર્ટા એન્સાયકલો પીડિયાની સીડી બતાવવી.
		૧૮. વરસાદ	૩.૭.૬ • વરસાદ પર અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરવી. • વર્ષામાપક યંત્રની માહિતી. શાળામાં બનાવવું. • વરસાદના પ્રકારની માહિતી આપવી. • અતિવૃષ્ટિ અને અનાવૃષ્ટિની માનવજીવન પર થતી અસરોની માહિતી આપવી.

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સપ્ત ધોરણ-૬ વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ક્ષમતા ક્રમાંક અને શૈક્ષણિક મુદ્દા
૫	ઓક્ટોબર	૫. ગાંધીજીનું સ્વદેશાગમન	૧.૭.૪, ૧.૭.૭ • દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગાંધીજીની આગેવાની હેઠળ લડત • ‘સત્યાગ્રહ’ નામની અહિંસાથી લડવાની પદ્ધતિ શોધી. • ચંપારણ સત્યાગ્રહ. • જલિયાંવાલા બાગના હત્યાકાંડની માહિતી આપવી. • ‘સત્યના પ્રયોગો’નું વાંચન કરાવવું.
		૧૮. પવન	૩.૭.૭ • પવનના પ્રકારો • ધ્રુવીય પવનની માહિતી. • પવનદિશાદર્શક અને પવનવેગ માપક વિશે બતાવવું. • પવનોની માનવજીવન પર થતી અસરો.
૬	નવેમ્બર	૬. સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં ગાંધીજીનું પ્રદાન	૧.૭.૭, ૧.૭.૮ • સાયમન કમિશનનો બહિષ્કાર • સવિનય કાનૂન ભંગ • ‘હિંદ છોડો’ ચળવળની માહિતી. • સ્વરાજ્ય પ્રાપ્તિ અને ભારતના ભાગલાં.
૭	ડિસેમ્બર	૭. ભારતના ક્રાંતિવીરો	૧.૭.૬ • ભારતના ક્રાંતિવીરોનો પરિચય • ક્રાંતિવીરો અને તેમના સૂત્રોના નારા. • ક્રાંતિવીરોનો જીવન પરિચય • દેશ માટે આપેલી કુરબાની
		૧૨. આપણું ન્યાયતંત્ર	૨.૭.૩ • વડી અદાલત વિશે ચર્ચા • લાયકાત તથા નિર્મણક • સર્વોચ્ચ અદાલત, લાયકાત તથા નિર્મણક. • ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતા વિશે ચર્ચા કરવી.
		૨૦. જળ સ્વરૂપો	૩.૭.૮, ૩.૭.૯ • જળ સ્વરૂપોનો પરિચય • મહાસાગર, સાગર, ઉપસાગરનો પરિચય. • જળસ્વરૂપની જાળવણી • નકશામાં વિવિધ જળસ્વરૂપ બતાવવા.
૮	જાન્યુઆરી	૮. રાષ્ટ્રભક્તો સરદાર અને નહેરૂ	૧.૭.૮ • અખંડ ભારતના શિલ્પી-સરદાર પટેલ • સ્વતંત્ર ભારતના સૂત્રધાર નહેરૂ. • શાંતિદૂત • પંચશીલનો સિદ્ધાંત.
		૧૩. જાહેર મિલકત	૨.૭.૪ • જાહેર સંપત્તિ. • ખાનગી સંપત્તિ • જાહેર મિલકતની જાળવણી • જાહેર મિલકતો પ્રત્યે આપણી ફરજો.
૯	ફેબ્રુઆરી	૯. સ્વતંત્રતા પછીનું ભારત	૧.૭.૯ • નિરાશ્રિતોનો પુનઃ વસવાટ • પૂજ્ય ગાંધીબાપુનું બલિદાન. • દેશી રાજ્યોનું ભારત સંઘ સાથે જોડાણ. • ભારતનું બંધારણ. • વિનોબાભાવેની ભૂદાન ચળવળ.
		૨૨. એશિયા સ્થાન, સીમા વિસ્તાર	૩.૭.૧૧ • એશિયાનું સ્થાન, સીમા અને ભૂપૃષ્ઠની ચર્ચા. • પહાડી પ્રદેશ, ઉચ્ચપ્રદેશ • નદીકિનારાનું મેદાન • દ્વિપસમૂહોની ચર્ચા.
૧૦	માર્ચ	૨૩. એશિયા કુદરતી સંપત્તિ, ખેતી અને ઉદ્યોગ	૩.૭.૧૨ • જંગલ સંપત્તિ • મોસમી આબોહવાના જંગલોનો પ્રદેશ • જળસંપત્તિ • ખનીજ સંપત્તિ • ખેતી અને ઉદ્યોગની ચર્ચા કરવી.
		૨૪. એશિયા લોકજીવન	૩.૭.૧૩ • ઉત્તર એશિયા-લોકોનો ખોરાક, પોશાક, રહેઠાણની માહિતી. • પૂર્વ અભ્યાન લોકોનો ખોરાક, પોશાક, રહેઠાણની માહિતી • દક્ષિણ પૂર્વ એશિયાના લોકોની માહિતી. • દક્ષિણ પશ્ચિમના લોકોની માહિતી.
૧૧	એપ્રિલ		પુનરાવર્તન

મેઝી

પ્રસન્નતા બધા જ સદ્ગુણોની માતા છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૪૬

अध्यासक्रम क्षणवर्णी प्रथम अत्र धोरण-७ विषय : हिन्दी

क्रम	मासजुं नाम	शेकम	क्षमता क्मांक अने शैक्षणिक मुद्दा
१	जून	१. तब याद तुम्हारी आती है	१.७.३, २.७.३, २.५.५, ३.७.१, ३.७.५, ४.७.२ • वर्षाऋतु में प्रकृति में बदलाव • प्रकृति प्रेम को बढ़ावा देना ।
		२. सच्चा हीरा	• मा-बाप को काम में मदद करना • नाट्यकरण करके शीखाना • सभ्यता, जिम्मेदारी, मातृप्रेम स्वावलंबन, कर्मशीलता बड़ों का सम्मान आदि उदाहरण देकर समझाना
२	जुलाई	३. महादानी कर्ण	२.७.१, २.७.७, ३.७.५, ५.७.१ • दान का महत्व समझाना • कर्ण की उदार भावना और कर्ण द्वारा किये गए दान. • महाभारत ग्रंथ के प्रसंग • गुप्तदान का महत्व समझाना ।
		४. हिन्ददेश के निवासी	१.७.३, २.७.३ • एकता का महत्व समझाना • सभी धर्मों का अंश एकता है । • देश में सभी विविधता में एकता बनाये रखें । • देश का गौरव ले सकें ।
		५. अवन्ती	१.७.२, २.७.४, २.७.५, ३.७.२ • अवन्ती को विनोदवृत्ति • बीरबल, तेनालीराम, मुल्ला नसरुदीन के प्रसंग बताना । • अच्छे स्वास्थ्य के लिए हँसना । • बच्चों में हाजिरजवाबी का कौशल्य बढ़ाना.
३	अगस्त	६. अमृतबानी	१.७.३, २.७.३, ३.७.३, ५.७.२ • दोहों का भावपूर्ण गान । • दोहों में छिपी अर्थपूर्व बात • दोहों के द्वारा गुणों का विकास • रहीम, तुलसी के दोहों
		७. बहादुर बेटा	१.७.२, २.७.४, ४.४.७ • नाटक के कौशल का विकास • नाटक के द्वारा, रसीकरण, एड्स जैसे विषय का प्रचार कराना • कर्तव्य परायणता का विकास • सेवा का महत्व बताना ।
४	सप्टेम्बर	८. हमारा घर हमारा देश	१.७.३, २.७.३, २.७.७, ४.७.१ • सकाई का महत्व । • “घर एक मंदिर है” समझाना • शिष्टाचार, स्वच्छता का विकास करना
		९. अनोखी सूझ	१.७.२, ३.७.५, ४.७.३, ५.७.३ • सहकार, सघभावना के प्रति ध्यानदोस्त • देव, दानव में देवों की सूझ बताना । • बीरबल की चतुराई कहानीयों सुनाना • काल का ख्याल देना ।
		१०. खुदा की अकलमंदी	१.७.३, २.७.३, ३.७.३, • इश्वर की बनाई सृष्टि निराली है । • खुदा की अकलमंदी बताना • एकोवित द्वारा प्रस्तुति करना ।

अध्यासक्रम क्षणवर्णी द्वितीय अत्र धोरण-७ विषय : हिन्दी

५	अक्टूबर	११. शिष्टाचार	१.७.२, ३.७.१, ४.७.२, ४.७.४ • विनम्रता पर मार देना • बड़ों का आदर सत्कार करना । • सामाजिक और धार्मिक शिष्टाचारकी उदाहरण देकर प्रस्तुति
		१२. कर्मवीर	१.७.३, ३.७.३, ३.७.७ • श्रम की महत्ता बताना । • महापुरुषों के कठीन श्रम की माहिती देना । • गीता में कर्म का संदेश बताना । • काम का आरंभ करके अधूरा नहीं छोड़ना ।
६	नवम्बर	१३. बचत का महत्व	१.७.१, १.७.५, ४.७.७, ६.७.१ • बैंक की कार्यवाही से परिचय कराना । • बचत का महत्व समझाना • ‘रामहार’ का आयोजन करना । • बच्चों में से फिजूलखर्ची की आदत छुड़ाना ।

मैत्री

प्रसन्न चित्तवाणानी बुद्धि जलदी स्थिर थाय छे.

जून-जुलाई-२००६ • ४७

अध्यासक्रम शालवाणी द्वितीय अत्र धोरण-७ विषय : हिन्दी

क्रम	मासजुं नाम	अेकम	क्षमता क्मांक अने शैक्षणिक मुद्दा
७	डिसम्बर	१४. कुत्ते की वफादारी	१.७.२, ३.७.६, ४.७.३, ५.७.१ • वफादारी, धैर्य की उदाहरण देकर प्रस्तुति • कुत्ते की वफादारी बताना • 'हाथी मेरे साथी' 'तेरी महेरबानियाँ' जैसी फिल्मो की चर्चा करना । • वफादारी, प्रमाणिकता की बातें सुनाना ।
		१५ पेड	१.७.३, २.७.३, ३.७.३, ४.७.३ • पेड के उपकार बताना । • सृष्टि में पेडो का महत्व बताना । • बच्चों में पर्यावरण प्रेम और पेडों के जतन का ख्याल विकसाना • वनचेतना केन्द्रों की मुलाकात करवाना ।
		१६. अभ्यास का महत्व	१.७.२, २.७.७, ३.७.५, ४.७.३, ५.७.३ • ध्येयप्राप्ति के लिए जरुरी कौशल बताना । • संसार में अभ्यास का महत्व बताना • गुरु का महत्व समझाना । • गुरु शिष्यों के उदाहरण देना । • गुरु शिष्यों के उदाहरण देना । • परिश्रम संबंधित कहावते सुनाना ।
८	जनवरी	१७. साहसी बालिका	१.७.१, २.७.५, ३.७.५, ४.७.४ • परोपकार साहस की कहानीयाँ सुनाना । • टारज़न की कहानीय सुनाना । • बहादुर बच्चों को आज्ञाददिन के दिन मिलते अेवोड्स की बात करना । • साहस कथाए सुनाना ।
		१८. डो. भीमराव अम्बेडकर	१.७.३, २.७.२, ३.७.२, ४.७.४ • डो. भीमराव की माहिती प्रस्तुत करना । • डो. भीमराव की बंधारण कामगिरी सुनाना । • डो. भीमराव का जीवनचरित्र पेश करना । • गरीबों के प्रति दया भावना रखना सिखाना ।
		१९. मेरा एक सवाल	१.७.३, २.७.३, ३.७.३, ४.७.१, १.७.३ • भारतमाता के प्रति किसान सैनिक का कर्तव्य । • देशभक्ति के गीत सुनाना • स्वाभिमान सिखाना ।
९	फरवरी	२०. पावागढ	१.७.२, १.७.५, ४.७.२ • पावागढ का 'वर्ल्ड हेरिटेज मे स्थान • पावागढ का ऐतिहासिक महत्व समझाना । • प्रकृति प्रेम बढाना • पावागढ के आजुबाजु आये देखनेलायक स्थान की माहिती देना ।
		२१. बेटी	१.७.३, २.७.३, ३.७.१, ४.७.४ • लक्ष्यप्राप्ति की बात करना । • बेटी की अभिलाषाए बताना । • जातीय समानता के प्रति ध्यान दोरना । • महान नारी पात्रो की चर्चा करना ।
		२२. तसवीर के रंग	१.७.२, २.७.६, ३.७.४, ४.७.२ • नाट्यकला का विकास करना । • राष्ट्रप्रेम, एकता जाग्रत करना । • सभी धर्मों के प्रति सद्भाव रख सकें । • राष्ट्रध्वज के प्रति सन्मान रखे ।
१०	मार्च	२३. खोले पिटारा	१.७.३, १.७.६, २.७.३, ३.७.३ • विचार शक्ति का विकास करना । • चातुर्य की कसौटी करना • पहेलियाँ बूझाना । • पहेलियाँ सुलझाने को देना
		२४. हँसी के ठहाके	३.७.३, ३.७.५ • जोक्स सुनाना । • विनोदवृत्ति का विकास करना । • तर्कशक्ति का विकास करना ।
११	अप्रैल	पुनरावर्तन	

मैत्री

आनंद अे देवी औषध छे. दरेके तेमां स्नान करवुं श्रेष्ठअे.

पून-पुलाई-२००६ • ४८

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી પ્રથમ સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : અંગ્રેજી

ક્રમ	માસ/બુધ્ધિ માસ	એકમ	ભાષાસિદ્ધિ ક્ષમતા	ક્રમાંક અને વૈકલ્પિક મુદ્દા શૈક્ષણિક મુદ્દા
1	જૂન	<ul style="list-style-type: none"> Oral Work Day-1 થી Day-7 	<ul style="list-style-type: none"> વિદ્યાર્થીઓ અંગ્રેજી ભાષા સાંભળતા, સમજતા અને બોલતા શીખે 	1.7.1 થી 1.7.12 તથા 2.7.1 થી 2.7.11 • સ્થળ/ચિત્રનું વર્ણન. • પોતાની / પોતાના કુટુંબની વિગતોની રજૂઆત. • સરળ સૂચનાઓ. • ધો-5 ધો-6ના Q-1 થી Q-5નું પુનરાવર્તન • નિબંધ : અનુલેખન
2	જુલાઈ	<ul style="list-style-type: none"> Oral Work Day-8 થી Day-12 	<ul style="list-style-type: none"> વિદ્યાર્થીઓ અંગ્રેજી ભાષા સાંભળતા, સમજતા અને બોલતા શીખે. 	1.7.1 થી 1.7.12 તથા 2.7.1 થી 2.7.11 • વ્યવસાયકારો અને તેમના ઓજારો. • ચિત્રનો પરિચય. • વિવિધ પરિસ્થિતિ મુજબના સંવાદ • ક્રમવાચક સંખ્યાઓ જેમકે First, second.
		<ul style="list-style-type: none"> Unit-1 Dimonds not for all 	'as...as' અને 'more...than' વડે થી તુલના કરતાં શીખે.	1.7.1, 1.7.8, 2.7.2, 2.7.5 થી 4.7.1 4.7.2, 4.7.3 • ટ્રાફિકના ચિન્હો ઓળખવા. • સરખી વસ્તુ માટે 'as...as' તથા વધારે માટે 'as' more than નો ઉપયોગ • ચિત્રોની સ્કેચબુક • વાર્તાનું નાટ્યકરણ.
3	ઓગસ્ટ	<ul style="list-style-type: none"> Unit-2 I Love You Chunni 	<ul style="list-style-type: none"> ટેવરૂપે થતી તથા રોજબરોજ થતી ક્રિયાઓનું વર્ણન કરતાં શીખે. <p align="center">'Friendship</p>	1.7.1, 1.7.9, 2.7.7, 2.7.10 3.7.2 થી 3.7.6, 4.7.3, 4.7.4, • શબ્દકોષનો ઉપયોગ. • પોતાની અને અન્યની રોજબરોજ ક્રિયાઓનું વર્ણન • ટેવરૂપે થતી ક્રિયાઓ માટે 'always' અથવા 'never' નો ઉપયોગ. • 'tree' બનાવવું. • નિબંધ - My Friend
4	સપ્ટેમ્બર	<ul style="list-style-type: none"> Unit-3 Tamatar, Pakodi and Rumaurs 	<ul style="list-style-type: none"> વર્તમાન પ્રસંગોની રજૂઆત કરતાં શીખે. 	1.7.11, 2.7.8, 3.7.2 થી 3.7.7, 4.7.3, 4.7.4 • પ્રશ્નવાક્યો તથા નકારવાક્યો જેમકે Q Does Prakarh go to temple ? A Yes, he does No, he doesn't • પાઠનું નાટ્યકરણ. • એક શબ્દ પરથી અન્ય શબ્દ બનાવવા. • નિબંધ : My Favourite festival
		<ul style="list-style-type: none"> Unit-4 Friends, You Would like to meet 	<ul style="list-style-type: none"> વર્તમાન પ્રસંગોની રજૂઆત (Wh.) પ્રશ્નો 	1.7.9, 2.7.10, 3.7.2 થી 3.7.6, 4.7.3., 4.7.4 • વિઝિટિંગ કાર્ડનું વાંચન-સમજ. • ગિજુભાઈ/અબ્દુલકલામ વિશે માહિતિ એકત્ર કરવી. • ઋતુઓ પ્રમાણે વસ્તુ / શાકભાજી / ફળનું વિભાજન • Who, What, Where, વડે પ્રશ્ન / જવાબ જેમકે, Who likes yellow colour ? - Gopal likes yellow colour

મેઝી

પ્રસન્નતા જ સ્વાસ્થ્ય છે અને અપ્રસન્નતા જ રોગ છે.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૪૭

અભ્યાસક્રમ ફાળવણી દ્વિતીય સત્ર ધોરણ-૬ વિષય : અંગ્રેજી

ક્રમ	માસનું નામ	એકમ	ભાષાસિદ્ધિ	શૈક્ષણિક મુદ્દા
5	ઓક્ટોબર	• Unit-5 My first flight	• ભૂતકાળમાં બનેલી ઘટનાનું વર્ણન કરતાં શીખે	1.7.5 થી 1.7.10, 2.7.1, 3.7.1, 4.7.1 4.7.3, 4.7.4 • વાર્તા ક્રમબદ્ધ કરવી. • પાઠની સંવાદરૂપે રજૂઆત. • રેલ્વે / બસની ટીકીટ એકત્ર કરવી. • ક્રિયાપદોનાં ભૂતકાળના નિયમિત / અનિયમિત રૂપોની યાદી. જેમકે Play-played - bring-brought • નિબંધ My visit to busstation ot railway station
6	નવેમ્બર	• unit-6 seven at a blow	• ભૂતકાળમાં ઘટનાઓ વિશે ઉલટ પ્રશ્ન પૂછતા શીખે	1.7.11 2.7.2, 2.7.7, 2.7.10 3.7.1 થી 3.7.8, 4.7.2 થી 4.7.3 • રોજિંદી ક્રિયા અને ભૂતકાળની ક્રિયાઓનાં વાક્યો ઓળખાવો. • પાઠને આધારે સંવાદ પૂર્ણ કરવો. • પ્રશ્ન પૂછવા તેમજ જવાબ આપવો. • જેમકે Q : Did Gitansh play Cricket ? A : yes, he did
૭	ડીસેમ્બર	• Unit-7 What is the title ?	• ભૂતકાળની ઘટનાઓ વિશે પ્રશ્ન (K/h) પૂછતા શીખે.	1.7.11 2.7.1 થી 2.7.7, 3.7.2 થી 3.7.6 4.7.1 થી 4.7.4 • જૂથચર્ચા કરી પાઠનું શીર્ષક નક્કી કરવું. • પાઠ વર્ગમાં ભજવવો. • Game : Noughts and Cross • પ્રશ્ન પૂછવા - જવાબ આપવા. Q - Where did janu go ? A - She went to Godhra
8	જાન્યુઆરી	• Unit-8 The city of science	• ભવિષ્યની યોજનાઓ અને ક્રિયાઓ દર્શાવતાં શીખે.	1.7.7 થી 1.7.11, 2.7.5, 2.7.9, 3.7.2 થી 3.7.7 4.7.2 થી 4.7.6 • ટૂંકી ચીટ્ટીઓ વાંચન અને પ્રત્યુત્તર • પત્રલેખન - વાંચન • આવતા અઠવાડિયું / માસ / વર્ષનું આયોજન. • નિબંધ Letter Writing
9	ફેબ્રુઆરી	• Unit-9 Fearless forest	• પ્રશંસા / દુઃખ / પુશી જેવી લાગણીઓ વ્યક્ત કરતાં શીખો.	1.7.8, 2.7.9 3.7.2થી 3.7.7, 4.7.1થી 4.7.4 • Game : Silence, please • પાઠની સંવાદરૂપે રજૂઆત • oh God ! very good જેવા ઉદ્ગારો • સ્થળ મુજબ સૂચનાઓની યાદી
10	માર્ચ	• Unit-10 Pyara Pillu !	• વાત રજૂ કરી તેની ખાત્રી મેળવવા પૂરક પ્રશ્ન પૂછતા શીખો.	1.7.6 2.7.10 3.7.1થી 3.7.7, 4.7.2થી 4.7.4 • વિવિધ પ્રાણી/ જીવ-જંતુઓનો જીવનકાળ • પતંગીયાના જીવનચક્રનું ચિત્ર • પૂરકપ્રશ્ન જીવન જેમકે Dhruvil is a Pupil, isn't he ?
11	એપ્રિલ	• પૂરક પાઠ • કાવ્યો / પ્રાર્થનાઓ	• અર્થગ્રહણ કરતા શીખે • કાવ્યો ગાતાં શીખે.	• કાવ્યો / પ્રાર્થનાઓનું ગાન. કરતા શીખે • પૂરક પાઠોનું વાંચન અને જૂથચર્ચા • પુનરાવર્તન.

મેમ્બરી

ગરીબી ખાનદાનીને દબાવી શકતી નથી.

જૂન-જુલાઈ-૨૦૦૯ • ૪૮

મારો વિચાર-પ્રવાહ

- ➔ આપણા બાહ્ય અને આંતરિક જીવનમાં અહિંસા, સત્ય, પ્રેમ, કરૂણા, વાત્સલ્ય, શૌર્ય, સાહસ, બળ, પરાક્રમ તથા સ્વાભિમાન વગેરે પવિત્ર ભાવોનો પ્રવાહ નિરંતર વહેવો જોઈએ. આ પ્રવાહ ન તૂટે તે માટે તપ, સ્વાધ્યાય અને ઈશ્વરપૂજારૂપી ક્રિયારોગનું દૃઢતાપૂર્વક પાલન કરવું જોઈએ. અવારનવાર સતગુરુઓનું સાંનિધ્ય અને તેમનાં જીવન, શિક્ષણ તથા આચરણનું ધ્યાન આપણને અંદરથી શક્તિ આપે છે. અને આપણા જીવનના પુણ્ય પ્રવાહને અખંડ જાળવી રાખે છે.
- ➔ તમે હસો તો દુનિયા હસે છે અને જો તમે ઉદાસ, હતાશ અને નિરાશ થાવ છો તો દુનિયા તમને ઉદાસ લાગે છે.
- ➔ સુખ બહારથી નહીં અંદરથી આવે છે. જ્યારે તમે એકદમ મૌન, તથા શાંત સ્થિતિમાં હોવ છો ત્યારે સુખ પ્રગટે છે. હરઘડી દરેક ક્ષણે તમે ઉત્સાહ, ઊર્જા અને આત્મવિશ્વાસભર્યું જીવન જીવો. મહાન કાર્ય કરવા માટે જ ઈશ્વરે તમારું સર્જન અને ચયન કર્યું છે.
- ➔ ક્યારેક તમે પોતાના પર અને ઈશ્વરના અસ્તિત્વ પર શક કરવા લાગો છો પણ વ્યક્તિ અસત્ય અને ઘૃણા પર ક્યારેય શક કરતો નથી ત્યારે આશ્ચર્ય થાય છે. જાગો ! હંમેશા સકારાત્મક બનો ! સદાં મિઠાસ રાખો, જિજ્ઞાસુ બનો ! પ્રત્યેક પળે ભગવાનની કૃપાનો અનુભવ કરો ! ભગવાન હંમેશા આપણને આપણી ક્ષમતા, પાત્રતા અને મહેનત કરતા વધુ જ આપે છે !
- ➔ હજારો શબ્દો કરતા, એક કર્મ વધુ મહત્વ ધરાવે છે, તે ઘણું યાદ રહે છે. તેથી આપણે કેવળ ભાષણથી નહીં બલકે આચરણથી પરિવર્તન લાવવાની શક્તિ પર વિશ્વાસ રાખવો.
- ➔ વિચારો અને સંસ્કારોથી જ અમીર અને મહાન બનીએ છીએ અને વિચારહીન તથા સંસ્કારહીન જ કંગાળ, દરિદ્ર તથા બદનામ છે.
- ➔ ભીડમાં ખોવાયેલા માણસને શોધી શકાય છે પરંતુ વિચારોના વમળમાં ભટકેલ માણસનું જીવન અંધકારભર્યું બની જાય છે. જેવી રીતે કરોળીયો પોતાના જ જાળના તાંતણામાં ફસાઈ સમાપ્ત થઈ જાય છે તેવી જ રીતે વિચારોના વમળમાં ફસાઈ વ્યક્તિનું જીવન ખલાસ થઈ જાય છે.
- ➔ વૃદ્ધાવસ્થા ઉંમર નહીં વિચારોનું પરિણામ છે. જો વિચારોમાં જોશ, શક્તિ, શૌર્ય, સાહસ અને સ્વાભિમાન હોય તો વ્યક્તિ ઉંમર ઢળે તો પણ યુવાન રહે છે. બુજરગોનું જ્ઞાન તથા યુવાનોના સાહસ, શૌર્ય તથા સ્વાભિમાની કામોથી જ દેશ મહાન બનશે. યુવાન અને બુજરગોમાં એક મોટો તફાવત આ છે-યુવાન (જવાન) પરિણામથી ગભરાતો નથી અને બુજરગ વ્યક્તિ પરિણામને લઈ વધુ આશંકિત રહે છે, તેથી તે શીઘ્ર નિર્ણય લઈ શકતો નથી.
- ➔ વિચાર સૌથી મોટી શક્તિ અને સંપત્તિ છે. વિચાર વિશ્વની સૌથી મોટી તાકાત છે. વિચારમાં અપરંપરા શક્તિ તથા ઊર્જા છે. વિચાર કુરબાની, શહીદી, શક્તિ, શૌર્ય, સાહસ અને સ્વાભિમાન છે. વિચાર આગ તથા તોફાન છે સાથે શાંત અને સંતોષનો પેગામ પણ છે.
- ➔ પવિત્ર વિચારોનો પ્રવાહ જ જીવન છે તથા વિચાર-પ્રવાહનું વિઘટન એ જ મૃત્યુ છે.
- ➔ વિચારોની પવિત્રતા જ અહિંસા તથા સત્ય વગેરે મહાવ્રત છે.
- ➔ અપવિત્ર વિચારોથી જ હિંસા, ગુનાખોરી, કૂરતા, શોષણ, અધર્મ અને ભ્રષ્ટાચાર ઊભરે છે.
- ➔ પવિત્ર વિચાર પ્રવાહ જ વ્યક્તિના પવિત્ર આહાર, પવિત્ર વ્યવહાર પવિત્ર આચરણ તથા પવિત્ર જીવનનો આધાર છે.
- ➔ પવિત્ર વિચારો એ જ નૈતિકતા છે.

સમય “મિત્ર” તરીકે

“ભૂતકાળ અને ભવિષ્યનો સમય કીમતી ન હતો, કે નહીં હોય, કીમતી સમય તો તે જ છે જે તમારા હાથમાં છે.”

“સમય” ને શત્રુ સમજનારને એ ભાન નથી કે પોતે સમયનું ખૂન કરી રહ્યો છે. કલાકો ગપ્પામાં ગાળવા, નિંદા કરવી, ફિલ્મો જોવી, મજાક કરવી, અભ્યંત્રી ઠક્કા-મશકરી કરવી એ સમયનો દૂરઉપયોગ છે.

સમયને મિત્ર બનાવવા યુવાનોએ અભ્યાસ મગ્ન રહેવું અને વડીલો તથા જ્ઞાનીઓ સાથે વિચાર-વિમર્શ કરવો. અભણ વ્યક્તિએ દુઃખો સિવાય જીવનના અનુભવો કહેવા. પોતે લોકહિત માટે શું કરી શકે તે અંગે વિચાર કરી યોગ્ય અમલ કરવો.

સમયનો થોડો ભાગ પુનઃસ્વાસ્થ્ય અને સ્ફૂર્તિ પ્રાપ્ત કરવા, બાળકો સાથે રમતો, ગમત, વાર્તા, નટી, મંદિર, ખેતરની મુલાકાત, ભાગ-બગીચે ફરવું, ફૂલછોડ ઉછેરવા અને મનોરંજન મેળવવું. જેવી વિવિધ પ્રવૃત્તિથી થઈ શકે. જીવનમાં પોતાના માટે અને સમાજ તથા દેશ માટે પણ થોડો સમય ફાળવવો. સહકારની ભાવનાથી સમાજસેવા અને દેશ સેવાના કાર્યોમાં ખેડાઈને બીજાને માટે પ્રેરણારૂપ બનવું.

“ટાઈમ જ ક્યાં છે ? એવું બોલનારા સમય આયોજનની અણઆવડત બતાવે છે. અથવા પોતાને ટાઈમ હોય છે. પણ, બીજાઓ માટે ટાઈમ હોતો નથી.

Book Post

To,

રવાનગી કારકુન :

વિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સંતરામપુર. જિ. પંચમહાલ.

ફોન અને ફેક્સ નં. (૦૨૬૭૫) ૨૨૦૦૫૬, ૨૨૦૦૬૨

Website : www.diet-santrampur.org

E-mail : diet_santrampur@yahoo.com / diet-santrampur@gujarat.gov.in